

-E 51

A BUDAPESTI

M. KIR. ÁLL. ELEMI NÉPISKOLAI

TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZET

1929—30. ÉVI

ÉRTESÍTŐJE

A TANÁRTESTÜLET KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTETTE :

FRANK ANTAL dr.

IGAZGATÓHELYETTES.

CIM : I., FERY OSZKÁR-U. 40. — TELEFON : Aut. 534-85.

Budapest,

Ábrahám és Sugár, Bagó M. és Fia Utóda, II., Székely-u. 2-4. Telefon : Aut. 524-19.

REV 85

A BUDAPESTI

M. KIR. ÁLL. ELEMI NÉPISKOLAI

TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZET

1929—30. ÉVI

ÉRTESÍTŐJE

A TANÁRTESTÜLET KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTETTE :

FRANK ANTAL dr.

IGAZGATÓHELYETTES.

CIM : I., FERY OSZKÁR-U. 40. — TELEFON : Aut. 534-85.

Budapest,

Ábrahám és Sugár, Bagó M. és Fia Utóda, II., Székely-u. 2-4. Telefon : Aut. 524-19.

REV 98

REV 2010

I.—II.

Az iskolai év története.

1. Általános jellemzés.

A múlt nyár folyamán intézetünkben 2 továbbképző tanfolyam, novemberben pedig tanfelügyelői értekezlet volt. (Ezekről másutt külön beszámolunk.)

Az év elején a Kormányzó Úr Öföméltósága intézetünk két érdemes tanárát: Németh Sándort és Jaloveczky Pétert az igazgatói címmel tüntette ki. Mindkét tanártársunk mintakép a lelkiismeretes munkásság tekintetében. Mindketten szívügyüknek tekintik az ifjúság ügyét. Munkakörük nemcsak hivatalt, hanem hivatást jelent a részükre. Nemcsak bizonyos óraszámig dolgoznak, hanem összes idejüket a kultúra előbbrevitelének szentelik.

Németh Sándor vidéki tanár korában Csurgón a *Csurgó és Vidéke*, Déván a *Hunyadvármegye* című helyi lapokat szerkesztette, amelyekbe számos közérdekű cikket, tárcát stb. írt. Több cikke jelent meg a Néptanítók Lapjában a népiskolai fogalmazás és nyelvi magyarázatok methodikája köréből. Állandó munkatársa a leventenevelés céljait szolgáló *Ijjúsági Vezető* című folyóiratnak, amelybe számos cikket írt. Leventeideálok címen sorozatos cikkekben állította az ifjúság szemé elé nemzeti történetünk azon alakjait, kik az ifjúság eszményei lehetnek. Nagyobb számmal írt az ifjúság számára való előadásokat a nemzeti irodalom és történelem köréből. Állandó dolgozó-társa a Pestvármegyei Népművelés című folyóiratnak is, amelybe szintén számos cikket írt, többek közt a népnek szánt előadások módszeréről, a magyar táncokról, a kedélyápolásának fontosságáról és módjáról stb., ezenkívül több előadást közölt nemzeti irodalmunk s történelmünk köréből. Ez idő szerint tanítóképző-intézeti könyveken dolgozik.

Jaloveczky Péter munkásságát különösen az alábbi könyvek és cikkek jelzik:

A «Kis könyvek» sorozatában megírta a «Kis vegyész» és «Kis fizikus» című könyveket, melyek a középfokú iskolák tanulóinak jó útmutatást nyújtanak a vegytan és a fizika egyszerűbb kísérleteinek elvégzésére.

Elemi iskolai tankönyveit Móczár Miklóssal társulva írta. Ezek: Természetráajz, gazdaságtan és háztartástan osztott népiskolák V. oszt. számára. Ennek folytatása ugyanolyan címmel

a VI. oszt. számára. Irtak természetrajz, gazdaságtan és háztartástant az osztatlan népiskola V—VI. osztálya számára is.

A falusi és tanyai iskolások olvasókönyvének (2 kötet) természetrajzi, továbbá a kisgazdák könyvének (3 kötet) természettudományi részét ő dolgozta ki.

Tanítóképző-intézetek számára írott tankönyvei:

1. Egészségtan (Quint József szerzőtárssal).
2. Szervetlen kémia (Koch Sándor dr. szerzőtárssal).
3. Szerves kémia " " "
4. Földtan " " "

Több cikket írt a Magyar Tanítóképzőbe, a Néptanítók Lapjába, az Ifjúsági Vezetőbe és a Népművelésbe.

Részvett a népiskolai és a tanítóképző-intézeti tanterv és utasítás készítésében.

Magyary Gyula dr. a Pázmáneumba neveztetett ki, helyébe *Vajda János* bízott meg a r. k. hitoktatással. Fájdalommal vettünk búcsút *Magyary Gyulától*, a négyszeres doktortól, a kedves kollégától és az ifjúság lelki barátjától.

Az intézet felszerelése az elmúlt évben némileg gyarapodott, amennyiben a VKM. erre a célra 4500 pengő rendkívüli javadalmat bocsátott rendelkezésünkre.

Sarudy Ottó főigazgató úr egy alkalommal, *Kriwald Ottó dr.* érseki biztos úr pedig két alkalommal látogatta meg intézetünket.

Intézetünkben az elmúlt évben *Kishonti Barna* tanár óráit részben az áthelyezett *Csukás Zoltán* látta el.

Budapest-Székesfőváros Iskolánkülső Népművelési Bizottsága intézetünkben a nagyközönség részére nyilvános ismeretterjesztő előadást rendezett, melyen növendékeink szavallatokkal és énekarukkal működtek közre.

Az előadások tárgyai és időrendje:

1929. XI. 4. *Frank Antal dr.*: Önismeret és önnevelés.
XI. 18. *Jaloveczky Péter*: A kenyér.
XII. 2. *Prochaska Ferenc dr.*: Ford.
XII. 16. *Mihalik József*: Az eszperantó világnyelv.
1930. I. 13. *Németh Sándor*: A magyar tánc.
I. 27. *Loczka Alajos dr.*: Képek a Yellowstone nemzeti parkból.
II. 10. *Fodor Ferenc dr.*: Az Alföld.
II. 24. *Tőke Gyula*: Fáy András.
III. 24. *Madzsar Imre dr.*: Nemzetünk múltjából.
IV. 7. *Drozdy Gyula*: Az új népiskolai tanítás.
IV. 28. *Horn József dr.*: Állam és gazdasági élet.
V. 5. *Szalatsy Richárd*: A családi élet története.
V. 19. *Drexler István*: Mit beszélnek a statisztika számai?

Ebben az évben is tartottunk 6 hetes (heti 4 órában) tánc-tanfolyamot, amelyet jól sikerült táncvizsga zárt be.

Tudvalevő, hogy gyakorló iskolánkból indultak ki azok a módszerjavító törekvések, melyek az 1925. évben kiadott népiskolai tanterv nyomában keletkeztek s melyek országsszerte állandó és élénk pedagógiai érdeklődést keltettek. Örvendetes, hogy gyakorló iskolánk ezirányú munkája iránt ebben az évben is nagy volt az érdeklődés. Hosszabb-rövidebb ideig a következő intézetek növendékei, igazgatók, tanárok és tanítók hospitáltak gyakorló iskolánkban: A pécsi róm. kath. tanítónőképző-intézet V. éves növendékei br. Mirbach Julia tanárnő vezetésével. A félegyházai róm. kath. tanítónőképző-intézet V. éves növendékei Bali M. Ildefonsa igazgatónő és két tanárnő vezetésével. A kecskeméti róm. kath. tanítónőképző-intézet V. éves növendékei Katona Géza tanár vezetésével. A soproni ág. ev. tanítóképző-intézet V. éves növendékei Rozsonday Károly és Tass László tanárok vezetésével. A veszprémi róm. kath. tanítónőképzőből M. Zempléni Irén igazgatónő és M. Richter Anna tanárnő. Niszler Teodor dr. bencés főgimnáziumi igazgató, Pápa. Özv. Bónis Árpádné, Lámpis Árpád, Hatvani Pál és Székely Jenő a kecskeméti községi elemi isk. tantestület kiküldöttjei. Fekete Marianne irgalmas nővér Paks. A dombóvári róm. kath. tanítónőképző-intézet gyakorló iskolai tanítónője. A pesthidegkuti áll. el. isk. tantestület 17 tagja Mészáros Károly vezetésével. A pesterzsébeti áll. el. isk. tantestületéből 14 tanító. A dorozsmai áll. el. népiskola négy tagja. Czitronyiné Hajnal Mária fős tanítónő. Demeter Vilma fős tanítónő s többen. Érdeklődő vendégeinket intézetünk szívesen látta s Drozdy Gyula mindig a legnagyobb készséggel állt azok rendelkezésére. A látogatók közül többen a szaktanárok óráin is hospitáltak.

Intézetünk a kegyelet eszményének hódolt, amikor egykori igazgatóját: Gyertyánffy Istvánt születés- és névnapjának 96. évfordulója alkalmából üdvözölte. Erre a következő becses sorokat kaptuk:

«A Budai állami tanítóképző nagyérdemű igazgatóságának és tanári karának. Helyben.

Aggkoromnak számos — és sajnos — folyton súlyosbodó gyöngeségei meggátoltak abban, hogy kifejezhessem hálás köszönetemet a születés- és névnapom 96. évfordulója alkalmából hozzám intézett oly megleghangú és engemet megtisztelő üdvözlésetekért. Fogadjátok ezt — ha elkésve is — ez öregesen kuszált soraimmal.

Előttetek, mint a jelenlegi működéstek színterül szolgáló szép intézet multjának ismerői előtt valószínűleg nem fog ismeretlen lenni az sem, hogy miként kapcsolódik bele az intézet kialakulásának történetébe az én szerény nevem is. Engedjétek meg azonban, hogy ennek jobb megvilágítá-

- III. D. e. 11 óra 30 perckor a temetőben:
1. Varga István V. éves növ. beszéde.
2. Gyászének. Énekli az ifj. énekkar.
Az elhangzott felolvasásokat alább közöljük:

FRANK ANTAL dr:

*Quint József pedagógiai jelentőségéről általában.
Működése intézetünkben.*

A pedagógiának vannak örök gondolatai, s ebben az értelemben lehet paedagogia perennis-ről, azaz örök pedagógiáról beszélni. Vannak a pedagógiának olyan gondolatai, melyek időnként visszatérnek, vannak olyan gondolatai, amelyek bizonyos korszakokra jellemzők és végül vannak olyan gondolatai, amelyek a mai idők termékei. Quint József résztvett mind a mai idők gondolattermelésében, mind azoknak a régi gondolatoknak a kiválogatásában, amelyek a mai szükségletek kielégítésére alkalmasak. Éles ítélőképessége valósággal választóvízként különítette el az értékes és értéktelen gondolatokat. Talán Bacontól vagy Wesselényitől tanulta azt, hogy előítéletektől függetlenül mondjon ítéletet emberekről, dolgokról és főként — pedagógiai kérdésekről. S talán Descartestól tanulta azt, hogy közvetlenül belátható pedagógiai alaptételekre törekedjék. Descartes gondolatmenetében csak azt fogadta el, ami tiszta és világos volt, mint az az alaptétele, hogy gondolkodom, tehát vagyok. Quint József gondolkozása nemcsak a tudományosan képzett, hanem a nagyközönség részére is tiszta és világos volt.

A józan ész alapján való ítéletnek lényeges szerep jutott szellemi életében. Ez a józan ész mindenütt a való (azaz magyar) helyzetet tanulmányozta, mindenütt a való szükségletet nézte. Egy kérdést (pl. A népiskola feladata) nem úgy fogott meg, hogy elolvassa néhány könyvnek az erre vonatkozó részét, (bár sokat olvasott is), hanem kutatás tárgyává teszi a nép életét, a nép szükségleteit, s ebből vezeti le a népiskola feladatát. S ha megállapítja, hogy a nép élete a családdal, a társadalommal, az egyházzal és az állammal kapcsolatos, akkor azt kutatja, hogyan kell a népiskolában nevelni, hogy a felnőtt életé ezekben a szervezetekben mintaszerű legyen. Quint József ebben a gondolkozásában egyrészt arra az eredményre jutott, amit már mások is megállapítottak, másrészt sajátos színnel ellátott új gondolatok érleléséhez is hozzájárult.

Ambár Quint József élénken résztvett gondolatok termelésében is, jelentőségének lényegét nem ebben kell keresnünk, hanem abban a munkában, amellyel — az eredetre való tekintet nélkül — mindazokat a gondolatokat terjesztette, amelyekre

sául két régi, s talán ma már csak kevesek által ismert munkáimra hívhassem fel becses figyelmeteket.

Ezek egyike a még 1882-ben megjelent következő című munkám:

«*A Budapesti állami elemi és polgári isk. tanítóképző multja és jelene (1873/4—1883/4).*

A másikkak a M. Paed. Társaság közlönye szerkesztőjének, dr. Imre Sándornak fölkérésére megírt s az ugyanazon társaság 1913. évi október hó 18-án tartott gyűlésén felolvasott s később a Franklinnál önállóan is megjelent munkám címe: *A Paedagogium*. Adatok a benne foglalt intézetek multjának ismeretéhez stb.

Két feledhetetlen emlékü kedves egykori tanítványomnak, úgymint dr. Baló Józsefnek és Quint Józsefnek neveikhez fűződik az egykori Paedagogium kötetlékeiből kibontott Budai állami tanítóképző-intézetnek úgy az egész újjáépítése, mint az átszervezése. A tiétek leend ugyanannak a megkezdett alapon leendő további kialakítása és talán a mai kor fokozottabb igényeinek is megfelelő kifejlesztése. Isten áldása kísérje ebbeli már is oly szép sikerű buzgó munkátokat.

Továbbra is nagyrabecsült jó emléketekbe és barátságotokba ajánlja magát

Budapest, 1930. január 24-én,

öreg hívetek és kartársatok

Gyertyánffy István s. k.»

Intézetünk munkásságát a gyász jellemezte. Quint József után sóvárgott a lelünk.

A tanártestület és az ifjúság április hó 26-án az alábbi program szerint

*Quint József emlékünnepe*lyt rendezett.

I. D. e. 8 órakor gyászistentisztelet a krisztinatóri templomban.

II. D. e. 10 órakor az intézet dísztermében:

1. Gárdonyi-Major: Kezdő tanítónak. Énekli az ifj. énekkar.
2. Frank Antal dr.: Quint József pedagógiai jelentőségéről általában. Működése intézetünkben. (Képleplezés.)

Drozdy Gyula: Quint József mint munkatárs.

4. Erkel: Ima a Bánk bán operából. Énekli az ifj. énekkar.
5. Németh Sándor: Quint József jelentősége a humaniorák tanítása terén.
6. Jaloveczky Péter: Quint József jelentősége a reáliák tanítása terén.
7. Bethoven: Isten dicsősége. Énekli az ifj. énekkar.

a mai népiskolának szüksége van. Ez a terjesztés azt jelenti, hogy pedagógiai gondolatok megvalósítását szorgalmazta. Ha azt kérdezzük, hogy a gondolattermelés vagy a gondolat megvalósítása életbevágóbb kérdése-e a nemzetnek, akkor azt kell mondanunk, hogy a gondolat igazi értékét a megvalósítása adja meg. Az elrejtett jó gondolat, a könyvben elfelejtett jó gondolat, valamely cikkben eltemetett jó gondolat értéktelen mindaddig, amíg életre nem keltik. Quint József ilyen életrekeltő munkát végzett. Ha most azt kérdezzük, ki tesz a nemzetnek nagyobb szolgálatot, az-e, aki új erkölcsi rendszert állít fel, vagy pedig az, aki egy meglevő értékes erkölcsi rendszer megvalósításához járul hozzá, akkor egész nyugodt lélekkel mondhatjuk, hogy az evangélium olyan tökéletes erkölcsi rendszer, hogy újabb erkölcsi rendszerre nincsen szükségünk, ellenben nagy szükségünk van olyan emberekre, akik segítenek abban, hogy ez az erkölcsi rendszer az emberekben testet öltjön. A pedagógia területén is elsősorban azokra van szükség, akik segítenek abban, hogy jó gondolatok megvalósíttassanak. Ebben a munkában volt Quint József különösebben eredeti; ebben volt nagy mester. Ha arra az erkölcsstanra gondolunk, amelyet tudunk, és arra az erkölcsstanra, amelyet élünk, akkor mindenki megállapíthatja, hogy a tudás erkölcsstana sokkal könnyebb, mint az élet erkölcsstana; azaz általában nagyon jól ismerjük azokat az elveket, amelyek szerint élnünk kellene; azonban a valóságos életünk sokszor különbözik attól az élettől, amelyet saját elveink követnének. Quint József arra törekedett, hogy saját elveinket éljük is; arra törekedett, hogy a pedagógia elvei az iskola munkájában megvalósíttassanak. Ezzel a szellemi munka legnehezebb részére vállalkozott.

Quint József nagyon sok gondolatot segített ahhoz, hogy teste, lelke legyen. Akárhány gondolat az ő kezében vált élő erővé, hatást gyakorló tényezővé. Ilyen pl. a gyermektanulmány gondolata is. A gyermektanulmány már tisztességes munka tekintetét vissza. Azonban eddig nálunk nagyobbára laboratóriumi tanulmány, sokszor csak elméleti studium, egyesek kedvenc problémája, akárhányszor az élettől távol álló papiros-gyermektanulmány volt. Quint József részint irodalmi úton, részint tanfolyamok útján lényegesen hozzájárult ahhoz, hogy a gyermektanulmány elszigetelt jellegéből lassanként mind több és több tanító tantermi munkája legyen. Nem olyan értelemben, hogy ilyen irányú cikkeket írának, bár ez is lehetséges, hanem olyan értelemben, hogy munkájukban jobban alkalmazkodnak a gyermekhez, hogy a gyermek legyen az iskolai munka középpontja, nem pedig a tantárgy. Nem új kívánság ezen a területen, hogy a gyermek — gyermek maradjon, hogy a gyermek szabadon megnyilatkozhat, hogy az értelmetlen könyvtanulás száműzessék, hogy mindent előbb alaposan meg kell értenünk, hogy a gyermek cselekvő hajlamainak szabad teret en-

és értelemgyakorlati vezérkönyveket lefordíthassa. Ez a munka már folyamatban van. A fordítás valószínűleg őszre jelenik meg. Aki szemlét tart azon a területen, amely feltűnteti azt, hogy hány magyar könyvet fordítanak le más nyelvre, annak látnia kell, hogy nagyon ritka esemény az, ha külföldi szerzők óhajtanak magyar könyvet lefordítani. Így a jelzett könyvfordítás nemcsak a szerző-társak, hanem a magyar nemzet dicsősége is.

Quint József működése intézetünkben. Quint József csakis ebben az intézetben működött. Huszonhárom éves működésének minden szála ehhez az intézethez fűződik. Mindamellett hogy rendkívüli munkássága révén kinőtt egy intézet keretéből, mégis elsősorban az I. ker. állami tanítóképző-intézeté volt, s önmagát mindig idetartozónak tekintette.

Quint József 1906. szeptember 13-án mint megbízott tanár kezdte meg működését intézetünknel. Értesítőink értékes adatokat tartalmaznak működésére vonatkozólag. Így mindjárt az 1906/7. iskolai év értesítőjéből megtudjuk azt, hogy heti hét órában tanított a gyakorlóiskolában is. Ez azt mutatja, hogy Quint József már ekkor is sokra becsülte a népiskolai munkát, s így a népiskola szempontjából sem tekinthető pusztán elméleti pedagógusnak, hanem gyakorlati embernek is, aki később is akárhányszor maga is kipróbálja pedagógiai gondolatait. Amikor 1912-ben átvette a gyakorlati kiképzés vezetését, akkor egyrészt törekszik eddigi tapasztalatait gyümölcösöztetni, másrészt alkalma nyílik arra, hogy kutató, vizsgáló, kísérletező elméjét a tanítóképzés centrális részén értékesítse. Élénk működést fejtett ki mint az Alkoholelleszen Egyesület tanárelnöke. Amihez hozzáfogott, akár lelki szükségletből, akár kényyszerhelyzet alapján, azt mind gyümölcösöztetni tudta a tanítóképzés és általában a jobb nevelés érdekében. Az a tény, hogy kénytelen volt tornát tanítani, forrása lett annak, hogy Magyarország egyik legkiválóbb testnevelője lett. A testgyakorlás óráin nemcsak vezényelt, hanem maga is játszott a fiúkkal. Ebből a munkaköréből fakadt az a mélységes meggyőződése, hogy a harmónikus embernevelés magában foglalja mind a testi, mind a lelki nevelést. Sok más vonatkozásban is érdemes az intézeti értesítőket tanulmányozni. Quint József sokszor hangoztatta, hogy ne a tantárgy, hanem a tanuló álljon az iskolai munka középpontjában. Ezt a gondolatot úgy törekedett megvalósítani, hogy egy-egy tanár ne annyira minden osztályban tanítson kevés óraszámban, hanem kevesebb osztályban s egy-egy osztályban több óraszámban. Ez a gondolat, amely belekerült a rendtartásunkba is, már 1909-ben foglalkoztatta az ő előadása alapján intézetünk tanártestületét. Így Quint József már 3 éves tanár korában a kezdeményezők közé tartozott. Az 1913-14. iskolai évben intézetünk tanártestülete az ő előterjesztése alapján foglalkozik mindazon kellékek megállapításával, amelyek a tanító

ideális képeinek kialakítását célozzák. Sok gyűlésen vet fel módszeres kérdéseket. 1915. májusában szolgálattételre berendelték a minisztériumba, ahol még jobban láthatták rendkívüli kvalitásait. 1916-ban — 10 éves tanár korában — kinevezték intézetünk igazgatójává. Azóta fokozottan féltő gonddal körülvevett mindent, ami intézetünkre vonatkozik.

Az intézet iránt való szeretete kifejezésre jut abban is, hogy ő előljárt azok sorában, akik az intézethez tartozók érdemeit elismerték. Példát mutatott abban, hogyan kell azok iránt szeretetet ébreszteni. Az intézet földszinti folyosója ékesen beszélt arról, hogy mennyire becsülte ennek az intézetnek a történetét. Mindig kegyelettel adózott elődjének: dr. Baló József emlékének. A József-napra kapott virágokból mindig Baló Józsefnek is jutott. Ápolta intézetünk elhalt tanárai iránt való kegyeletet is. Időnként felkereste intézetünknek még életben levő volt igazgatóját: Gyertyánffy István főigazgatót. Közreműködött abban, hogy intézetünk egyes tanárai igazgatói címet kapjanak. Öröme volt abban, ha a tanártestület egyes tagjait ünnepelhette. Gondoljunk a Sztankó Béla, Horvay Ede, Snasel Ferenc és a Németh Sándor-ünnepélyekre, amelyeken mind az ifjúság, mind Quint József, mind az ünnepeltek beszédeiből épülhettünk. Gondoljunk azokra az írásokra, amelyeket az 1926—27. évi értesítőben Horvay Edére, Snasel Ferencre és Sztankó Bélára vonatkozólag találunk. Azonban nemcsak elhalt, nyugalomba vonuló és kitüntetett kollégáink érdemeit méltatta, hanem általában tanártársait sokra becsülte.

Részint közvetlenül, részint a tanártestületen keresztül állandóan figyelemmel kísérte az intézet növendékeinek magatartását, szorgalmát és előmenetelét. Vajjon tudják-e az intézet jelenlegi és volt növendékei, hogy egykori igazgatójuk milyen büszke volt rájuk. Ha megtörtént, hogy intézetünk növendékei együtt, vagy részlegesen valahová úgy mentek, hogy ő valahonnan megpillanthatta őket, örömtől sugárzó arccal mondta: «Nini, ott mennek a mi fiaink!» Megállt s végignézte az egész sort. Ebben a mondásban annyi szeretet, melegség volt, amelyre bátran mondható, hogy atyai érzés volt.

Intézetünkben kiemelkedő nevelői mozzanatok voltak mindig a József-napi ünnepélyek. Ezeken az ünnepélyeken nem személyes ünnepeltetést láttam, hanem alkalmat arra, hogy az intézet vezetője különösebben ragadhassa meg az ifjúság lelkét és vezethesse. Mindig talált olyan problémákat, amelyek az ifjúságot érdeklik és mindig tudta ezeket a kérdéseket olyan formában az ifjúság elé állítani, hogy azok lelkét megkapta. A magam részéről érdekelt az, vajjon művészi beszédei hogyan formálják át tanítványainak lelkét. Ezért 1927-ben március 19-ike után a II. évfolyamtól (ezek most V-öd évesek) a következő kérdésre kértem rövid választ: «A József-ünnepély mely részlete ragadta meg a lelkemet s ennek a hatása alatt mennyiben vál-

toztatom meg eddigi magatartásomat?» E kérdés háttérében meghúzódott az a gondolat is, hogy újból átéletem azokat a gondolatokat, érzéseket és akarásokat, amelyek az ünnepély alkalmával az ifjúság lelkében honoltak, s így azokat erősebbé íeszem, az elhatározásukat a kivitelhez segítem, ha pedig elhatározás nem lenne, ilyen elhatározás szükségességét kelteném. Ezen az ünnepélyen Gömöri Jenő ötödéves növendék mondott üdvözlő beszédet.

Az ünnepély visszhangjáról a következőket ragadom ki. B. szerint: «Gömöri beszéde után egy eddig ismeretlen érzés támadt a lelkemben. Ez az érzés mintha azt mondta volna, látod, látod, mennyire nem volt igazad, amikor igazgatód parancsai ellen zúgolódtál. Ez az érzés nem hagyott nyugodni. Beláttam, hogy az intézeti fegyelemre nagy szükség van. Különösen nekünk, akik tanítók leszünk. Elhatároztam, hogy ezután igazgatóm parancsait mindig a legnagyobb örömmel és készséggel fogom végrehajtani.» É. szerint: «Az én lelkemre az igazgató úr beszéde volt a legnagyobb hatással. Madárfiókéhoz hasonlított bennünket. Szárnyakról beszélt, amelyeket itt az intézetben kell szereznünk. Hát én megszerzem ezeket a szárnyakat.» Cs. szerint: «Rám Gömöri következő szavai voltak a legnagyobb hatással: Bocsánatot kérünk Igazgató Atyánk azokért a tetteinkért, amelyekkel megbántottunk Téged. Feltettem magamban, hogy úgy fogok élni, hogy az igazgató úrnak öröme legyen bennem.» T. szerint: «Igazgató úr szerint elsősorban a szeretet az, amely megtanít repülni. Az én lelkemet ez ragadta meg leginkább. Az ünnepély hatása alatt tudatosan erősítem magamban a szeretetet.»

Quint József honosította meg intézetünkben az iskolán kívüli népművelési előadásokat. Aki hallotta beszélni, bizonyára itt is nemcsak az előadás tartalmában, hanem az előadás közvetlen, kedves módjában is gyönyörködött. Ilyen előadásról is kértem egyszer néhány soros beszámolót a III. évfolyamtól a következő címen: «Milyen hatást gyakorolt rám az igazgató úrnak Hollandiáról tartott előadása?» U. szerint: «Leginkább azt a néhány mondatot szívleltem meg, amelyet igazgató úr a holland nép kitartó, kemény, nehéz küzdelméről a tenger és Zuider-tó elleni küzdelméről mondott. Ez a nép ereje utolsó megfeszítésével dolgozik, hogy visszafoglaljon a tengertől egy-egy darab földet. Ezt a gyönyörű és felemelő példát kell nekünk, magyaroknak követnünk.» A. szerint: «Igazgató úr mondotta, hogy Hollandiában nincs analfabéta. Én is úgy akarok dolgozni, mint a hollandok, nálunk se legyen analfabéta». Sz. szerint: Hollandiában nincsenek továbbképző tanfolyamok, de azért mindenki képezi magát — magánúton. Ezt a «magántovábbképzést» szeretném megvalósítani, hogy jobb tanító lehessek». V. szerint: «A hollandusok hazájuk földjét alakították át, én a falum lelkületét fogom átalakítani». Quint József sokat járt a külföldön. Min-

denütt nyitott szemmel nézte a világot, minden országból elhozta azt, ami a nevelés szempontjából — a hazai viszonyokhoz alkalmazva — értékes. Külföldi tapasztalatait is felhasználta arra, hogy ne csak szavakkal, hanem példákkal is tanítson.

Quint József temetése után az intézet összes növendékeitől kértem néhány sort a következő tételre vonatkozólag: «A megboldogult főigazgató úr emléke az én lelkemben». V. szerint: «Karácsony reggelén bementünk a főigazgató úrhoz kellemes karácsonyi ünnepeket kívánni és megköszönni azt a sok jószágot, amivel bennünket: ittmaradottakat elhalmozott. Ekkor beszélt arról, hogyan kellene az I. éves növendékeket az év elején fogadni, hogy ne érezzék magukat elhagyatottaknak. Beszélt arról, hogyan kellene szebb diákéletet teremteni. Ekkor ismertem meg igazán jó szívét, amely valóban a mi atyánk szíve volt». S. szerint: «Amikor I. éves koromban bevonultam Budára, nagyon hiányzott a szülői ház szeretete. Az údvaron búsan sétáltam. Arra jön igazgató úr és odahív magához és kérdezi: «Mit búsul, kis ember?» Rösteltem azt mondani, hogy hazakívánkozom, hát azt mondtam: Nem búsulok, csak gondolkodom. De az ő gyermekismerő jószágos szeme észrevette a szemem sarkában a könnyecsképeket. Leültünk egy padra és beszélgettünk. Beszélgetett a nagy pedagógus egy I. éves növendékkel. De ez a beszélgetés nem távolállóknak a beszélgetése volt. Itt az apa beszélt a fiával. Ezt a beszélgetést nem felejttem el soha». N. szerint: «Tegnap még láttam, még beszéltem vele, még a kezét is nyújtotta. S ma már nincs. Amikor utoljára szólt hozzám, csak ezt mondotta: «Jó fiú.» Mennyire szerette összes növendékeit: a kicsinyeket is, meg a nagyokat is. Nem tűrte a rendtelenségünket azért, mert nagyon szeretett bennünket». K. szerint: «Olyan fiú vagyok, akinek van édesapja és még sincsen apja. A főigazgató úrnak előadtam szomorú helyzetemet, aki sok dolga mellett sem sajnálta az időt arra, hogy kényes ügyemet megvizsgálja. Igazságos volt. Tanácsokkal látott el. A főigazgató úr lett az atyám, illetőleg annak helyettese.» B. szerint: «Nagyon szigorú ember volt Quint főigazgató úr. De amilyen szigorú volt, éppen olyan engesztelő is tudott lenni.» Cs. szerint: «Sohasem tudtam még olyan összpontosított figyelemmel magyarázatot végighallgatni, mint az övét. Élveztük a tanításait». P. szerint: «Az órákon szigorú volt. Órák után pedig tréfált is velünk.»

Az elmondottak eléggé igazolhatják azt, hogy mennyire összeforrt Quint József ezzel az intézettel és annak növendékeivel. Minden számottevő pedagógus lelkében az ő nevéhez az I. ker. Állami Tanítóképző-intézet asszociálódott.

Soraim vége felé szükségét érzem annak, hogy megemlékezésem vázlatos voltát okadatoljam. Az okot egyrészt Quint József pedagógiai világának gazdagságában kell megláttatnom,

másrészt a következő szempontok vezettek: 1. Ne foglalkozzam azzal, amit tanártársaim fognak kifejtteni. 2. A lehetőség szerint ne ismételjem önmagamot, azaz kiegészítsem azt a képet, amelyet eddigi beszédeimben festettem (lásd mult évi értesítőt). 3. Mutassam ki intézetünkkel és annak növendékeivel való kapcsolatát.

Tscheik Ernő kollégánk vállalkozott arra, hogy fénykép alapján megfesti felejthetetlen igazgatónk arcképét, amelyet itt a díszteremben elődeinek képe mellé helyezünk el. Köszönöm Tscheik tanár úrnak ezt az önzetlen munkásságát.

Most pedig hulljon le a festményről a lepel, hogy Quint Józsefhez közelebb érezhessük magunkat és fogadalmat tehessünk.

Quint József! Ez az intézet, amelyért annyit dolgoztál, mélységesen meg van győződve arról, hogy helyes úton jártál. Gyászunkban is felemelő az a kép, amely arról szól, hogy amióta a mai nemzedék él, nem volt még olyan élénk érdeklődés a népiskola területén, mint ma. Tudatában vagyunk annak, hogy e lendület forrásánál a legnagyobb kereket Te forgattad. Ez a tudat becsületbeli kötelességünké teszi, hogy ennek az intézetnek a falai között állandóan a Te pedagógiai hitvallásod legyen irányadó. Végső szavam kérdés és ígéret: Quint József segíts bennünket nehéz küzdelmeinkben. Igérjük, hogy kijelölt útadat rendületlenül követjük.

DROZDY GYULA:

Quint József mint munkatárs.

Hol is kezdjem? . . . Talán itt Budán, ebben a teremben, a gyakorlóiskolai tanítók továbbképző tanfolyamán, első találkozásunknál. 1913. nyarán Nagymagyarország 64 gyakorlóiskolai tanítója gyűlt itt össze azért, hogy a tanítónövendékek gyakorlati kiképzésének egységes módját elsajátítsa. Quint József, akkor még fiatal tanár, ennek a tanfolyamnak egyik előadója, én meg hallgatója voltam. Előkészítések, tanítások és megbeszélések is voltak ezen a tanfolyamon: tanítónövendékek nélkül. A tanfolyam vezetősége megkért, hogy vállaljam a tanítónövendék szerepét, akit előkészítenek s ennek alapján tanítani fog. A megtisztelő megbízatásnak szívesen tettem eleget. Az előkészítésnél Nagy László a módszertan tanára, Urhegyi Alajos a gyakorlóiskolai tanító s Quint József pedig a szaktanár szerepét töltötték be. Tanítási tételtem a közlekedőedények ismertetése volt. Előző nap megkaptam a tételt s másnapra annak rendje és módja szerint előkészültem. Az előkészítési órán előbb a szaktanár, tehát Quint József készített elő. Erről az előkészítésről a Magyar Tanítóképző akkori melléklete, a «Gyakorlóiskola» c. folyóirat így ír: «A tanítójelölt szerepét

Drozdy Gyula modori gyak. isk. tanító, a szaktanár szerepét pedig Quint József volt szíves elvállalni. A szaktanár meghallgatta, hogy a tanítónövendék tárgyi szempontból hogyan készült elő a tanításra. Majd párbeszédese alakban megbeszélték, hogy a közlekedő edényeket miféle egyszerű eszközökkel értetheti meg a tanító.»

Tehát már az első találkozás alkalmával Quint József tanításra készített elő, tanításomat meghallgatta, megbeszélésében élénk résztvett s — különös játéka a sorsnak — nevünk a tanügyi sajtóban már az első találkozás után egymás mellé került.

Már ennél az első találkozásnál vonzalmat éreztem a velem egykorú Quint József iránt. Hogy az ő lelkében is nyomot hagyhatott közös szereplésünk, azt abból következtetem, hogy az egyhónapos tanfolyam közös kirándulásain sokszor hozzám csatlakozott, velem beszélgetett. Egyszer a budai hegyek között voltunk kiránduláson. A társaságtól kissé elmaradtunk s bementünk az erdőbe. Ő növényeket szedegetett, azokat vizsgálgatta, szerkezetüket, környezetüket nekem magyarázta. Ennek hatása alatt egyszer csak azon vettem észre magam, hogy a növényeket, a bogarakat, a madarakat, az egész természetet más szemmel nézem, mint azelőtt. És mikor a tőle hallottak alapján egy-egy virágot, bokrot, a körülötte zsongó életet vizsgálgattam s ő látta, hogy gondolatait megértem, átérzem, hirtelen azt kérdezte:

— Nem ez az igazi természetismeret? S vajjon ezt ismer-tetjük mi a népiskolában?

Gondolatom végigröppent az akkori természetrajztanítás anyagán, módján s bizony az ő irányítása után azt nagyon sivárnak, élettelennek láttam. Ennek a beszélgetésnek hatása alapján nemsokára természetrajzi cikkeket írtam a «Gyakorlóiskolába» meg a «Néptanítók Lapjába».

A tanfolyam után csak két év múlva találkoztam vele. Akkor, mikor a vallás- és közoktatásügyi miniszter a népművészet tanulmányozására küldte szerte az országba. Akkor keresett fel Modorban s néhány órát sétálgattunk az ottani «Harmónia» csendes, elmerülésre, tiszta érzések kiváltására alkalmas kies tájai, suttogó fenyőfái között. Természetes, hogy séta közben is pedagógiai dolgokról beszélgettünk, miközben sok-sok olyan gondolatot vetett fel, melyektől szabadulni nem tudtam, de nem is akartam.

Azután 1918. júliusában, itt ebben az intézetben rendezett testnevelési tanfolyamon találkoztam vele. Ekkor már ő volt ennek az intézetnek igazgatója s a tanfolyam egyik előadója. A tanfolyam végén a vallás- és közoktatásügyi miniszter a tanfolyam vezetőségének meghallgatása alapján, a tanfolyam hallgatói közül kiválasztott nyolcat, akiket az ország különböző részeiben tartandó tanítói testnevelési tanfolyamokra küldött ki előadónak. Soha sem mondotta, de éreztem, hogy az

ő közbenjárására történt az, hogy engem ide, az ő intézetében tartandó tanfolyamra küldtek ki előadónak. Így azon a nyáron teljes két hónapot töltöttem vele egy fedél alatt, közös munkában. És ezalatt a két hónap alatt igen sokszor voltunk együtt, miközben sok-sok pedagógiai gondolatot vetett fel s ezek megbeszélése közben az ő nagy tudásával, lelkének finomságával alakította, irányította gondolkozásomat, lelkemet. Mikor elváltunk, éreztem, hogy e két hónap alatt nemcsak megismertük, hanem meg is szerettük egymást.

Azután jött a forradalom, jött az összeomlás. Nem szólt róla soha, de tudtam, éreztem, hogy az ő szavának döntő súlya volt abban, hogy a modori áll. tanítóképzőtől elüldözve, az ő intézetébe helyeztek el. A kommunizmus rémségeit itt ebben az intézetben közösen szenvedtük át. Akkor bizony alkotó munkára nem gondolhattunk. Beszélgetéseink csak arra szorítkozhattak, hogy mit menthetünk meg a nemzeti és erkölcsi nevelés értékeiből feltűnés nélkül, csendben.

Az igazi munkatársi viszony a kommunizmus bukása után szövődött közöttünk. Akkor már az ő lelkében kialakultak azok az örökértékű gondolatok, melyek az új népiskolai tantervhez s annak nyomába lépő módszerjavító törekvésekhez vezettek. Tíz év alatt közösen a következő területeken dolgoztunk: Kezdetben «Buda», később saját nevünk alatt cikkeket írtunk a Néptanítók Lapjában; a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából igen sok vidéki tanítóegyesületi gyűlésen előadásokat és mintatanításokat tartottunk; a vkm. által Budapesten, Hódmezővásárhelyen, Győrben, Kiskunfélegyházán, Kalocsán és Sárospatakon rendezett tanítói továbbképző tanfolyamok előadói voltunk; az Országos Közoktatási Tanácsban az új népiskolai tanterv és utasítás készítésénél hét tantárgynak voltunk előadói s közösen tíz kötet könyvet írtunk, melyekből öt már második kiadást ért, egyet pedig most fordítanak szlovén nyelvre.

Ebben a munkakörben egy évtized szakadatlan közös munkája forrasztott össze a boldogulttal. És erre az időre mindig boldogan gondolok, mert nálánál ideálisabb munkatársat elképzelni sem tudok. Hogy mikor s hogyan dolgoztunk, azt a következőkép vázolhatom:

Szabad délutánokon, ha az nem volt, esteken, olykor-olykor sétaközben kezdődött a munka, még pedig úgy, hogyha valami gondolata, terve volt, azt velem közölte. Habárcsak néhány hónap korkülönbség volt közöttünk, rendszeren így kezdte: — Mit szólsz hozzá öregem? . . . Aztán elmondotta a tárgyakra vonatkozó gondolatát, de úgy, hogy a lényeges s a kivitelre vonatkozó részeket mindig problémáknak hagyta. Nem azért, mintha azok az ő lelkében problémák lettek volna, hanem azért, hogy gondolkozásra, keresésre késztesse. De a keresésben sem hagyott magamra, hanem abban is vezetett, ellenvetéseivel a gondolatban való elmerülésre készítetett. És mikor már azt

hittem, hogy minden rendben van, csak a kivétel van még hátra, rendesen ezt mondta: — Aludjunk rá egyet! És másnap újra kezdtük, meghánytuk-vetettük a gondolatot s csak azután került sor az írásban való kidolgozásra, a megfogalmazásra.

Nem kényszerítette rám gondolatait, érzéseit. Mindig azt akarta, hogy meggyőződésből valljam azokat. És vallottam is, mert hiszen oly igazak, tiszták, világosak és szépek voltak, hogyha akartam volna, akkor sem szabadulhattam volna tőlük. S ha olykor-olykor más volt a véleményem, nem neheztelt érte. Meghallgatta és belebocsájtkozott annak megbeszélésébe s közös munkában tért engedett annak keresztülvitelére. Munka közben nagyon vigyázott arra, hogy a leírt gondolatok a gyakorlatban keresztülvihetők legyenek. Ha valamely gondolatot elméleti beszélgetésekkel nem tudtunk eldönteni, a gyakorlatban való keresztülvitelhez fordultunk. A Magyar Gyermekek Könyveinek írása közben számtalanszor előfordult, hogy egy-egy nevelési gondolatot olvasmány keretében akartunk nyújtani, mikor felvetődött a kérdés: vajjon megfelel-e a megírt olvasmány tartalma, alakja a gyermek értelmi és érzelmi világának, fejlettségi fokának? Ennek eldöntését a gyakorlati keresztülvitelre bíztuk úgy, hogy a kérdéses olvasmányt a gyakorlóiskolában felolvasás alapján tárgyaltam s ő figyelte a tárgyalás módját, a gyermekek érdeklődését, gondolkozását, munkáját. Így volt ez vezérkönyveink írása közben is. Hol a gyakorlóiskola, hol meg Jóska, az altisztnek mindig kéznél levő fia, volt a döntő fórum.

Sokszor munkára jöttünk össze, órákon át együtt voltunk és látszólag semmit sem haladtunk. Ilyenkor egymással szemben ültünk s csak ő beszélt. Lágyan, szeliden jöttek ajkáról a lélek nemesítésére, az élet finomítására, az akarat erősítésére, az alkotási vágy felkeltésére alkalmas szebbnél-szebb nevelési gondolatok. Ilyenkor én csak hallgatni tudtam. Éreztem, hogy nemcsak gondolatokat, érzéseket akar közölni, hanem velük az én lelkemet is akarja formálni. Ilyenkor beszédét rendesen ezzel végezte: — Nem gondolod, hogy ezeket a gondolatokat valahol el lehetne helyezni? Hová, melyik anyagrészletbe illenek? — kérdezte s nyomban el is helyeztük valamely egység keretébe. És az ő lelke kiapadhatatlanul gazdag volt az ilyen gondolatokban, érzésekben.

Többször olvasmányaiból megkapó részleteket olvasott fel. Sokat fordított németből, angolból. Nem mindig pedagógiai vonatkozásukat, hanem a gyermekirodalomból valókat is azért, hogy munka közben a gyermeki lélek finom derűje állandóan közöttünk lebegjen.

Bizony sokszor, nagyon sokszor már éjjelre hajlott az idő, mikor még mindig együtt voltunk, dolgoztunk. Ilyenkor kinyílt a mellékszoba ajtaja, ahonnan ez a szeliden szemrehányó hitvesi aggodalmat kifejező hang hallatszott felénk:

— Még mindig nem elég? . . . Neki bizony a munkából soha sem volt elég.

Éveken át együtt jártuk az országot. Hol tanítóegyesületi gyűléseken, hol tanítói továbbképző tanfolyamokon tartottunk előadásokat, bemutató tanításokat. Az ő végtelen lelkiismeretességére és óvatosságára vall, hogy ezekre az előadásokra és tanfolyamokra mindig közösen s a legkisebb részletre is kiterjedve készültünk elő azért, hogy a munkatársak között mindenben a legnagyobb összhang legyen. Előkészületek közben előbb az előadások lényegét, alapgondolatait állapítottuk meg s csak azután fogtunk a részletek megbeszélésébe. És ezek az előkészületek nemcsak itthon, hanem utazás közben a vasuton s a vidéki városok vendégszobáiban is folytak és igen sokszor az éjtszakába is belenyultak. Igaz, hogy az ő nagy tudása, mindig újat és újat alkotó lelke nem tudott megmaradni a közös megállapodásoknak sokszor szűkreszabott keretei között. Mikor az előadásztalnál állt, friss, élénk és újabb gondolatokat kapcsolt az előre megállapított tervekhez. Előadása közben rendszeren a hallgatók között ültem, ilyenkor tekintetünk találkozott s mintha azt kérdezte volna, tudom-e az újabb gondolatot a bemutató tanítás keretében értékesíteni? . . . Hogyne tudtam volna! Hiszen ő sohasem járt a felhők között. Sohasem állított fel olyan elméletet, amit a gyakorlatban ne lehetett volna nyomban értékesíteni.

Előre elkészített tervünket sokszor a hallgatók észrevételei, kívánságai borították fel, amihez mindig alkalmazkodni kívánt. S ez neki soha sem okozott nehézséget. Nyomban kénszen volt a legnehezebb problémák megoldására, a felszínre került gondolatok egyszerű, de megkapó módon való megvilágítására.

Mint mindég, úgy a tanfolyamok alatt is a legmegértőbb, a legelőzékenyebb s a legodaadóbb munkatárs volt. Mindig arra törekedett, hogy munkatársainak lelkét semmi olyan mozzanat ne zavarja, mely munkakedvüket csökkentené, az összhangot zavarná. Sokszor, nagyon sokszor heteken át voltunk együtt, de együttlétünknek nem volt egyetlen mozzanata sem, mely kellemetlen érzelmeket okozott volna. Vele és mellette öröm volt a munka. Pedig azokon a tanfolyamokon kemény munka folyt. Délelőtt, délután, még az óratervben megállapított időn kívül is dolgoztunk. És a munkában mindig ő járt elől. Csupán az esti óráink voltak szabadok. Akkor a városban sétáltunk s közben a nap eseményeit s a másnapi munkatervet beszéltük meg. S olyan frissen, üdén jöttünk haza ezekről a tanfolyamokról, mintha csak szórakoztunk volna. A további munkához erőt, kedvet merítettünk a magyar tanítóság érdeklődéséből s az iránta megnyilatkozott szeretetből.

Hetenként egyszer, sokszor kétszer az Országos Közoktatási Tanács ülésein dolgoztunk. Oda rendszerint gyalog sétál-

tunk át s az úton azokat a kérdéseket beszéltük meg, melyekkel éppen ott foglalkoztunk. Így mindig megállapított tervvel mentünk a Tanács üléseire. A tanácskozásoknál neki mindig irányító szerepe volt, de ritkán szólalt fel először. Ha szükségét érezte, rám nézett s minden összebeszélés nélkül megértettem — azt kívánja, hogy valamely gondolat érvényrejutása érdekében szólaljak fel. Ő csak akkor szólt, mikor már döntésre megérett a gondolat. Hozzászólásai oly világosak, meggyőzőek voltak, hogy rendszerint az a gondolat jutott érvényre, mely mellett ő foglalt állást.

Utolsó útja is a Közoktatási Tanácsba, a népiskolai tanterv utasításainak tárgyalására vezetett. Emlékszem. Szerda volt s ő már napok óta gyenkelkedő. Családja is, én is kértem, hogy ne jöjjön el. Éppen akkor kényes kérdés volt napirenden, azért nem engedett kérésünknek és eljött. Gyalog mentünk át a miniszteriumba s az úton a kérdéses dolgot meghánytuk-vetettük. A tanácskozásban még részt vett, de kijövet a lépcsőn már panaszkodott, hogy rosszul érzi magát. Villamosra, autóbuszra nem akart ülni. Azt mondotta, hogy talán jót tesz neki a séta. A Krisztina-térnél azonban már ő indítványozta, hogy ülünk villamosra. Felültünk s a végállomástól elkísértem őt a kapuig. Ott elbúcsúztam tőle. Azután már csak a szanatóriumban láttam őt néhány pillanatra s akkor intettem neki búcsút: utoljára és örökre.

Áldom a Mindenhatót, mert melléje rendelt s szeretettel gondolok rá és őrzöm emlékét, mert munkatársának választott.

NÉMETH SÁNDOR:

Quint József szerepe a humanus tárgyak népiskolai oktatása terén.

A mult ősszel egy cikket olvastam a «Magyarság» című napilapban. A tiszazugi fájdalmasan magyar, a lelki gondozatlanságból eredő szörnyű eseményekre vonatkozó reflexióit mondta el benne a cikk írója. Fejtegetéseit azzal végezte, hogy a Tiszazug problémája lényegileg a Nagyalföld problémája s talán az egész magyar nevelés kérdése. Hivatkozik *Gustave Le Bon*-nak *Új idők pszichológiája* című munkájára, amely azt mondja: «Az egyetem ezideig csak az intelligencia fejlődésével foglalkozott. Ha egy nép nem akar eltűnni, akkor... a jellem nevelését is feladatává kell tennie... A jövő nem azoké a népeké, akiknél az intelligencia a legmagasabb fokon fog állani, hanem akiknek a jelleme a legerősebb lesz.»

Ha csak néhány pillanatig gondolkozunk is a francia psychologus mély értelmű szavain, be kell látnunk, hogy igaza

van. Az ember értékét a tudás egymagában nem adja meg, nem is adhatja, mert hiszen a tudóst rejtő értelem, csak egy része a léleknek. Már pedig az ember értéke lelkének egészétől, tehát az értelmén kívül érzelmi és akarati világától is függ. Az a tudás, mely nemes érzelmeket nélkülöző, akarni nem tudó, gyenge jellemű egyén sajátja, csak kétes értékű lehet.

A jövő nemzedék nevelésében tehát az értelem mellett az érzelem és akarat mezejét is alaposabb művelés alá kell fogunk, a jellem kialakításán is fokozottabb gondossággal fáradozunk mint eddig. És nem szabad várunk e munkában az ifjúkor elérkeztéig, hanem a jellemnevelést már a népiskolában kell kezdenünk. A józan magyar életbölcseesség is azt tanítja: «Addig hajlítsd a fát, míg fiatal.» Ez az igazság is azt sürgeti, hogy már a zsenge korú ember lelkét gondozás alá kell vennünk s a jellem kiformalását meg kell kezdenünk már a gyermekkorban. Ezelőtt is hangoztatták ezt éppen elégszer, de csak hangoztatták. A mai időknek nem szabad csak a bölcs igehirdetésnél megállania, tettekre kell váltódnok az elméleti tanításoknak, hogy emberibb lehessen az ember. A lelket formáló eszközöket a célok világos tudatában tehát már a népiskolának hathatósan fel kell használnia. Az ismeretanyagot, az oktatás módját s általában a népiskola egész szellemét közelebb kell hozni a gyermek, rajta keresztül a nép lelki világához s az élethez, hogy ez az iskola valóban a *nép iskolája* legyen s már itt megkaphassa azokat a hatásokat, melyek egészséges lelki fejlődését biztosítják.

A népiskolák új tantervének éppen ez a kettő: a jellemnevelés erőteljes hangsúlyozása és a néplélekhez való igazodás a vezető gondolatai. Ez a tanterv, újításainak sok részében Quint József pedagógiai felfogását tükrözi vissza.

Az első gondolatot, a jellemnevelés fontosságát az 1905-i Tanterv és Utasítás is, igen erősen hangsúlyozza és igen szépen és tanulságosan ki is fejti. A népiskolák életét azonban a jellem nevelésére irányuló törekvés nem eléggé hatotta át. Quint most ennek az egyes tárgyak keretébe való beillesztését kívánta, hogy azok valóban a jellemfejlesztés eszközeivé válhassanak. Quint József, ámbár tanulmányai a főiskolán és tanárkodása első éveiben főleg a természettudományokra irányultak, nem volt elfogult szaktárgyaival szemben. Annyira nem, hogy azt tartotta ideális állapotnak, ha a népiskola fokán az ismeretek nem szakadoztak volna széjjel tantárgyakra, hanem miként az élet, a természet, egységben maradnak, mert így nevel az iskola igazán az életre. A tantárgyakra osztás azonban megvan s ezek közül a humánus tárgyakat tartotta elsősorban olyanoknak, mint amelyeknek jellemformáló ereje a legerősebb. Tisztán látta azt is, hogy az emberi jellem *első sorban* a humánus tárgyak segítségével kaphatja meg nemzeti színezetét is és

hogy leginkább ezeknek a tárgyaknak segítségével kapcsolódik bele a gyermek a nemzet közösségébe.

Új utakat keresett, melyeken haladva a humánus tárgyak az eddiginél jobban szolgálják a jellemalakítás nagy célját. «Emberebb embert, magyarabb magyart kell nevelnünk a jövő nemzedékből» — hangoztatta sokszor.

A második gondolat, t. i. hogy az iskola szelleme jobban közeledjék a gyermek s ezen keresztül a néplélekhez, Quint hatására jutott érvényre az új tantervben, még pedig nemcsak a humánus tárgyak körében, hanem a tanterv egész szellemében.

Az említett két főgondolat megvalósítása érdekében vitte keresztül Quint, hogy a beszéd- és értelemgyakorlatok a népiskola III. és IV. osztályára is kiterjedjenek és tanításuk abban a szellemben történjék, amint ő elgondolta. Az e tárgy keretében folyó beszélgetéseknek szánta azt a hivatást, hogy áthidalják azt a szakadékot, amely az iskola és az otthon s e kettőnek nyelve és beszédmodora közt még a közelmúltban is ott tángott s részben ma is élesen elválasztja a kettőt egymástól. Az is egyik célja a négy évre kiterjesztett beszéd- és értelemgyakorlat tanításának, hogy ezeken keresztül a tanító és a gyermek is közelebb kerüljenek egymáshoz.

A beszéd- és értelemgyakorlatoknak tehát igen nagy jelentőségük van már csak azért is, mert új célok új módszert is föltételeznek.

Nem tételes megállapításokhoz, mint pl. hogy az asztalnak négy lába van s hogy rendszerint fából készítik, vagy pl. hogy a tyúk teste tollal van fedve — akar a tanítás a beszéd- és értelemgyakorlatok útján eljutni, hiszen ezeket a gyermek ugyis tudja. Nem is a tanító katekizáló kérdéseire akar úgynevezett «egész mondatban» való feleletet kiszorítani a kis nebulóból, hanem a gyermek természetes kifejező ösztönét akarja fejleszteni az új irányú beszélgetéskorlatat. Maga a gyermek beszélje el, miféle élményei kapcsolódnak pl. a bútorokhoz, vagy pl. valamely háziállathoz, még pedig egyszerűen, azon a természetes hangon, amelyen odahaza a környezete tagjaival, vagy a kis pajtásaival szokott beszélgetni. A tanító csak az érdeklődés felkeltője, a beszélgetés megindítója, irányítója, érdeklődő kérdéseivel ösztönzője, nemkülönben figyelmes hallgatója s ahol kell, a beszéd javítatója és kiegészítője legyen. Az új tanterv beszéd- és értelemgyakorlatai nemcsak a tanulók kifejező készségét tökéletesítik, hanem hozzászoktatják őket a megfigyelésekhez, az önmunkásság útján való ismeretszerzéshez is. Szinte feleslegesnek látszik említeni, hogy e beszélgetések nem csupán a beszéd- és értelemgyakorlást szolgálják, hanem mélyen benyúlnak az érzelmi életbe éppen úgy, mint az akarat világába is. Ám azt mélyítik és nemesítik, emelt erősítik, tehát a lelki élet egész területére kihatnak.

A beszéd- és értelemgyakorlatoknak négy évre terjedő tanításával az új tanterv igen hatásos nevelő eszközt adott a népiskolának és ez a tény Quint nevéhez fűződik.

A beszéd- és értelemgyakorlatokhoz szorosan hozzákapszolódik a nyelvi oktatás, mert hiszen lelkünk tartalmát első sorban a beszéd, a nyelv segítségével juttatjuk kifejezésre. A beszéd- és értelemgyakorlat tehát egyuttal nyelvi oktatás is, sőt a tételt meg is fordíthatjuk: a nyelvi oktatás is voltaképpen beszéd- és értelemgyakorlat, még pedig abban az értelemben, ahogy az előbb mondtam. T. i. nem tételes megállapításokban, grammatikai formák rendszerezésében merül ki a nyelvi oktatás, hanem a beszéd gyakorlása és a beszéd tartalmának, a szavak és mondatok jelentésének vizsgálata a lényeg. Quint teljesen feleslegesnek, cél nélkülinek tartotta a nyelvtani szabályok és rendszerek tanítását, nem is kívánt nyelvtan-könyvet sem adni a tanulók kezébe, mert ez is csak megrögzitené az eddigi *nyelvtan*-tanítást. Sokszor mondta: «Minek a nyelvtan könyv, ott az élő vagy leírt beszéd, vizsgálgassák, keresgessék a szavak tartalmát, összefüggését, állapítsák meg, miért kell megmondani, hogy valami mikor, hol s miért történt s mindezt a tanuló értelmi világától teljesen távol álló szabályok, rendszerbefoglalások, definíciók nélkül.» Erre vonatkozó nézetei legjellemzőbben az új tanterv végrehajtása érdekében Győrött, a tanítók számára megtartott tanfolyami előadásaiban jutnak kifejezésre. Azt mondja egyik előadásában: «Ahhoz, hogy a gyermek értelmesen és szépen tudja gondolatait beszédben vagy írásban kifejezni, nincs szükség nyelvtanra.» Majd arról szól, hogy «a nyelvtant toljuk kissé háttérbe, ahova való.» Kell a nyelvtan is, de tanítsuk csakis a helyesírás szempontjából. Ezt már régebben is hangoztatta, de csak a célkitűzésnél. Munkaközben megfeledekeztünk erről a célról, csak a grammatikai rendszert nézzük és megtanítunk mindent, amit a tudomány kíván.» Fejtegetéseiben tapasztalat alapján meggyőzően bizonyítja, hogy a nyelvtani rendszer holt dolog a népiskolai tanulóra nézve, mert nem érti meg és a tanulóknak sem a beszédbeli, sem pedig a fogalmazásbeli képességét nem támogatja. A beszéd és fogalmazás megtanításának útja tehát nem a nyelvtanon vezet keresztül, hanem a gyakorláson. A beszéd is, a fogalmazás is készség, megtanulni tehát első sorban gyakorlással lehet. Ez a nagyfontosságú elv kifejezésre jutott már a megelőző tantervi utasításban is, de valóság nem lett belőle. Az új irányzat most újra, az eddiginél nyomatékosabban mondja ki a hadüzenetet a régi rendszernek.

A beszéd- és értelemgyakorlatok tanításával megalapozott beszédkészségre támaszkodik az írásbeli fogalmazás is. Amikor a gyermek a beszélgetések során számot ad a maga tapasztalatairól, élményeiről, már akkor élő szóval fogalmaz. Ha pedig az írás technikáját is megtanulta, le is írhatja azt, amit meg-

figyelt, átélt vagy amit elképzelt. A fogalmazásnak azon módjával szemben, amely kérdésekre adott feleletek sorozatából, olvasmányok tartalmának leírásából, vagy pedig megadott vázlat alapján teremtette meg a fogalmazványt, Quint teljesen a szabad fogalmazás álláspontjára helyezkedett. «Minden gyermek lelke elég gazdag ahhoz, hogy legyen mit mondania, csak a fogalmazás tárgyát kell helyesen megválasztania és a megszólaltatás, illetőleg a kifejezési vágy fölébresztésének módját kell a tanítónak ismernie» — mondotta több ízben is.

A beszéd- és értelemgyakorlatok a felsőbb osztályokban kiterjednek nemzetünk multjának, valamint a honi földnek s a rajta lefolyó életnek ismertetésére is. Ennek keretében különös gondot fordít az új tanterv a *szülőföld* multjának és jelenének megismertetésére s így közvetlen szemlélet alapozza meg a történet és földrajz tanítását. Quint különösen buzgólkodott azon, hogy ez a tárgykör az új tantervben fontosságához mérten érvényesüljön. A beszélgetések során az országos fontosságú események a szülőföldre vetítve jelennek meg a gyermek előtt, illetőleg a szülőföld emlékeiből kiindulva, fejlődnek az egész nemzetet érdeklő eseményekké. A tanításnak e módjával elérhető, hogy mindaz, ami a gyermeket körülveszi, ránézve jelentesen is valamit s ezzel öntudatosává váljék a környezetben való elhelyezkedése. A szülőföld iránti szeretetet hazaszeretetté akarja felfokozni s a fejlődő jellem nemzeti színeződését is elősegíteni. A régi tantervek is kiemelték ezt a nagy és fontos célt, a hozzávezető út azonban elkanyarodott a szülőföldről, még mielőtt a tanuló ott alaposan szétnézhetett volna. A régebbi eljárás mellett kevésbé fejlődött a tanuló megfigyelőképessége is, a környezet jelenségei iránt nem ébredt benne elég élénk érdeklődés, mert e tárgyak körében is inkább a készenadott megállapítások betanultatása volt a módszer.

Utóljára az olvasmányokról szólok. A tanterv megjelöli az olvasmányok tárgykörét minden osztályra vonatkozóan, amiből megállapítható: mennyi oktató és gyönyörködtető elemet kell tartalmaznia az olvasókönyvnek. Ezt az érdekes anyagot ki kell aknázni megfelelő tárgyalás segítségével. Quint a győri tanfolyamon tartott egyik előadásában rámutat az olvasmány-tárgyalásban követett két végletre. Az egyik csak olvastat, a másik meg csupán értelmez, de nem olvastat. Pedig mind a kettőt végig kell csinálni — mint ő mondja — akármennyi időt s előkészületet kíván is. Szól tovább arról, hogy az előkészület sokszor célját téveszti: a tanító olyasminek a magyarázatára készül, amit nehéznek gondol s a tárgyalás során tűnik csak ki, hogy a gyerekek azt már rég tudja s viszont lehetnek dolgok, amiket a tanító könnyűnek gondol, de a gyerekek még se tudják. Ezért ajánlja Quint azt az eljárást, hogy a tanulókat szoktassuk rá, ne nyugodjanak bele, ha valamit nem értenek. Kérdezzenek és ismét kérdezzenek, míg végre is tisztán áll előttük az olvas-

mány tartalma. Az olvasás tanításának lényegét Quint így foglalja össze: «Tanítsuk meg a gyermeket arra, hogy ne csak szavakat lásson a könyvben, hanem gondolatokat, koncepciót, árnyalatokat lásson és olvasson a sorok között is. Az olvasás tanítása tehát nem abban áll, hogy megismertetjük a gyermeket a betűket, hanem abban, hogy arra képesítjük az embereket, hogy könyvekből művelődni és tanulni tudjanak.»

E vázlatos ismertetésből is világosan kitűnik, hogy az új tanterv sok újat tartalmaz a humánus tárgyak körében az anyag felfogására, elrendezésére nézve s a feldolgozás módjának, vagyis a módszernek is új lehetőségeire kínál alkalmat. Az is világossá lett, hogy az újításoknak éppen a lényegbe vágó több fontos mozzanatát Quint kezdeményezte.

A népiskoláknak a jelenlegit megelőző tanterve is hozott újat, korszerűbbet s a hozzá fűzött tanulságos utasítások az újat is megjelölték, melyen a tanítónak haladnia kell, ha a tantervi célokat el akarja érni. A jelenlegi tanterv azonban ezen a ponton is lényegesen különbözik a régitől. A régi tanterv és utasítás jórésztben papiroson maradt, részint azért, mert sokan nem értették meg, részint pedig azért, mert újításokat hozott s ezekkel szemben sokkal könnyebb volt a régi, megszokott csapáson járni. Itt is beigazolódott az a régi igazság, hogy a legjobb törvény is csak írott malaszt, ha nem hajtják végre.

A jelenlegi tanterv végrehajtásában azonban már a megindulás is másként történt. Quint előterjesztésére a kultuszminiszter úr az ország különböző városaiban tanfolyamokat rendezett a tanítószághoz számára. E tanfolyamok célja a tanterv elveinek ismertetése s gyakorlati megvalósításuk volt s a kitűzött feladatokat teljes sikerrel meg is oldották. A tanfolyamokon kívül Quint számos előadást tartott a tanítógyűléseken is hasonló célokból, úgy hogy az új tanterv szelleme utasítás nélkül is ismeretessé vált az érdeklődők előtt.

A tantervi utasítások készítése közben hullott ki Quint József kezéből a toll, némult el ajkán a szó, szakadt meg lankadást nem ismerő energiája. De a költő szavai szerint:

Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét, ámbár napja múl,
Hanem lerázzván, ami benne földi
Egy éltető eszmévé finomul,
Mely fennmarad s nőttön nő tiszta fénye,
Amint időben, térben távozik . . .

Te sem haltál meg népnevelésügyünk nagy halottja Quint József! Élsz és élni fogsz kartársaid, tanítványaid s a magyar tanítószághoz emlékezetében! És ha új nemzedékek jönnek e falak közé, eszmévé finomult lelked őket is megihleti a *feltétlen kötelességteljesítés, a lankadatlan akaraterő s a népoktatás ügyéért élni és halni tudás jennkölt erényeire.*

JALOVECZKY PÉTER:

Quint József jelentősége a reáliák tanítása terén.

Gondolatban a régmúlt időkbe szállok. Eszembe jutnak a majdnem három évtizeddel ezelőtt eltöltött boldog diákéveim. A teljes virágzását élő, külföldön is elismert Pedagógiumban dolgoztam. A nagy épület északi szárnyának második emeletén levő biológiai intézet egy kis sarokszobája volt a dolgozóhelyiségem. Esténként teljes csend uralkodott nemcsak az intézetben, de még a közvetlen környezetben is. Ebben a csendes magányban mindennap nyolc óra után halk lépéseket, majd gyenge kopogást hallottam s belépett Quint József, ki akkor hallgatója volt az intézetnek, hogy rajongásig szeretett tudományával foglalkozzék. Elvonult a szomszéd szobába, a könyvszekrényből valami biológiai könyvet vett elő s abba elmerülve, éjfélig tanulgatott. Legkedvesebb olvasmányai a biológia elméleti kérdései voltak. A természet csodás rendjét biztosító törvények tanulmányozása elégítette ki legjobban a tudományra szomjuhozó lelkét, mert nemcsak hajlamból, hanem meggyőződésből szerette a természetet, annak minden lényét, az ezeket összefogó harmóniát. E szeretetből fejlődött ki későbbben az ember iránt való tisztelete, majd az emberi lélek nemesítésére vonatkozó tanulmányai, melyek a nevelés és tanítás tökéletesítésére vonatkoznak.

Magas ívelésű pályája kezdetén botanikusnak készült. Fiatal diákkorában a növények tarkasága, csodálatos szín pompája, alakjuk változatossága ragadta meg legjobban a figyelmét. A növények szeretetét már Félegyházáról hozta magával, ahol a botanika európai hírű tanárától bőven nyílt alkalma a természet e hangtalan s mégis mosolygó, lelkünket felderítő lényeit alaposan megismerni. A növényeknek s velük együtt a szépnek, nemesnek a szeretete haláláig a legjellemzőbb lelkitulajdonsága maradt. Szabad tavaszi és nyári idejét arra használta, hogy réten, mezőn, erdőben járva, ne csak ott gyönyörködjék a virágok pompájában, hanem otthon is. Azért állandóan gyűjtött, gyűjteményét csinosan és gondosan elkészítve, évről-évre gyarapította. E szorgalom eredménye hatalmas növénygyűjtemény, mely intézetünk természetrajzi szertárának féltve őrzött kincse. Még a későbbi tanári, illetőleg sok felelősséggel és nagy munkával járó igazgatói teendők között is szakított időt arra, hogy kiránduljon a budai hegyekbe s gyönyörködjék kedvenceiben, növényeiben. Ha már erre sem jutott idő, akkor legalább a délutáni pihenőjét a kis kertjében töltötte, sajátkezűleg vetett, öntözött, kapált növényeit szemlélgette s gyönyörködött fejlődésükben, szépségükben.

Nagy akaratereje, fáradtságot nem ismerő munkabírása arra is ösztönözte, hogy ne csak azt szemlélje, ami minden ember számára nyitott, hanem olyan világba is betekintsen, amely még csodálatosabb, de amelynek feltárásához jól felfegyvere-

zett szemre van szüksége. Élnek parányi lények, amelyek szép formái, csodálatos rajzai, kecses mozdulatai a legtöbb ember előtt ismeretlenek. Ezek az apróságok azok, amelyek a tudósok lelkében is csodálatot keltenek s melyek Quint Józsefnek is oly sok lelkigyönyörűséget okoztak. Magam előtt látom, amint összeszedi az apró üres üvegeket, finom selyemhálót, hogy kimenjen a Római-fürdőbe, a természet ezen parányi, de bámulatosan művészi alkotásait gyűjteni. Ott szorgoskodik a fürdő kráterszerű, mély, de kristálytisza vize körül, melybe milliárdszámra hemzsegnek az átlátszó, kovából épült, finom házikókban lakó kovamoszatok. Ezeket gyűjti nemes selyemből készült hálójával, hogy haza hozza, erős nagyitással vizsgálja a mindenség e bájos teremtményeit. Otthon azután napokon keresztül bámulatos türelemmel és kitartással üvegekbe, balsamba helyezi gyöngyeit, hogy eredménye akár ezer év múlva is ellenőrzésre, vizsgálatra alkalmas legyen.

Ilyen akaraterő és fáradtságot nem ismerő munka mellett született meg az «Adatok a Budapest melletti Római-fürdő Bacillária flórájához» című értekezése, mellyel a budapesti egyetemen nemcsak elismerést, hanem pályadíjat is nyert. Milyen büszke volt a Pedagógium tanártestülete, de különösen Vángel Jenő főnöke, midőn értekezését 1905. évi május hó 30-án a Természettudományi Társulat növénytani szakosztályának gyűlésén felolvasta. Nevezett munkájában 147 faj kovamoszatot sorol fel, melyek közül Budapest addig ismert növényzetére 118 új volt. A tudósvilág előtt egyszerre új csillagként tűnt fel és mindenhol a legnagyobb elismerésben részesült.

A megkezdett munkáját tovább folytatta s ennek eredménye egy újabb értekezés volt, melynek címe: «Pótló adatok a Római-fürdő Bacillária flórájához». Ebben az értekezésben újabb 46 fajt említ, melyek közül 6 teljesen új fajnak bizonyult. Ezekkel a Római-fürdőben talált fajok száma 190-re emelkedett. Nagy dolog volt ez az akkori időben, mikor a természettudományok fejlődése még a megismerés, a leírás, a rendszerezés fókán állott. A tudomány kicsiny, de sok szemecskéből épül. Ezen szemecskéből készülő épület azonban mindenkor az egész emberiség haladásának biztosítását szolgálja.

A kovamoszatok csodálatos világa későbbi életében is vonzó foglalkozása maradt. A Felvidékre tett nagyobb kirándulása alkalmával Trencsénteplic mellett fekvő Baracska tóban is gyűjtött és ennek anyagát is feldolgozta. A kirándulás eredménye: «Adatok a trencsénteplici Bacillária flórájához» című értekezése, mely 1908. évben meg is jelent a Növénytani Közleményekben. A jelzett tóban 130 faj kovamoszatot talált.

Folyton kutató vágya már egyetemi hallgató korában a legtökéletesebb lény, az ember, annak testi és lelki tulajdonságainak megismerése felé terelődött. Nagy szeretettel foglalkozott az embertannal, az ember anatómiájával, élettanával és egészségtanával. Ezen tanulmányainak eredménye a tanító-

és tanítónőképzőkben általánosan használt «Testi élet ismeretése» és »Egészségtan» című tankönyvei. Az előbbi már harmadik kiadásban jelent meg, ami kiválóságát bizonyítja. A jó tankönyv szerkesztéséhez nemcsak szakismeret, hanem pedagógiai műveltség is szükséges, mert csak a kettő arányos, harmonikus alkalmazása teszi a könyvet használhatóvá.

Még egészen kezdő tanár korában Baló József igazgatójával társulva, írta meg egészen új ösvényeken haladó népiskolai «Természetrájz»-át s hozzá útmutatásul szolgáló «Kalauz»-t. Ezen kis könyvben fejti ki a természetrájz népiskolai tanításának igazi útjait és módjait. A benne foglalt gondolatok a mai felfogás szerint is irányadók. E könyvek megjelenése Quint József életében erős fordulatot jelentenek, mert ezek után nem annyira a természetvizsgálat, mint inkább a pedagógia volt munkásságának színtere. Egymásután jelentek meg értekezései, melyek neveléstani és módszertani kérdésekkel foglalkoznak. Évenként több helyen tartott továbbképző tanfolyamokon a helyes tanítási eljárásnak ő volt a legnagyobb mestere. Ezeken a tanfolyamokon is a természettudományok tanításának a módszere volt a legkedvesebb témája.

Élete delén jelent meg két munkatársa segítségével megírt «Vezérkönyv a természeti és gazdasági ismeretek tanításához a III. és IV. osztályban» című könyve. Ebben hangsúlyozza, hogy ezen tantárgyak népiskolai tanításánál az ismeretanyagon kívül a helyes szemléletre és gondolkodásra való szoktatás, továbbá a hazai rög megszerettetése, a vallásos érzület szilárdítása és az erkölcsi jellem kialakulásának elősegítése a főcél.

Neki köszönhetjük, hogy a mult évben a tihanyi Magyar Biológiai Kutatóintézetben a természetrájz tanárai részére továbbképző tanfolyam tartatott. E tanfolyamra testileg már beteg, de friss lélekkel jött le, hogy a természetrájz népiskolai pedagógiájának kérdéseit megvitassa. Ezen emlékezetes megbeszéléseknek a többi közt az is volt az eredménye, hogy a középiskolai tanárok számára ugyanott rendezett harmadik tanfolyamon a középiskolai tanárok is szükségesnek tartották iskoláik pedagógiájával foglalkozni, mely célra külön didaktikai szakosztályt is létesítettek.

Éjjel-nappal dolgozó, segítő, irányító munkása volt a magyar iskolaügynek. Céljainak eléréséért lelke nemes hevületének teljes erejével, soha nem lankadó, szívós munkával küzdött. Dolgozott és fáradt annyit, mint kevesen, de olyan eredményeket is ért el, melyekre büszkék lehetünk s melyeknek döntő szerepe volt nemcsak a természettudományok, hanem valamennyi népiskolai tantárgy tanításában. Meghajtjuk zászlónkat munkássága előtt, bámulattal s kegyeletes tisztelettel ismerjük el érdemeit. Amint a nagy mindenségben egyetlen egy atom sem vész el, úgy nem fog elveszni nemes gondolatainak egy paránya sem.

III.

Tanári testület — alkalmazottak:

1. *Frank Antal dr.*, rendes tanár, igazgatóhelyettes. Született 1884. VI. 26. Ócsanádon. Képesítve van elemi, a menyenyiség- és természettudományi szakcsoport tárgyaiból a polgári iskolákra, a filozófiából és pedagógiából tanítóképző-intézetekre. Tanít 1911, ennél az intézetnél — két évi megszakítással 1919. óta. Tanította a nevelési és a tanítási gyakorlatot a IV. osztály egyik csoportjában. Heti óráinak száma 5. A cserkész-csapat parancsnoka. Az internátus vezetője.

Az Apponyi-Kollégium mb. igazgatója. A Szent István Akadémia, a Magyar Paedagogiai Társaság és az Aquinói Szent Tamás Társaság rendes tagja. A M. Paedagogiai Társaság id. pénztárosa. A Tanítóképzőintézeti Tanárok Egyesületének fővárosi alelnöke. A Magyar Filozófiai Társaságnak, a Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaságnak, a Magyar Társadalomtudományi Társulatnak tagja. A Mária Dorothea Egyesület Tanítónői Szakosztályának választmányi tagja. A Szent Imre Jubileumi Pedagógiai Kongresszus elnöki tanácsának tagja. Lakása: I., Fűrj-u. 16.

Iskolánkívüli előadásokat tartott: *A Szülők Iskolájában:* A kötelességtudásra és felelősségérzésre való nevelés. *A rádióban:* A gyermekek fegyelmezése, a büntetés és a jutalmazás. *A Regnum Mariánum egyházközségben:* A családi nevelés alapvető kérdései. *A Magyar Paedagogiai Társaságban:* Az új népiskolai tanterv szelleme.

Irodalmi munkássága: Többekkel írta és Drozdy Gyulával összeállította a *Hogyan tanítsunk a népiskolában?* c. könyvet. Németh Imrével írt neveléstörténelmi tankönyvet. Cikkeket írt a Néptanítók Lapjába (Az új népiskolai tanterv lényege. A tudás szerepe az új népiskolai tantervben.), a Magyar Tanítóképzőbe (Quint József.), a Szabolcsi Tanítóba (Az új népiskolai tanterv. Idealizmus és realizmus a nevelésben.) és a Magyar Népiskolába (Tájékozódás a népiskola felé.).

2. *Csukás Zoltán*, rendes tanár. Szül. 1884. XI. 21. Mezőtur. Képesítve van ének- és zenére. Tanít 1909. óta, ennél az intézetnél 1929. óta.

1914. jul. 27—1918. nov. 16-ig katonai szolgálatot teljesített, ebből 17 hónapot töltött arcvonalban. Tart. hadnagy. Bronz vit. érem, Signum laudis, Károly cs. kereszt tul.

Tanította az éneket és zenét az I., II., V. oszt.-ban, zenét I., II., III., IV., V. oszt.-ban. Csak zenét az I., IV.-ben, karéneket I., V.-ben. Heti óráinak száma: 17 óra.

3. *Drexler István*, nevelői szolgálatra beosztott polgári iskolai tanár. Született 1901. V. 2. Nyiracsád. Képesítve van az elemi, magyarnyelv-történelemtudományi, magyarnyelv-németnyelvi, testnevelési tárgyakból polgári iskolára. Közgazdász. Műgyetemi k. tanársegéd. Polgári iskolában tanított 1926-tól 1929-ig. Ennél az intézetnél teljesít nevelői szolgálatot 1929. óta.

Közgazdasági Társaság tagja. Magyar Paedagogiai Társaság kültagja. Magyar Pszichológiai Társaság tagja. Orsz. Polgári-iskolai Tanáregyesület s a Sajtóbizottság tagja. Budapesti (Budai) Torna Egylet tagja. A Szatmári Kör tagja. Iskolánkívüli népművelési előadó.

Népművelési előadást tartott az intézetben: «Mit beszélnek a statisztika számai?» címen. Lakása: I., Fery Oszkár-u. 40.

4. *Drozdy Gyula*, gyakorló iskolai tanító. Született 1881. XI. 17. Baján. Képesítve van elemi iskolára és kézimunkából középfokú iskolákra. Tanít 1903-tól, ebben az intézetben 1919. óta. Tanította a gyakorló elemi iskola I—IV. osztályát; résztvett a gyakorlati kiképzésben minden csoportban. Heti óráinak száma 30.

Az Országos Közoktatásügyi Tanács tanácsosa. A Magyar Paedagogiai Társaság rendes tagja. A Néptanítók Lapja tantervi rovatának vezetője. A magyar népművelési könyvek szerkesztőbizottsága II. osztályának tagja. A Társadalomtudományi Társaság tagja. A Tan. kép. int. Tanárok Egyesületének választmányi tagja. A Természettudományi Társaság tagja. A Magyar Földrajzi Társaság tagja.

A Vkm. megbízásából Budapesten a tanítóképzőintézeti tanárok és gyak. isk. tanítók tanfolyamán; a pedagógiai szemináriumi előadókat képző tanfolyamon; a kir. tanfelügyelők négynapos országos értekezletén; valamint a Budapesten, Szegeden, Pápán és Nyiregyházán tartott tanítói továbbképző tanfolyamokon az egyes tantárgyak módszerét ismertette s elméleti előadásával kapcsolatban mintatanításokat tartott.

A Vkm. megbízásából módszertani és mintatanításokat tartott: Siófokon a ref. papok és tanítók háromnapos konferenciáján; Debrecenben a «Hajdumegyei Tanítók „Gönczy” Egyesület»-ének közgyűlésén; Sóskuton a «Fejérmegyei Általános Tanítóegyesület» váli járáskörének közgyűlésén és Bicskén a tanítói szemináriumban. A tantestületek meghívására a kiskunfélégyházai róm. kath. tanítónőképző-intézet gyakorlóiskolájában tanítást, a pesterzsébeti áll. el. iskolában pedig módszertani előadást és mintatanítást tartott. Intézetünkben, iskolánkívüli népművelési előadások keretében a «A népiskolai tanítás» címmel tartott előadást.

A «Magyar Paedagogiai Társaság» február havi ülésén «Az új népiskolai tantervvel kapcsolatos módszerjavító törekvések» címen tartotta meg székfoglaló előadását.

Quint József halála óta a «Néptanítók Lapja»-ban a tanterv keresztülviteléről szóló rovatot vezeti, abban és több tanügyi lapban pedagógiai cikkei jelentek meg. Frank Antal dr. h. igazgatóval, gyorsírói jegyzetek alapján, sajtó alá rendezte a tanítói szemináriumok előadóképző tanfolyamán elhangzott előadásait és tanításait, melyeket a «Hogyan tanítsunk a népiskolában?» címmel a Kir. Egyetemi Nyomda adott ki. Tanítási tervezeteket írt a Nyiregyházán megjelent «Mintatanítások az új tanterv szellemében» című könyvbe. Szerkesztette az «Elméleti fejtegetések és gyakorlati tanítások» c. könyvet, melynek nagyrészt maga írta.

5. *Éber Rezső*, rendes tanár. Született 1879. XI. 39. Ujpesten. Képesítve van elemi, a mennyiség- és természettudományi szakcsoport tárgyaiból, tornából polgári iskolákra és természettanból, kémiából, mennyiségtanból tanítóképző-intézetekre. Tanít 1903. óta, ennél az intézetnél 1925. óta. Tanította a mennyiségtant az I., II., IV. és V. osztályokban, a természetant a III. és IV. osztályokban. Heti óráinak száma a hospitálással 18.

A Tanítóképzőintézeti Tanárok Egyesületének és a Természettudományi Társaság tagja. Népmívelési tanfolyam előadója. Lakása: VII., Stefánia-út 2.

6. *Frigyes Béla*, rendes tanár. Született 1892. III. 21. Nagybecskereken. Képesítve van elemi, a mennyiség- és természettudományokból tanítóképző-intézetekre. Tanít 1913. óta, ennél az intézetnél 1929. óta. Tanította a mennyiségtant a III. o., a testtant a II. o. és a gazdaságtant az I—II. o. A tanítási gyak. V. Heti óráinak száma 15. Irodai teendőket végzett. A cs. csap. tisztje és parancsnok h.

A Kir. Magy. Természettudományi Társaság és az Orsz. polg. isk. Tanáregyesület, az orsz. tanítóképzőint. tanárok tagja. Lakása: X., Juranics-u. 13.

7. *Jaloveczky Péter*, rendes tanár. Született 1879. VII. 28. Pálfalun. Képesítve van elemi, a mennyiség- és természettudományi tárgyakból polgári iskolákra és a természettudományokból tanítóképző-intézetekre. Tanít 1905. óta, ennél az intézetnél 1919. óta. Tanította a természetrajzot és vegytant az összes osztályokban és az egészségtant. Heti óráinak száma a hospitálással 19. A IV. osztály főnöke.

A Természettudományi Társulat tagja, a M. Paedagogiai Társaság kültagja. A Tanítóképzőintézeti Tanárok Egyesületének választmányi tagja. Előadó a népfőiskolai tanfolyamon, 6 előadást tartott a főváros különböző egyesületeiben. Előadások tárgya: A jég hazája, A Föld története, A mindennapi kenyérünk. Lakása: I., Fery Oszkár ucca 34.

8. *Kishonti Barna*, rendes tanár. Született 1890. XII. 15. Losoncon. Képesítve van a mennyiség- és természettudományi tárgyakból, énekből polgári iskolákra és énekből, zenéből a

tanítóképző-intézetekre. Tanít 1915. óta, ennél az intézetnél 1919. óta. Tanította az éneket a III. és IV. osztályokban, a zenét a II. osztályban és a róm. kath. egyházi éneket és zenét. Heti óráinak száma ebben az intézetben 6.

A Tanítóképzőintézeti Tanárok Egyesületének tagja. Lakik: I., Bösörményi-u. 36.

9. *Lux Gyula*, rendes tanár, tartalékos hadnagy, a *Signum laudis*, a bronz vitézségi érem és a Károly csapatkereszt tulajdonosa. Született Henckón, Gömörmegyében. 1884. IV. 6. Képesítve van elemi népiskolákra, a nyelv- és történettudományi tárgyakból a polgári iskolákra és a magyar nyelv- és irodalomról a tanítóképző-intézetekre. Tanít 1909. óta, ebben az intézetben 1928. óta. A háborúban katonai szolgálatot teljesített 1914. aug. 1-től 1918. nov. 12-ig, ebből 28 hónapot a tűzvonalban. Tanította a német nyelvet mind az öt osztályban, valamint a fakultatív német nyelvet az első és az ötödik osztályban. Heti óráinak száma 17. Az első osztály főnöke.

Az Orsz. Közoktatásügyi Tanács tagja, az Orsz. Tankönyvügyi Bizottság előadója. Miniszteri biztosként szerepelt a soproni ág. h. ev. tanítóképző képesítő vizsgálatain. Vezetője a német kisebbségi iskolák tanítói részére rendezett nyári tanfolyamoknak. A Magyar Paedagogiai Társaság rendes tagja.

Irodalmi működése az 1929–30. tanévben: 1. *Deutsche Sprachschule*. Német nyelvkönyv a gimnáziumok, reál-gimnáziumok és reáliskolák VII. osztálya számára. 2. *Haus und Schule*. Német nyelvkönyv a polgári fiúiskolák I., II., III. és IV. oszt. számára, négy kötet. 3. *Haus und Schule*. Német nyelvkönyv a polg. leányiskolák I. és II. oszt. számára, két kötet. 4. Német nyelvkönyv a tanító- és tanítónőképzők II., III. és IV. oszt. számára, három kötet. 5. *Deutsches ABC für die Volksschulen mit deutscher Unterrichtssprache*. Német ábécé a német kisebbségi népiskolák számára. 6. *Deutsches Lesebuch für die II., III. und IV. Klasse der Volksschulen mit deutscher Unterrichtssprache*, két kötet. 7. Vezérfonal a «*Deutsches ABC*» című tankönyvhöz. 8. Német Nyelvtan a tanító- és tanítónőképzők III., IV. és V. osztályai számára.

Irt cikket a «*Magyar Paedagogia*», a «*Néptanítók Lapja*», a «*Katholikus Iskola*», a «*Schrift und Schreiben*» és a «*Zeitgemässe Schrift*» című folyóiratokba.

10. *Mesterházy Jenő*, rendes tanár, tartalékos hadnagy, a bronz vitézségi érem, az arany érdemkereszt és a Károly csapatkereszt tulajdonosa. Született 1888. VII. 24. Nezsider községben (Moson megye.) Képesítve van elemi népiskolára a nyelv- és történettudományi tárgyakból, tornából polgári iskolákra, történelemből, magyar nyelvirodalomból, földrajzból és tornából tanítóképző-intézetekre. Tanít 1912. óta, ebben az intézetben 1919. januárjától. A háborúban katonai szolgálatot

teljesített 1914. aug. 2-től 1918. nov.-ig, ebből az időből 39 hónapot a harctéren. Tanította a történelmet, magyar nyelv-irodalmat az I. és II. osztályban, földrajzot a III. osztályban. Részt vett a gyakorlati kiképzésben és vezette a játékdélutánt. Heti óráinak száma 18. A III. osztály főnöke, a történelmi szertár őre.

1926. óta megbizva az áll. tanító- és tanítónőképzőintézetek testnevelési oktatásának szakfelügyeleti teendőivel. A T. I. T. O. E. tagja. Lakása: I., Királyhágó-u. 22.

Iskolánkívüli előadásokat tartott a Rádió Szabad Egyetemen «A budai királyi palota multja»-ról; a Pestvármegyei Iskolánkívüli Népművelési Bizottság megbízásából Kistarcsán, Pomázon; a Székesfőváros Iskolánkívüli Népművelési Bizottság felszólítására levante-tanfolyamokon, fővárosi ipartelegeken, társadalmi egyesületekben a művészettörténet, földrajz és történelem köréből. A Székesfőváros Iskolánkívüli Népművelési Bizottságának és a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium Iskolánkívüli Népművelési Központjának diapozitív (vetíthető) képsorozatokot készített területi veszteségeinkről, képzőművészeti alkotásokról. A Budapesti Ev. Leányegyesületben előadás-sorozatot tartott Budapest művészetéről.

Az 1929. és 1930. évek folyamán tanulmányokat írt népművelési folyóiratokba (Ifjúsági Vezető, Pestvármegyei Népművelés), a Nagymagyarország-ba és a Néptanítók Lapjába. Művészettörténeti tanulmánya «A budavári királyi palota hajdan és most» című munkája.

11. *Nagy Ferenc*, rendes tanár. Született 1883. XI. 5. Nagybaconban. Képesítve van elemi, a nyelv- és történelemtudományi tárgyakból polgári iskolákra és magyarból, történelemből, földrajzból tanítóképző-intézetekre. Tanít 1909. óta, ennél az intézetnél 1911. óta. Tanította a magyart, történelmet és földrajzot a III. o.-ban, a magyart és alkotmánytant az V. o.-ban, a tornát az I., III. és V. o.-ban és vezette a játékdélutánt. Heti óráinak száma a hospitálással 19. Az V. osztály főnöke, a sportkör vezetője.

Az Erzsébet Népakadémia igazgatósági- és a Tanítóképzőintézeti Tanárok Egyesületének választmányi tagja. Lakása: I., Csörsz-u. 6.

12. *Németh Sándor*, rendes tanár. Született 1876. III. 18. Körmenten. Képesítve van az elemi, a nyelvtörténelemtudományi tárgyakból, zenéből polgári iskolákra és magyarból, történelemből és földrajzból a tanítóképző-intézetekre. Tanít 1901. óta, ennél az intézetnél 1919. óta. Tanította a magyart az V. és magyart, történelmet, földrajzt és zenét a II. osztályban, ugyancsak zenét az I. osztály egy csoportjában. Heti óráinak száma a hospitálással 18. Az önképzőkör tanárelnöke.

A Paedagogiai Társaság kültagja. A Tanítóképző-intézeti Tanáregyesület választmányi tagja. A Budapesti Népfőiskolai Széchenyi Szövetség társelnöke, népfőiskolai tanfolyamot vezetett, a népművelési könyvszerkesztő bizottság tagja.

Összesen 41 előadást tartott részint a fővárosban, részint pestvármegyei községekben. Előadásának tárgyai: *Az édesanya költészete. A lelkiismeret költői világitásában. A humor a költészetben. Kisfaludy Károly. Katona József. Mátyás király. 1848. márc. 15. A magyar dal. A magyar táncok* stb. Előadásokat tartott továbbá a pestvármegyei tanítónők, tanítók, közigazgatási tisztviselők részére Zamárdiban, továbbá a somogyvármegyei tanítók és lelkészek részére Balatonbogláron rendezett népművelési előadókát képző tanfolyamokon. Előadásainak tárgya: *a nemzeti irodalom, történet és honismeret a népművelés körében, továbbá a kedély ápolásának eszközei.*

13. *Prochaska Ferenc dr.*, rendes tanár. Született 1891. XII. 14. Lajtaújfalun. Képesítve van elemi, a nyelv- és történettudományi szakcsoport tárgyaiból, beleértve a német nyelvet, továbbá a tornából polgári iskolákra, a földrajz, magyar nyelv és irodalomtörténelemből tanítóképző-intézetekre, bölcsészettudor, okl. közigazda. Tanít 1919. óta, ennél az intézetnél 1929. óta.

1916. jan. 16-tól 1919. jan. 11-ig katonai szolgálatot teljesített, 24 hónapot töltött arcvonalban, leszerelt mint népfelkelő hdgy., a Károly csapatkereszt tulajdonosa.

Tanította a lélektant a III., a német nyelvet a II., III., IV. és V., a földrajzot az I. és IV. osztályban. Vezette a fakultatív német nyelvi gyakorlatokat a II., III. és IV. osztályban. Heti óráinak száma 18. Tanártestületi jegyző. Az Orsz. Tanítóképző-intézeti Tanárvizsgáló Bizottság jegyzője.

Előadást tartott Budapesten: *A Tanítóképző-intézeti Tanárok Országos Egyesületében: Mit tanítson a szaktanár a földrajzból? I. ker. Tanítóképző-intézet: Ford. Attilautcai polgári iskola: Március 15. Ranolderutcai iparostanonciskola: Amundsen. Nobile. Máv. északi főműhely: Scott. Budapesti Iparosok Protestáns Egylete: Ford. Umberto Nobile. Lágymányosi dohánygyár: A Balaton. A Magas Tátra. Kath. Iffjak Egyesülete: Trianon. Pestszentlőrinc: Ford.*

14. *Szalatsy Richárd*, gyakorlóiskolai tanító. Szül. 1882. IV. 14. Győrben. Képesítve van elemi iskolákra, polgári iskolákra, tanítóképző-intézetekre. Tanít 1901. óta, ennél az intézetnél 1927. óta. Tanította a gyakorló isk. III—VI. osztályát, a gazdasági ismétlő iskola I—III. osztályát. Résztvett a gyakorlati kiképzésben. Heti óráinak száma 30, s a gazdasági ismétlő iskolában heti 8 óra.

Tanítóképző-intézeti Tanárok Egyesületének tagja. A Gyermektanulmányi Társaság tagja. Lakik: I., Horthy Miklós-út 76.

15. *Szelényi Dezső*, rendes tanár. Született 1888. VIII. 2. Toporcon. Képesítve van elemi, a nyelvtörténelemtudományi tárgyakból polgári iskolákra és magyar-németből tanítóképző-intézetekre. Tanít 1912. óta, ennél az intézetnél 1928. óta irodai szolgálatot teljesít.

A Tanítóképző-intézeti Tanárok Orsz. Egyesületének tagja. Lakása: I., Szt. János-tér 2. fsz. 5.

16. *Tscheik Ernő*, rendes tanár. Született 1880. III. 13. Nagykanizsán. Középiszkolai oklevele van a rajzból. Kézimunkatanfolyamok önálló vezetésére képesített. Tanít ennél az intézetnél 11 év óta. Tanította a rajzot, kézimunkát és szépírást. Heti óráinak száma a gyakorlati kiképzéssel 20 óra.

A Tanítóképző-intézeti Tanárok Egyesületének tagja. A Rajztanárok Egyesületének választmányi tagja. A Zichy Mihály Művészegyesület választmányi tagja és pénztárosa. Társzerzője a Népiskolai Rajzvezérkönyvnek (Egységes vezérkönyvsorozat). Kiállító festőművész. Lakása: I., Böszörményi-út 8. IV. em. 1.

17. *Váradai József*, rendes tanár, tartalékos hadnagy, a vitézségi éremszalagos vas- és aranyéremkereszt tulajdonosa. Született 1888. VIII. 6. Budapesten. Képesítve van elemi népiskolákra, a nyelv- és történelemtudományi tárgyakból polgári iskolákra, a filozófiából és pedagógiából, valamint a tornából tanítóképzőkre. Tanít 1914. óta, ebben az intézetben 1921. óta. Tanította a neveléstant a IV., az iskolaszervezettant az V., a tanítási gyakorlatot a IV. és V. osztályban. Heti óráinak száma 14. Köztartásvezető. Az ifj. Absztinens Egyesület tanárelnöke.

Az Angolkisasszonyok polg. isk. tanárnőképző főiskoláján a tanítástant és módszertan előadója és a tanítási gyakorlatok vezetője. A Magyar Paedagógiai Társaság rendes tagja. Az Országos Széchenyi Kuria rendes tagja. Az Orsz. Széchenyi Szövetség törzstagja. A népfőiskolai Széchenyi Szövetségek központi igazgatója s a Budapesti Szövetség társelnöke. Az Erzsébet Népakadémia igazgatósági tagja. Az Országos Gárdonyi Géza Irodalmi Társaság rendes tagja. A Magyar Népművelés Könyvei szerkesztőbizottságának tagja. A T. I. T. O. E.-nek választmányi tagja.

A kisebbségi tannyelvű elemi népiskolák tanítóinak bajai tanfolyamán ismertette: 1. A nemzeti kisebbségekre vonatkozó törvényes intézkedéseket. 2. Az 1925. évi népiskolai és kisebbségi tantervet. 3. Az olvasmánytárgyalás módszerét, vonatkozással az A, B és C típusú népiskolákra.

Somogyvármegyének Balatonbogláron rendezett népművelő-

képző tanfolyamon ismertette a népművelés pedagógiai alapelveit. A fővárosban és néhány községben népművelési előadásokat tartott.

A Magyar Paedagogiai Társaság 1930. évi február 15-iki diszgyűlésén «A „Hitel” pedagógiája» címen székfoglaló előadást tartott, amely az «Orsz. Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny» 10. számában jelent meg.

A T. I. T. O. E.-ben 1930. III. 17-én «Tanítóképzés és népművelés» címen tartott előadást. Lakása: I., Fery Oszkár-u. 40.

18. *Drozdy Marianna* szfv. h. tanítónő. Tanította a gyakorló iskolában a női kézimunkát heti 1 órában.

19. *Horvay Ede*, óraadó. Ny. c. tanítóképző-intézeti igazgató. Tanított német nyelvet és zenét. Heti óráinak száma hospitálással együtt 14. Lakása: I., Böszörményi-út 31.

20. *Pázmán József*, középiskolai tanár. Tanította a tót nyelvet heti 2 órában.

21. *Snasel Ferenc*, óraadó. Ny. c. tanítóképző-intézeti igazgató. Tanította a gazdaságtant a III., IV. és V. osztályban. Heti óráinak száma 5. Az Ifj. Segítő Egyesület tanárelnöke. Lakik: I., Böszörményi-út 31.

22. *Glatz József*, ág. ev. hitoktató. Tanította a hittant a tanítóképzőben és a gyakorló iskolában heti 6 órában. Lakása: I., Magyarádi-u. 26.

23. *Széles Sándor*, ref. lelkész. Tanította a hittant a tanítóképzőben és a gyakorló iskolában heti 6 órában. Lakása: I., Királyhágó-u. 5.

24. *Vajda János*, r. kath. hitoktató. Tanította a hittant a tanítóképzőben és a gyakorló iskolában heti 16 órában. Lakása: I., Attila-u. 7.

Leventeoktatók: Tasnády Imre főelőadó, endrődi Endrődy Leó, vitéz Vargha Ferenc és Zacharia Sándor főoktató. Oktatták a leventéket heti 2 órában.

Az intézeti orvos: Vladár Márton dr., m. kir. egészségügyi főtanácsos, az Erzsébet-kórház főorvosa. 1911. óta működik az intézetnél. Lakása: I., Pauler-u. 8.

Gazdasszony: Özv. Pessina Vilmosné. 1924. óta működik az intézetnél. Az intézetben lakik.

Kertész: Sziláby József. 1911. óta teljesít szolgálatot Az intézetben lakik.

Kezelő altiszt: Horváth István. 1913. óta van az intézetnél. Az intézetben lakik.

Kisegítő altiszt: Kanizsai József. 1929. óta van az intézetnél. Az intézetben lakik.

IV.
NÖVENDÉKEK.
1. NÉVSOR OSZTÁLYONKÉNT.

I. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: LUX GYULA.

Sor- szám	A növendék neve	Születésének ideje	Születésének helye	Vallása
1.	Balogh Béla	1914. dec. 13.	Szécsény	róm. kath.
2.	Benes Ödön	1914. okt. 3.	Budapest	ref.
3.	Cserni Vilmos	1915. jun. 29.	Érd	róm. kath.
4.	Duffek Károly	1914. jul. 21.	Rákospalota	róm. kath.
5.	Eiberger Nándor	1913. ápr. 23.	Budapest	róm. kath.
6.	Fischl László	1914. okt. 28.	Budapest	róm. kath.
7.	Harach Endre	1915. máj. 14.	Deménd	róm. kath.
8.	Hobola Lajos	1915. aug. 23.	Budapest	róm. kath.
9.	Horváth István	1911. ápr. 7.	Mór, Sövénykut p.	róm. kath.
10.	Juhász Mihály	1915. aug. 11.	Rákospalota	róm. kath.
11.	Kéri József	1914. okt. 26.	Tamási (Tolna)	ág. ev.
12.	*Knapp István	1915. ápr. 25.	Polány	róm. kath.
13.	Lója György	1914. máj. 21.	Kassakisvár-alja	róm. kath.
14.	Majercsik Jenő	1915. ápr. 22.	Kecskemét	róm. kath.
15.	Márk Bertalan	1915. márc. 26.	Budapest	ág. ev.
16.	Matuz István	1915. jul. 7.	Rákospalota	ág. ev.
17.	Mesztegnői Mihály	1913. szept. 20.	Rákospalota	róm. kath.
18.	Mogony István	1915. jul. 25.	Dunakeszi	róm. kath.
19.	Molnár Sándor	1915. dec. 1.	Várpalota	ref.
20.	Nagy József	1915. máj. 14.	Cece	ref.
21.	Neducza István	1905. márc. 28.	Magyarcsanak	gör. kel.
22.	Németh János	1915. jun. 7.	Vasvár	róm. kath.
23.	Németh József	1914. márc. 20.	Rákospalota	róm. kath.
24.	Pál Antal	1915. jul. 12.	Budapest	róm. kath.
25.	Papp Erazmusz	1915. aug. 22.	Velki	róm. kath.
26.	Pintér György	1914. ápr. 2.	Siófok	róm. kath.
27.	Rüble Béla	1914. szept. 18.	Elek	róm. kath.
28.	Suba Vilmos	1911. okt. 17.	Zólyom	ref.
29.	Svetits Jenő	1915. máj. 18.	Budapest	róm. kath.
30.	Szabó Jenő	1913. jul. 3.	Székesfehérvár	róm. kath.
31.	Szabó Lajos	1914. febr. 6.	Kéthely	róm. kath.
32.	Szilasi László	1915. nov. 23.	Budapest	ref.
33.	Szrapkó Imre	1915. jul. 18.	Cegléd	róm. kath.
34.	Török István	1915. aug. 2.	Pesterzsébet	róm. kath.
35.	Trubicza Ferenc	1913. szept. 7.	Felsőgalla	róm. kath.
36.	Varga Béla	1912. nov. 14.	Devecser	róm. kath.
37.	Varga Jenő idb.	1914. okt. 29.	Budapest	róm. kath.
38.	Varga Jenő ifj.	1615. jan. 28.	Devecser	róm. kath.
39.	Závodszy Ferenc	1915. márc. 26.	Budapest	róm. kath.
40.	Zsohár Zoltán	1913. szept. 26.	Kisrákos	ref.

* Vizsgát nem tett.

II. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: NÉMETH SÁNDOR.

Sor- szám	A növendék neve	Születésének ideje	Születésének helye	Vallása
1.	Adámi Dezső	1910. jun. 16	Ada	róm. kath.
2.	Barotányi Jenő	1913. auguszt. 6.	Nagymagyar	róm. kath.
3.	Bálint János	1914. jun. 10.	Jászkarajenő	róm. kath.
4.	Biró Zsolt	1914. január 13.	Rákospalota	ref.
5.	Borsovits Gábor	1913. febr. 26.	Nyitrabánya	róm. kath.
6.	Csáki Imre	1914. szept. 27.	Szolnok	ref.
7.	Dobos József	1913. nov. 1.	Endrőd	ref.
8.	Erdélyi György	1911. ápr. 21.	Öttevény	ág. ev.
9.	Farkas Sándor	1912. jan. 21.	Kemenespálfa	ág. ev.
10.	Frnya Sándor	1913. szept. 25.	Ózd	ág. ev.
11.	Gattyán Imre	1912. május 10.	Ócsa	róm. kath.
12.	Gilányi László	1914. jan. 5.	Budapest	róm. kath.
13.	Gyenge-Biró Lajos	1913. auguszt. 1.	Nyárádtő	róm. kath.
14.	Herbert Lajos	1912. jan. 8.	Budafok	róm. kath.
15.	Horváth György	1912. febr. 16.	Kispest	róm. kath.
16.	Kaucsárik András	1913. jan. 18.	Rábahidvég	róm. kath.
17.	Kitzinger József	1912. május 24.	Komárom	róm. kath.
18.	Kutasi György	1913. jul. 13.	Budapest	róm. kath.
19.	Lakner István	1913. febr. 2.	Kőszeg	róm. kath.
20.	Merreider János	1913. márc. 2.	Esztergom	róm. kath.
21.	Mestanek Sándor	1914. jan. 2.	Budapest	róm. kath.
22.	Németh Ferenc	1911. jan. 8.	Somogyásámszon	róm. kath.
23.	Németh Gyula	1913. dec. 28.	Budapest	ág. ev.
24.	Ötvös Lajos	1912. febr. 25.	Mátyásföld	róm. kath.
25.	Palotás Béla	1312. jul. 5.	Budapest	róm. kath.
26.	Papp Béla	1912. szept. 19.	Pestszentlőrinc	róm. kath.
27.	Pál Emil	1913. dec. 9.	Budapest	ref.
28.	Pfemeter István	1013. marc. 24.	Mosonszentpéter	róm. kath.
29.	Pucher Béla	1914. febr. 23.	Budapest	róm. kath.
30.	Ruckmich György	1914. ápr. 22.	Budapest	róm. kath.
31.	Simkó Tibor	1914. ápr. 26.	Budapest	róm. kath.
32.	Schönviszky Pál	1912. szept. 14.	Budapest	róm. kath.
33.	Schwecht László	1914. ápr. 2.	Ujpest	róm. kath.
34.	Tálos Géza	1913. szept. 21.	Balatonfüred	ref.
35.	Teklics Gyula	1907. márc. 7.	Látrány	róm. kath.
36.	Varga József	1913. jan. 13.	Dunavecse	ref.
37.	Ványi Gábor	1914. márc. 21.	Dunaföldvár	róm. kath.
38.	Ványi Gyula	1914. márc. 31.	Siómaros	ref.
39.	Virág István	1914. ápr. 22.	Marcali	róm. kath.

III. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: MESTERHÁZY JENŐ.

Sor- szám	A növendék neve	Születésének ideje	Születésének helye	Vallása
1.	Bay Barnabás	1910. ápr. 19.	Budapest	róm. kath.
2.	Buzi Sándor	1912. máj. 20.	Sarkad	ref.
3.	Csaplár Pál	1912. szept. 29.	Pesterzsébet	róm. kath.
4.	Cseh József	1911. jun. 19.	Nagyvárad	róm. kath.
5.	Diskant István	1913. okt. 24.	Budafok	róm. kath.
6.	Ferenczi Béla	1912. szept. 15.	Budapest	róm. kath.
7.	Habony Endre	1909. jan. 2.	Budapest	róm. kath.
8.	Haraszi Géza	1913. máj. 21.	Katlanfalva	gör. kath.
9.	Hábel Gyula	1908. ápr. 24.	Kocsola	róm. kath.
10.	Háros Antal	1911. jan. 12.	Budapest	róm. kath.
11.	Hefkó Antal	1912. nov. 26.	Budapest	róm. kath.
12.	Herrich József	1911. nov. 30.	Salgóbánya	róm. kath.
13.	Holly Rezső	1912. nov. 19.	Martonvásár	róm. kath.
14.	Hülber Gyula	1911. febr. 4.	Várpalota	róm. kath.
15.	Kapiller Ernő	1913. szept. 28.	Kismarton	róm. kath.
16.	Kellner Károly	1911. ápr. 16.	Ercsi	róm. kath.
17.	Király József	1913. máj. 25.	Berzence	róm. kath.
18.	Kiss Lajos	1910. nov. 14.	Gyermely	ref.
19.	Kiss László	1913. jun. 26.	Muraszombat	ref.
20.	Koller Henrik	1913. máj. 11.	Somogyszil	evang.
21.	Koós Gergely	1910. okt. 27.	Balatonujlak	róm. kath.
22.	Mészégető Imre	1911. okt. 5.	Kisterenye	róm. kath.
23.	Nagy László	1913. aug. 1.	Budapest	evang.
24.	Nádasdy Ottó	1912. jun. 10.	Mohora	róm. kath.
25.	Néhai József	1913. jan. 13.	Kőröshegy	róm. kath.
26.	Nyuli József	1911. jun. 1.	Dunapentele	róm. kath.
27.	Paláncsánin Gyula	1909. szept. 17.	Budapest	róm. kath.
28.	Perl István	1911. febr. 2.	Budapest	róm. kath.
29.	Pozderka István	1912. dec. 15.	Törökszentmiklós	róm. kath.
30.	Szabó György	1912. dec. 24.	Bicske	róm. kath.
31.	Szánti László	1912. jan. 1.	Sepsiszentgyörgy	róm. kath.
32.	Szántó Béla	1912. aug. 13.	Budapest	róm. kath.
33.	Szijártó János	1912. febr. 12.	Székesfehérvár	róm. kath.
34.	Szvoboda István	1912. aug. 17.	Mindszent	róm. kath.
35.	Taliga Miklós	1912. nov. 30.	Cinkota	ref.
36.	Térdi György	1911. dec. 31.	Felsőgalla	róm. kath.
37.	Varga Lajos	1912. máj. 2.	Budapest	róm. kath.
38.	Weichhart Kálmán	1911. febr. 16.	Budapest	róm. kath.
39.	Zsebők István	1910. aug. 11.	Pesterzsébet	róm. kath.
40.	Zsohár Gyula	1912. ápr. 23.	Kisrákos	ref.

IV. OSZTÁLY.
Osztályfőnökök: TSCHEIK ERNŐ.

Sor- szám	A növendék neve	Születésének ideje	Születésének helye	Vallás
1.	Andrusecz István	1910. szept. 24.	Budapest	róm. kath.
2.	Arany Lajos	1911. szept. 13.	Váchartyán	ev. ref.
3.	Brandt Béla	1909. márc. 24.	Ujantálvölgy	róm. kath.
4.	Chmel József	1912. jun. 14.	Etes	róm. kath.
5.	Csulik István	1911. jun. 20.	Budapest	ág. ev.
6.	Faragó László	1911. okt. 4.	Budapest	róm. kath.
7.	Gyenes József	1911. okt. 5.	Maglód	ág. ev.
8.	Hegedüs Béla	1910. július 15.	Budapest	róm. kath.
9.	Jancsó Pál	1911. jan. 17.	Jobbágyi	róm. kath.
10.	Jäger István	1907. jul. 4.	Rákosszentmihály	róm. kath.
11.	Kern Sándor	1912. márc. 12.	Paks	róm. kath.
12.	Kovách Zsigmond	1909. okt. 28.	Nagyhind	róm. kath.
13.	Kovács Barnabás	1910. márc. 2.	Sepsiszentgyörgy	róm. kath.
14.	Kriskó Mihály	1909. dec. 20.	Mende	ág. ev.
15.	Liszi Pál	1912. jan. 4.	Györszentmárton	róm. kath.
16.	Ménesi Dezső	1910. dec. 9.	Mindszent	róm. kath.
17.	*Meskó Jenő	1912. jan. 24.	Paks	gör. kath.
18.	Mészáros Árpád	1912. ápr. 10.	Martonvásár	róm. kath.
19.	Molnár János	1911. jan. 28.	Marcali	róm. kath.
20.	Pinkola Sebestyén	1911. jun. 11.	Pestszentlőrinc	róm. kath.
21.	Pisztel Róbert	1912. febr. 7.	Gyergyóalfalu	róm. kath.
22.	Révay Ferenc	1909. jun. 2.	Kispest	róm. kath.
23.	Rozgonyi Imre	1907. jul. 5.	Mezőkövesd	róm. kath.
24.	Samú István	1911. szept. 9.	Budapest	róm. kath.
25.	Sánta Károly	1911. nov. 3.	Orsova	róm. kath.
26.	Szabó Ferenc	1912. okt. 23.	Békéscsaba	róm. kath.
27.	Számkó Alajos	1912. aug. 20.	Mátraverebély	róm. kath.
28.	Szekeres József	1912. márc. 14.	Budapest	róm. kath.
29.	Szőjka Ferenc	1908. nov. 6.	Sóskút	róm. kath.
30.	Szögedi József	1911. aug. 11.	Budapest	róm. kath.
31.	Tari István	1909. nov. 7.	Lupény	ev. ref.
32.	Tokár Béla	1912. dec. 12.	Fiume	róm. kath.
33.	Tóth Lajos	1909. ápr. 14.	Piskitelep	ev. ref.
34.	Thúróczy Béla	1911. okt. 8.	Zólyom	róm. kath.
35.	Uherkovich Gábor	1912. okt. 20.	Dobsina	róm. kath.
36.	Völgyi Zoltán	1910. jan. 14.	Lendvakecskés	róm. kath.
37.	Walter Ferenc	1911. ápr. 11.	Kispest	róm. kath.

* Kimaradt.

V. OSZTÁLY.
Osztályfőnök: JALOVECZKY PÉTER.

Sor- szám	A növendék neve	Születésének ideje	Születésének helye	Vallása
1.	Bali Mihály	1910. aug. 31.	Fadd	róm. kath.
2.	Bubenik Ernő	1911. máj. 20.	Kassa	róm. kath.
3.	Bugyi Béla	1909. jun. 8.	Farmos	róm. kath.
4.	Csatth István	1909. ápr. 28.	Kékes	róm. kath.
5.	Deák Zsigmond	1910. máj. 25.	Mány	ref.
6.	Durnyi György	1908. máj. 23.	Gyöngyös	róm. kath.
7.	Elek Sándor	1908. aug. 26.	Sarkad	ref.
8.	Forgó István	1909. nov. 9.	Budapest	róm. kath.
9.	Fürcht Ferenc	1910. okt. 2.	Csepel	róm. kath.
10.	Gilmayer Márton	1911. ápr. 5.	Törökbálint	róm. kath.
11.	Gyöngyösi Károly	1910. márc. 27.	Sarkad	ref.
12.	Horváth Ernő	1910. okt. 30.	Losonc	róm. kath.
13.	Kiss János	1910. nov. 24.	Szentendre	róm. kath.
14.	Koch István	1911. júl. 15.	Budapest	ág. ev.
15.	*Kovács János	1908. okt. 2.	Hévízgyörk	róm. kath.
16.	Marx Viktor	1909. okt. 13.	Komárom	róm. kath.
17.	*Novakovics Sándor	1906. júl. 3.	Erdőbénye	róm. kath.
18.	Pabst Ede	1911. febr. 13.	Érd	róm. kath.
19.	Pechloch Adolf	1909. okt. 26.	Szentendre	róm. kath.
20.	Petrovits Gusztáv	1910. jan. 3.	Érd	róm. kath.
21.	Pödör János	1911. febr. 2.	Kapuvár	róm. kath.
22.	*Remenyik László	1907. jan. 10.	Tóváros	róm. kath.
23.	Samu György	1909. jun. 3.	Nagysitke	róm. kath.
24.	Sarodi Gyula	1910. aug. 5.	Budapest	róm. kath.
25.	**Schmidt László	1909. febr. 18.	Sashalom	róm. kath.
26.	*Strausz Józset	1905. júl. 30.	Pesterzsébet	róm. kath.
27.	Szilágyi Károly	1909. szept. 24.	Gyulavári	ref.
28.	Tihanyi Jenő	1911. jan. 1.	Hegybánya	róm. kath.
29.	Tóth János	1910. máj. 1.	Budapest	ref.
30.	Tőke Gyula	1911. szept. 19.	Budapest	róm. kath.
31.	Thúróczy Gyula	1908. nov. 8.	Zólyom	róm. kath.
32.	Varga István	1911. jan. 14.	Paks	ref.
33.	Záboji Tibor	1909. jan. 27.	Budapest	ág. ev.

* Középiskolai érettségi bizonyítvány alapján folytatják tanulmányaikat.

** Vizsgát nem tett.

2. A tanulók statisztikája.

a) Nyilvános tanulók.

A nyilvános tanulók létszámi változásai	I.	II.	III.	IV.	V.	Összesen
	o s z t á l y					
Beiratkozott	40	39	40	37	33	189
Évközben kimaradt	—	—	—	1	—	1
Év végén nem vizsgázott	1	—	—	—	1	2
Meghalt	—	—	—	—	—	—
Év végén vizsgát tett	39	39	40	36	32	186
Vallás szerint:						
Róm. kath.	30	28	32	30	25	142
Ref.	6	7	5	3	6	28
Ág. h. ev.	3	4	2	3	2	14
Gör. kath.	—	—	1	—	—	1
Gör. keleti	1	—	—	—	—	1
Összesen	40	39	40	36	33	188
Anyanyelv szerint:						
Magyar	40	39	40	36	33	188
Nyelvtudás szerint:						
Magyarul	37	38	39	31	25	170
Németül	1	1	1	2	8	13
Tótul	1	—	—	3	—	4
Szerbül	—	—	—	—	—	—
Oláhul	1	—	—	—	—	1
Összesen	40	39	40	36	33	188
A tanulók mulasztásai:						
Osztályonként mulasztott	I.	II.	III.	IV.	V.	Összesen
	o s z t á l y b a n					
Egy órát sem	6	3	8	4	5	26
30 óránál kevesebbet	15	15	22	16	20	88
30 óránál többet	19	21	10	16	8	74
Összesen	40	39	40	36	33	188

A tanulók szüleinek foglalkozása:

Foglalkozás neve	I.	II.	III.	IV.	V.	Összesen
	o s z t á l y					
Pap	—	—	1	—	—	1
Tanár	—	1	—	2	1	4
Tanító	2	5	4	6	3	20
Orvos	—	—	—	—	1	1
Gyógyszerész	—	—	—	1	—	1
Ügyvéd	2	—	—	—	1	3
Mérnök	1	—	—	—	—	1
Író	—	—	1	—	—	1
Művész	—	—	—	—	—	—
Köztisztviselő	—	4	—	2	—	6
Magántisztviselő	—	—	—	—	1	1
Vasutas	1	2	1	5	—	9
Postás	—	2	2	—	1	5
Katona	6	1	—	—	—	7
Csendőr	—	—	—	1	—	1
Rendőr	—	—	—	—	—	—
Önálló gazda	5	4	—	2	—	11
Gazdasági alkalmazott	2	2	5	—	6	15
Önálló kereskedő	1	—	—	—	1	2
Kereskedelmi alkalmazott	—	—	1	—	—	1
Önálló iparos	8	4	5	3	5	25
Ipari alkalmazott	2	6	2	2	3	15
Tőkés	—	—	—	—	—	—
Járadékos	—	—	—	—	—	—
Magánzó	—	—	—	—	—	—
Nyugdíjas	3	2	2	—	3	10
Altiszt	3	—	2	6	6	17
Szolga	—	—	1	—	—	1
Táncmester	—	—	—	—	—	—
Munkás	—	—	—	4	—	4
Napszámos	2	1	1	1	—	5
Egyéb	2	5	12	1	1	21
Összesen	40	39	40	36	33	188

Tanulmányi eredmény.

Tárgyak szerint.

TANTÁRGY	I. o.				II. o.				III. o.				IV. o.				V. o.			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Magaviselet	37	2	—	—	35	4	—	—	33	7	—	—	29	5	2	—	31	1	—	—
Szorgalom	4	28	6	1	5	23	11	—	8	16	15	1	12	14	10	—	3	26	3	—
Hit- és erkölcsstan	30	9	—	—	37	2	—	—	25	13	2	—	23	9	4	—	32	—	—	—
Neveléstudomány	—	—	—	—	10	18	10	1	9	17	12	2	17	16	3	—	12	10	8	1
Tanítási gyakorlat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	23	7	—	4	21	6	1
Magyar nyelv	4	13	20	2	6	18	14	1	3	18	19	—	11	17	8	—	5	13	14	—
Német nyelv	7	13	18	1	11	16	12	—	6	15	18	1	11	16	10	—	7	13	12	—
Történelem, alkotmánytan	5	21	13	—	12	16	10	1	6	15	19	—	12	15	9	—	10	21	1	—
Földrajz	7	10	21	1	15	15	9	—	10	21	9	—	11	17	8	—	—	—	—	—
Mennyiségtan	3	14	20	2	3	17	18	1	3	13	20	4	4	18	11	3	3	15	14	—
Természettan, kémia	6	21	11	1	10	21	8	—	9	22	8	1	14	14	8	—	—	—	—	—
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	13	12	—	—	—	—	—
Egészségtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	24	2	—
Gazdaságtan	7	15	16	1	6	21	11	1	9	18	12	1	13	22	1	—	9	19	4	—
Rajz	3	17	19	—	4	13	22	—	4	23	12	1	5	18	13	—	4	14	14	—
Szépírás	13	8	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ének	13	15	11	—	13	21	5	—	7	21	12	—	9	14	13	—	12	13	6	1
Zene	3	17	18	1	10	20	9	—	9	21	10	—	9	17	10	—	5	20	6	1
Kézimunka	25	12	2	—	32	5	2	—	30	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Testgyakorlás	11	27	1	—	23	16	—	—	28	12	—	—	27	9	—	—	22	10	—	—
Írásbeli külsőalak	4	17	18	—	12	20	7	—	9	21	9	1	18	18	—	—	—	21	11	—
Felsőbb osztályba léphet	36	—	—	—	37	—	—	—	36	—	—	—	33	—	—	—	30	—	—	—
Javíthat	2	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	3	—	—	—	2	—	—	—
Nem ismételhet	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Előmenetel szerint:

Osztály	Az osztályvizsgálatot tett nyilvános tanulók közül:						
	Összes száma	m i n d e n			egy	két	több
		r e n d e s t a n t á r g y b ó l					
		á l t a l á b a n			e l é g t e l e n		
		jeles	jó	elégséges			
I.	39	3	23	10	1	1	1
II.	39	6	30	1	1	—	1
III.	40	1	11	24	2	—	2
IV.	36	8	14	11	3	—	—
V.	32	3	25	2	—	2	—
I—V.	186	21	103	48	7	3	4

b) Magántanulók:

	IV. osztályban	V. osztályban	Összesen
Szám szerint	13	4	17
Vallás szerint rk.	12	3	15
ref.	1	1	2
Anyanyelv szerint: magyar	13	4	17
Nyelvismeret szerint: román	1	—	1
Szülők foglalkozása			
kisbirtokos	3	1	3
Önálló iparos	2	—	2
Munkás	3	2	5
Vasutas	2	—	2
Tanító	3	—	3
Altiszt	1	1	2
Összesen	13	4	17
Előmenetel szerint			
jeles	—	—	—
jó	—	2	2
elégséges	7	2	9
egy tárgyból elégtelen	1	—	1
két tárgyból elégtelen	4	—	4
több tárgyból	1	—	1
Összesen	13	4	17
Középiskolai érettségi bizonyítvány alapján folytatja tanulmányait	az V. osztályban		4

V. Épület.

Épületünk belsejében a múlt nyár folyamán kisebbfokú tatarozást végeztünk. Azonban elmaradt az épület külső falának átjavítása, mázolása és a belső tatarozás egyik része. A külső vakolat omlik s veszélyezteti a járókelők testi épségét. Junius hónapban kaptunk kisebb összeget belső kőműves munkákra és az ablakok mázolására. Ebben az évben szolgálatot csináltunk az alagsorban.

Udvar.

Szép nagy udvarunk kizárólag a játék és sport céljait szolgálja. Nagyon kívánatos volna az udvarnak vízlevezető csatornával való ellátása.

Kert.

Az intézet kertje 700 négyzetöl. Beosztása és üzemterve olyan, hogy a tanítás céljait szolgálja. Azért a kertben a termés minden ágának jut egy kis terület. Van a kertben: faiskola, konyhakert, termő szőlő, virágos kert, mezőgazdasági növények telepe, magtermelő telep és termő gyümölcsfák.

Felszerelése egy kisebb virágház, méhes és két melegágy. A talajművelési, szaporítási és növényápolási munkákat az iskolai év folyamán a növendékek végzik, főleg a gyakorlati órákon, ha azonban a szükség úgy kívánja, egyesek órán kívül is.

A méhészet erősen összezsugorodik. A környéken mindenütt rohamosan épülnek a nagy bérházak és így a méhlegelő évről-évre kisebb. Jelenleg 19 méhcsaládunk van, amelyek azonban alig tudják téli mézszükségletüket összegyűjteni, úgyhogy sokszor etetésre szorulnak.

VI. Internátus.

Intézetünk a nevelés céljait és eljárásait fokozottabb mértékben érvényesítheti azoknak a növendékeknek a nevelésében, akiket szülők teljesen az internátusra bíznak. A családi nevelésnek is vannak értékei, de az internátusi élet nevelői tényezőinek is meg vannak az előnyei. A közös életrend, a bőséges tanulási alkalom, a tanulmányi, erkölcsi és egészségügyi felügyelet a növendékek testi és lelki fejlődését biztosítják. Az internátusi ifjúság jó szellemére vall, hogy a nevelés munkájából maga is kiveszi részét: felügyelnek egymásra, támogatják egymást munkájukban. Egyaránt érdeke szülőnek, növendéknek és az egész intézetnek, hogy az internátus szigorú fegyelmet követel. Ez azonban nem rideg, hanem melegséggel párosult szigorúság. Ez a

fegyelem is hozzájárulhatott ahhoz az eredményhez, hogy az osztályvizsgálatokon egyetlenegy bentlakó növendék sem bukkott meg.

Köztartás.

Az intézet köztartása az elmúlt iskolai évben zavartalanul működött. Ezt — miután az ellátási költségek nem voltak fölemelhetők — úgy sikerült biztosítani, hogy minden eltehető élelmicikket, még zsírt is, a maga főidénye idején aránylag kedvező áron szereztünk be és tároltunk. Ezzel nemcsak a túlkiadást kerültük el, hanem május hó 1-je óta — egyelőre annak a 70 növendéknek, akik kérték — délutánonként kenyeret adhatunk uzsonnára.

A köztartás főző- és mosókonyhájának pontos és kifogástalan működését ebben az évben is özv. Pessina Vilmosné intézeti gazdasszony ügyszeretete biztosította.

Segélyezés, ösztöndíjak, alapítványok.

Az elmúlt iskolai évben intézetünk 188 tanulója közül 92 kapott az internátusban ellátást és segélyt. A künnlakók mind szülőknél, közeli rokonoknál laktak. A bentlakók közül 26 ingyenes, 44 féldijas, 22 teljes fizető volt. A teljes fizetők 44 P-t, a féldijasok 22 P-t fizettek havonként. Az ebédsegélysek 18, illetőleg 8 P-t fizettek.

Négy növendékünk kapott 400—400 P tanulmányi ösztöndíjat.

Alapítványaink kamatai nem tekinthetők anyagi segítségnek, hanem inkább erkölcsi jutalomnak.

Alapítványaink kamatait a következő növendékek kapták:

1. A Keller-alapítvány (80 P) kamatait a versenyben legjobbnak bizonyult gyakorlati tanító, Varga István kapta.
2. A Sztankó-alapítvány (80 P) kamatait Marx Viktor tanuló kapta, aki a legtöbbet tett a testnevelés terén és amellet a tanulásban is kiváló.
3. A 40 éves találkozó alapítvány (80 P) kamatait a legharmonikusabban képzett tanuló, Fürcht Ferenc kapta meg, aki jó tanuló, szorgalmas, és barátságos mindenkivel szemben.
4. A Roxer-alapítvány (32 P) kamatait az ünnepélyeken a legtöbbet fáradozó Gyöngyössi Károly és Koch István kapták.
5. A gazdasági jutalmat Gilmayer Márton, a gyümölcskertészetben a legkiválóbb, kapta meg. E mellett a betegek lelkiismeretes gondozója volt.
6. A Horvay-alapítvány (200 P) kamatait Tőke Gyula kapta meg, aki rendkívüli módon kitűnt mind a magatartás, mind a szorgalom, mind az előmenetel tekintetében. Nagy szorgalma alapján úgy fejlődött, hogy most határozott tehetségnek látjuk.

Egyéb jutalmak:

Az V. évesek közül még kitűnt a tanítási gyakorlatokban Bubenik Ernő, aki megkapta a Kiss József jászberényi gyak. iskolai tanító által adományozott 5 pengőt. A IV. évfolyamban Kriskó Mihály lett a mestertanító. Ő kapta meg a W. Lajos Mária dr. által adományozott 15 pengőt. Özv. Quint Józsefné 10 pengőt adományozott annak a II. éves növendéknek, aki a növénytanban a legkiválóbb. A jutalmat Merreider János kapta. Pisztel Róbert és Taliga Miklós takarékosági pályamunkáikkal díjat nyertek. Az Országos Takarékosági Bizottságtól 10—10 pengőt kaptak.

Lázár József könyvkereskedő a következő jutalom-könyveket adományozta az intézetnek: 1. Toma István: Élet és irodalom. Kapta: Zsohár Zoltán I. é. növ. 2. Petőfi Sándor összes költeményei. Kapta: Borsovitz Gábor II. é. növ. 3. Blos Vilmos: A francia forradalom. Kapta: Szánti László III. é. növ. 4. Bozóky Dezső: Két év Kelet-Ázsiában. Kapta: Chmel József IV. é. növ. 5. Madách: Az ember tragédiája. Kapta: Tőke Gyula V. é. növ.

Egy magát megnevezni nem akaró tanítóképző-intézeti gyakorlóiskolai tanítónő, aki Drozdy Gyula gyakorlóiskolájában több alkalommal hospitált, 50 P-t juttatott el Drozdy Gyula tanárhoz azzal a kérelemmel, hogy azzal karácsonykor könnyeket szárítson fel. Az összeget Völgyi Zoltán IV. éves növendék kapta.

A hála megható jeleit mutatták az intézetnek 40 évvel ezelőtt végzett növendékei (Szöcs József, Bárány Zsigmond, Simon Miklós, Kökény Péter és Pogány József), akik 140 P-t adtak át az igazgatóságnak azzal, hogy a tanári testület belátása szerint ossza ki szegény növendékeknek, de elsősorban az életbe lépők közül a rászorultak segítettessenek. 5 végzett tanító kapott 20-20 P-t (Durnyi György, Forgó István, Horváth Ernő, Marx Viktor és Szilágyi Károly), Szánti László III. é. növ. pedig 40 pengőt.

Legutoljára hagytuk nagy igazgatónk Quint József főigazgató özvegyének 3000 P-ös alapítványáról való megemlékezést. Quint Józseftől nemcsak szellemi javakat kaptunk, hanem az ő intenciói szerint cselekvő özvegyétől anyagi támogatásban is részesülünk. A 3000 P-ös alapítvány kamata 188.49 P. Ebből 30—30 P-t kapnak a következő évi beiratkozás alkalmával Molnár János (V. é.), Kiss Lajos (IV. é.), Zsohár Gyula (IV. é.) és Horváth István (II. é.). A fennmaradó 68.40 P-t a jövő évben osztjuk ki.

VII—VIII.

Nevelés. Fegyelem.

Minden tevékenységünk arra irányult, hogy tanítványainkból vallásos, erkölcsös, művelt, jómodorú úriembereket és lelkiismeretes tanítókat neveljünk. Reméljük, hogy majd az élet nehéz küzdelmeiben is keményen, becsületesen és lelkiismerete-

sen fogják betölteni azt a helyet, ahova őket a Gondviselés állítja.

Arra törekedtünk, hogy növendékeink ne csak külső kényszer, hanem belső szükséglet alapján kövessék a jót. Arra törekedtünk, hogy a cél felé való törekvéseinkben növendékeink velünk együttérezzenek. Hogy ebbeli munkásságunkat siker is koronázta, azt mutatja — többek között — a következő eset is. Az igazgatóhelyettes február elején elpanaszolta az egész ifjúságnak azt a fájdalmát, hogy január havában — az előző évhez képest — 100 pengő deficitje volt a villanyszámla terén. Erre az internátusi ifjúság magától elhatározta, hogy 1 hétig lemond a vacsoráról, hogy az igazgatóhelyettes kifizethesse deficitjét. Ezt a nagylelkű ajánlatot az igazgatóhelyettes természetesen nem fogadhatta el, azonban megköszönte a nemes szándékot és kérte az ifjúságot, hogy jószívvvel fogadják azokat a korlátozásokat, amelyeket a takarékoság érdekében életbe kell léptetnie. Ebben a munkában a növendékek segítségét is kérte. Ennek az volt a következménye, hogy bizonyos területeken a növendékek jártak elől a takarékoskodásban. Ők tettek jelentést arról, hogy mely villanykörtét lehetne még kicsavarni. Az első félévben világosabb volt este a folyosó, mint a második félévben. S amíg az első félévben voltak a világitással szemben elégedetlen hangok, addig a második félévben nemes önértettel élvezték a saját takarékoságukat.

Nevelői törekvéseink egyes részleteiről az alábbiakban számolunk be:

1. Valláserkölcsös nevelés.

Intézetünk nagy gondot fordít arra, hogy növendékei valóban vallásosak legyenek. Életünkkel és az összes tantárgyak tanításával törekedtünk ezt a célt szolgálni. A valláserkölcsi gondolat irányította az intézet felelős vezetőjét akkor, amikor az internátus napirendjét úgy állapította meg, hogy este 9 órától 9 óra 10 percig tartó időt arra rendelte, hogy akkor mindenki tartson lelkiismeret-vizsgálatot, erről vezessen 1—2 mondatot naplójába és imádkozzék.

Vallásos és hazafias cél vezetett bennünket a Szent Imre ünnepély rendezésében. Ennek az ünnepélynek a műsorán Frank Antal dr. ünnepi beszédén kívül A fehérvári csoda c. színdarab, továbbá alkalmi költemények és énekek szerepeltek.

A hittanárok jelentéseiből a következő részleteket közöljük:

a) *A róm. kath. hittanár jelentéséből:*

«Megint egy esztendő járunk az örök Mester iskolájában . . . Vasárnapi és ünnepnapra szent misék, prédikációk, sok-sok szent gyónás, szent áldozás s végül a lelkigyakorlatok:

ezek voltak az út állomásai. Ha igaz, hogy a mai földült világ ifjúságának kell egy világító fénypont s ez csak Krisztus evangéliuma lehet, — kell egy csodatevő nevelő, — s ez csak az Úr Jézus lehet, hát akkor minden diáktípusnál jobban elmondható ez egy elemi iskolai tanítóképző ifjúságáról. Arról az ifjúságról, mely hivatva lesz, hogy az Egyházunk legdrágább kincseit, az ártatlan gyermeklelkeket s a megcsonkított hazánk legnagyobb reményeit, a magyar föld legfrissebb hajtásait, a magyar gyermekeket tanítsa, nevelje, a földön a ma még ábrándként fel-felcsillanó Nagymagyarország virágos rónáira s utána a boldog örökkévalóságba elvezesse.

És mi, az intézet római katolikus növendékei s lelki atyjuk, ezért dolgoztunk, ezért imádkoztunk. Ebben a munkánkban mindig előttünk járt a mesterek Mestere. Akit jó fiaink igyekeztek követni s ha el is maradt egypár ezen a bizony sokszor fáradtságot s áldozatot kívánó úton, de nagy általánosságban kitartók voltak s bátran hihetjük, hogy ebben is jó munkát végeztek.»

b) Az ev. ref. hittanár jelentéséből:

«A ref. növendékek rendszeresen látogatták vasárnap és ünnepek alkalmával a templomi istentiszteleteket. Ezenkívül az intézetben is tartatott több alkalommal ifjúsági istentisztelet.

Április hó folyamán két napon át u. n. csendes napok tartottak a növendékek élénk érdeklődésével és úrvacsoraosztással.

A vallásos élet iránt dicséretes érdeklődést és buzgóságot tanúsítottak a prot. vallású tanárok.»

c) Az ág. ev. hittanár jelentéséből:

«A mostani év kiemelkedő eseménye az ápr. 9. és 10-én megtartott hitelemző előadások voltak. E napokon a Deák-téri ev. templomban fakadt hálaimádság az ifjú szivekből, hogy a 400 esztendő s ág. hitvallás, — az isteni kegyelem e műve — közös táborba tömöríthette és tömörítheti ma is az evangéliumi egyszerűség és hűségért harcoló hiveket.»

2. Hazafias nevelés.

A hazafias szellem tanításunkat, nevelésünket és minden ténykedésünket áthatja. Mindent elkövettünk, hogy a nemzeti érzés állandó ápolása mellett az egyes ünnepekben rejlő nagy nevelőerőt kiaknázzuk. A tanév folyamán rendezett ünnepek közül különösen nagy hatással volt az ifjúságra az Aradi Vértanúk emlékünnepe; a március 15-iki nemzeti ünnep is örökké felejthetetlen nyomokat hagyott növendékeink lelkében. Nagy hatással volt növendékeinkre az ismeretlen katona sirjának felkeresése is.

Határozott fegyelemmel is törekedtünk hazafias célokot szolgálni. Tudatában vagyunk annak, hogy a magyarság jövője

csak úgy lehet biztosított, ha egységesek vagyunk. Ennek a nemzeti egységnek a feltétele a fegyelem. A jövő felnőttjei pedig csak akkor lesznek fegyelmezettek, ha a jelen ifjúsága fegyelmezett. Nem rideg, hanem lelkes fegyelemre törekedtünk.

3. Testnevelés.

A modern testnevelés követelményeinek egyetlen más iskolafaj kebelében sem tudtak annyira tökéletesen eleget tenni, mint éppen a tanítóképzőkben. Más iskolákban nevezetesen még mindig nagy a felmentettek száma s az egységes és harmónikus testnevelés helyett még mindig az egyénileg kiváló tornászok felé terelődik a figyelem. Nálunk, a tanítóképzőkben nincsenek felmentettek és nincsenek dédelgetett egyéni kiválóságok, hanem mindenki dolgozó tagja a testnevelő óráknak s képességéhez mérten minden egyes növendék teljesítménye megbecsülésben részesül.

Növendékeink jövő hivatása szempontjából a főszólyt tehát intézetünkben is az egységes, harmónikus képzésre, az úgynevezett tömegnevelésre fordítottuk. Természetesen azért az egyének és osztályok közötti nemes versenyekre is alkalmat adtunk, s az őszi és tavaszi «Kisok» atlétikai mérkőzéseken is győzelmesen résztvettünk. Eredményeinkről a sportkörről szóló rovatban külön számolunk be, de itt is büszkén említhetjük meg, hogy intézeti csapatunk az őszi dekatlonban a *második* lett, a tavaszi dekatlon-versenyben pedig mint *első*, a *kerületi bajnoki* címet nyerte. Bajnokságot nyert még ötös csapatunk a *távolugrásban* (595·6 kisokrekorddal), a *magasugrásban* (159·4), az *5×100 m-es stafétában* (57·6'') és az egyéni távolugrásban Koller Henrik III. é. (6 m. 55 cm kisokrekorddal).

4. Művészi nevelés.

A rajz az a tantárgy, mely az énekkel és zenével karöltve a legjobban és közvetlenül szolgálja a művészi nevelést. Újabban a rajztanításban a művészi nevelésre való törekvés tudatosabban foglal helyet. A természetet másoló, imitativ rajzolás mellett a díszítő tervezés és írás, a képzeletből való rajzolás csak kis helyet kapott, holott az izlés fejlesztésének, nemesítésének ez utóbbi feladatok a legjobb eszközei. A képzeletből való rajzolás és írás módot nyújtanak a gyermeknek, hogy emlékezete tárházából képzelete erejével alkotson, hogy megszólaltassa lelkének sokszor a tudat alatt levő érzéseit, képességeit és gyakorlással tudatosságig fejlessze. Itt érzi meg a tanuló a térbeli ritmus és szimmetria művészi hatását, itt kísérletezik a foltok elosztásának hatásával, itt eszmél a vonalritmus varázsára, itt fedezi fel a vonalak kecsességét, itt gyakorolja és élvezzi a színek kifejező erejét és összhangját. A tervezés, a kompozíció az a feladatkör, melyen a tanuló próbálgatással, saját élménye alapján megismeri a művészi szép alkotó elemeit. Az újabb rajz-

tanítás mentül több kifejező eszközt ad a tanuló kezébe, megismerteti sok ábrázoló móddal, eljárással, hogy megtalálja az egyéniségének leginkább megfelelőt, hogy a képzőművészet legkülönbözőbb alkotásait is megértő szemmel tudja nézni, értékelni, élvezni.

Művészi nevelésünknek jött segítségére legfelsőbb hatóságunk, amikor Gróh István «Uj magyar díszítések» című, 70 pengő értékű művét iskolánknak ajándékozta. E munka tanulmányozása termékenyítőleg fog hatni növendékeink képzeletére, nemesítőleg izlésükre.

A muzeumok és kiállítások szokásos látogatásán kívül elvezettük ifjúságunkat a markóutcai reálgimnáziumban rendezett íráskiállításra. E kiállítás mindenkit meggyőzött, hogy a díszítőírás tanításával mennyire fejleszthető az esztétikai érzék és tanítása éppen ezért mily fontos.

5. Állatvédelem.

A tanítóképző-intézet és a gyakorlóiskola egyaránt állandó figyelemmel volt az állatvédelem kérdéseire. Az egyes tárgyak, főképpen a természetrajz és a mezőgazdaságtan tanításában minden kínálkozó alkalmat megragadott, hogy a tanítványok figyelmét az állatok védelmére irányítsa. A május havában megtartott Madarak és fák napján pedig az egész ifjúság intézményesen is hódolt az állatvédelem eszméjének.

6. Leventeoktatói tanfolyam.

A leventeoktatói tanfolyamon intézetünk II., III., IV. és V. éves növendékei vettek részt. A kiképzést Tasnády Imre főelőadó vezette. Az oktatást pedig vitéz Varga Ferenc, Zacharia Sándor és gróf Aichelburg Lajos főoktatók végezték.

A tanfolyamon résztvett 145 növendék. Leventeoktatói vizsgálat ezidén elmaradt, mert az V. évesek már a múlt évben levizsgáztak. Ez évben szükséges volt a kiképzés fokozása miatt az V. évfolyamot is bevonni.

A levente céllövő-verseny a következő eredményekkel zárult: Az egyéni verseny győztese Cseh József III. é. 87-es találattal, második Hülber Gyula III. é. 85, harmadik Tokár Béla IV. é. 82, Csulik István IV. é. 82 találattal. Eltérően az előző versenyektől, 5 lövést fekvő, 5 lövést állva végeztek. A csapatverseny győztese a IV. évfolyam A. csapata 400 találattal. Második a III. évfolyam A. csapata 396 találattal. Harmadik az V. évfolyam A. csapata 364 találattal. Az egyéni győzteseket a nagy és kis ezüst, valamint a nagy és kis bronz éremmel tüntették ki. A csapatcsereny 2 első helyezettje nagy, ill. kis bronz érmet kapott. Az egyes évfolyamok legjobb lövői, névszerint Cseh József III. é., Tokár Béla IV. és Bugyi Béla V. é. növendékek Budapest Szföv. Tanácsának tiszteletdíját nyerték el. A versenyt Zacharia Sándor főoktató vezette.

7. Ifjusági egyesületek.

A) *Önképzőkör.*

Báró Eötvös József nevét viselő önképzőkörünk Németh Sándor tanárelnök vezetésével szept. 16-án kezdte meg működését. A kör tisztikara: Ifj. elnök: Gyöngyösi Károly V. é. növ. Főtitkár: Fürcht Ferenc V. é. növ. Jegyző: Liszi Pál IV. é. növ. Könyvtáros: Bugyi Béla. Pénztáros: Bubenik Ernő. Az év folyamán az alakuló és záróértekezleten kívül 14 rendes és 2 diszgyűlést tartott az önképzőkör. E gyűléseken kívül az önképzőkör rendezte az okt. 6-iki, márc. 15-iki és május 29-iki (ez utóbbit Szent Imre herceg emlékére) nyilvános iskolai ünnepeket. A kör vagyona: az idei bevételek és a múlt évről áthozott összeg együtt 465·63 P, a kiadás (hozzájárulás a szinpad létesítéséhez, könyvek, lapok stb.) 181·08 P, a pénzmaradvány tehát 284 P 55 f.

B) *Segítő Egyesület.*

A nehéz gazdasági helyzet, mely társadalmi életünkre is olyan bénítólag hat, az «Ifjusági Segítő Egyesület» 1929—30. évi működésében is éreztette hatását. Nem a bevételek csökkenésében jut ez kifejezésre, mert a Segítő Egyesület csak az ifjúság által befizetett tagsági díjakból tartja fenn magát. Adományokat nem kér és nem is kap. Ellenben kiadásai lényegesen növekedtek, mert az elmúlt iskolai évben több esetben és nagyobb összegű segélyekkel kellett a szegényebb növendékeket támogatni.

A bevételek	652.62 P-t,
a kiadások (segélyezések)	444.20 P-t
tettek ki. A fennmaradó	208.42 P-t

a takarékpénztárban elhelyezett alaptökéhez csatoltuk, mely így az 1929—30. iskolai év végén 3373·80 P-re emelkedett.

C) *Mária kongregáció.*

A magyarok Nagyszonyáról nevezett és Szt. Imre herceg pártfogása alatt álló Mária kongregáció alapításának negyedik esztendőjéhez érkezett. Az idei tisztikar is elődjeikhez méltóan lelkes munkával voltak segítségére a kongregáció praesesének. A gyakorlóiskola bevonásával rendeztünk egy kongregációs ünnepélyt, mely úgy erkölcsileg, mint anyagilag igen jól sikerült. A tagok száma 46, akik a kongregációs munkában igyekeztek jó munkát végezni. A már meglévő népkönyvtárt egyrészt vásárlás, másrészt ajándékok útján sikerült jelentékenyen gyarapítani.

D) *Absztinens Egyesület.*

Az egyesület tanárelnöke ebben a tanévben is Váradi József volt. Tisztikara pedig: Varga István ifj. elnök, Thuróczy Gyula titkár, Szojka Ferenc jegyző, Tóth Lajos pénztáros, Elek Sándor könyvtáros és Samu György számvizsgáló-bizottsági elnök.

Az egyesület — a tisztújító és évváró közgyűlésen kívül — 5 előadó-ülést tartott, amelyen hat előadással és nyolc művészi számmal szerepeltek a növendékek.

Tagdíjából 94·50 P folyt be. Ezt teljes összegében az egyesület kis könyvtárának karbantartására és gyarapítására fordítottuk. A gyarapodás: 49 mű.

A könyvtárból 135 növendék 250 izben vett ki könyvet. A tanév elején pályázatot hirdettünk ennek a tételnek a kidolgozására: «A mértékletesség alapvető jelentősége az önelnevelésben.» A pályázatra három dolgozat érkezett be. A pályadíjat (Fekete-Váradi: Széchenyi-Anthologia) Liszi Pál IV. éves növendék nyerte el. Az egyesület választmánya Kriskó Mihály IV. éves és Bali Mihály V. éves növendéket, a másik két dolgozat íróját is megjutalmazta Végvári egy-egy verskötetével.

Az évváró közgyűlés Varga Istvánnak és Elek Sándornak szintén egy-egy Végvári verskötetet adományozott buzgó munkálkodásuk elismerésül.

E) Cserkészcsapat.

Cserkészcsapatunk az 1929—30. iskolai év befejeztével harmadik működési évét zárja le. Jóleső érzéssel és megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy az elmúlt esztendőben is komoly és céltudatos munkával haladt a csapat azon az úton, mely a komoly meggyőződésből eredő vallásos, igazi hazafias érzéstől áthatott, embertársaiért önzetlenül cselekedni képes és a cserkészlet 10 törvénye szerint élő ideális embertípus megvalósítása felé vezet.

Mint az elmúlt esztendő történetének legjelentősebb mozzanatát, első helyen kell megemlítenünk a kezdet óta tervezett cserkészpródraj felállítását, melynek megalakítása talán seholsem bír oly fontossággal és annyira indokolt, mint nálunk, hol a csapat tagjai nevelői és tanítói pályára készül, a nevelés elméleti és gyakorlati kérdéseivel intenzívebben foglalkozó tanítónövendékek. A cserkészpródraj megalakításának jelentőségét nemcsak azért kell különösebben kiemelni, mert ezáltal az intézetünkkel kapcsolatos gyakorlóiskola tanulóinak a cserkészmunkába való bevonása vált lehetővé, hanem azon oknál fogva is, mert cserkészpródrajunk által a jövőben a csapat cserkészzeinek arra is módot tud majd nyújtani, hogy a cserkészvezető munkában jártasságot szerezzenek. Így apródraj létesítése és az azzal való foglalkozás amellet, hogy egy újabb gyermekcsoportot hódított meg a cserkészszeme számára, egyben cserkészcsapatunk és intézetünk munkájának célját, a szellemileg és testileg alaposan felkészült cserkészvezető, illetőleg a hivatását szerető és a gyermekeket sokoldalúlag ismerő, minden vonatkozásában megérteni képes és kedvelő tökéletes tanító nevelését is szolgálja.

A bezáródó év lényegesen közelebb vitt bennünket azon terv megvalósításához, hogy csapatunk tagjaiból ne csak jó

cserkészeket, hanem képzett cserkészvezetőket is neveljünk.

Intézetünkben ez évben tanulmányaikat befejező és tanítói oklevelet elnyerő cserkésznövéndékek közül nem egy van, akikről feltesszük, hogy alapos pedagógiai tanulmányaik, valamint elméleti és gyakorlati cserkészismereteik alapján nemcsak mint jó tanítók, hanem mint megbízható cserkésztisztok is meg tudják majd állani helyüket az életben.

A csapat tagjainak létszáma ez évben 69-ről 76-ra szökkent, annak ellenére, hogy a múlt esztendőben is a csapat több, tanítói oklevelet nyert cserkésze a csapattól megvált. Csapatunk 16 jelöltjét 24 cserkészapródunk felavatásával kapcsolatban május hó 18-án szép és bensőséges ünnepség keretében, előkelő közönség előtt avattuk a cserkész eszme katonáivá.

Örvendétes jelenségnek kell tartanunk azon körülményt is, hogy csapatunk fennállásának harmadik évében anyagilag annyira megerősödött és a felszerelés dolgában oly mértékben gyarapodott, hogy végre a nagy nyilvánosság előtt is megjelenhetett. Így csapatunk az I. kerület által május hó 25-én rendezett kerületi nap résztvevői között ez évben első ízben szerepelt. Majd ezt követőleg, június hó 1-én résztvett a Szabadságtéren, az irredenta szobrok előtt, a trianoni békekötés ellen rendezett tiltakozó gyűlésen, hol a mentők munkájában való segédkezéssel végzett hasznos és jó munkát.

Csapatunk tagjainak képzettségéről tesz tanubizonyságot az az eredmény, melyet Csulik István cserkészünk ért el akkor, amidőn a nap egyetlen versenyszámában, a cserkészakadályversenyben 82 versenyző cserkész közül elsőnek futott be. Örömmel számolunk be továbbá arról is, hogy a Magyar Cserkészszövetség által az országos cserkész-céllövő bajnokságot rendezett versenyeken az I. cserkészkerület reprezentáló válogatott nyolcas csapatba Tokár Béla és Csulik István bekerült.

A Magyar Cserkészszövetség részéről csapatunkat ez évben első ízben látogatta meg hivatalos ellenőrző Kun Attila cserkészparancsnok, az I. cserkészkerület intézőbizottságának tagja személyében, kinek látogatására és ez alkalommal nyújtott jóindulatú és hasznos tanácsaira mindenkor szívesen és hálással fogunk visszaemlékezni.

Beszámolónk nem volna teljes, ha végül az elmúlt esztendő folyamán, február hó 8-án rendezett műsoros cserkészestélyünkről nem emlékeznénk meg. Ez alkalommal komoly és tréfás számokból álló műsorral állottunk a cserkészlet iránt érdeklődő nagy nyilvánosság elé. Az élénk figyelemmel és őszinte tetszéssel kísért ügyes előadást vidám és hangulatos táncmulatság követte. Táborszóna alapunk javára rendezett, erkölcsi és anyagi tekintetben jól sikerült estélyünkkel kapcsolatban hálással gondolunk csapatunk jóakaratóira és ez alkalommal is őszinte hálával adózunk mindazoknak, kik nemes adományaikkal lehetővé tették, hogy ez évben is csapatunk több sze-

génysorsú és jó cserkésze a tervezett csopaki nyári nagytáborozásunkon résztvehesen.

Cserkész-estélyünk alkalmával táborozási alapunkat felül-fizetéseikkel gyarapították: Csépai Márta 1.— P, N.N. 1.— P, Váradai József 10.— P, Kontár János 3.— P, Nagy Jenő 1.— P, N. N. 1.— P, Németh Sándor 5.— P, Frigyes Béla 5.— P, Frank Jenő 1.— P, Dr. Rozgonyiné 1.— P, Lux Gyula 5.— P, Szalatsy Richárd 2.— P, Drozdy Gyula 10.— P, Kosztolányi István 1.— P, Tátrai János és neje 1.— P, Kajner N. 1.— P, Kishonti Barna 5.— P, N. N. 5.— P, Jaloveczky Péter 3.— P, Horvay Ede 5.— P, Vajda János 5.— P, özv. Pessina Vilmosné 2.— P, Rumik Lajosné 1.— P, Dr. Frank Antal 10.— P, Pázmán József 3.— P, Dr. Koch Sándor 5.— P, Zalai Györgyné 5.— P, Dr. Szémán István 10.— P, Zsidó Lajos 2.— P, Glatz József 2.— P, Pusztai Kálmán 3.— P, Prochl Gyula 2.— P, Kresz László 5.— P, Karabélyos Ede 2.— P, Kaucsárik András 5.— P, Mesterházy Jenő 2.— P.

F) Wesselényi Sportkör.

«Legyünk testben és lélekben erős magyarok!» jeligével megalakult sportkörünk fennállása óta ebben az évben érte el a legszebb eredményeket. Az első években még tartózkodtunk a külső szerepléstől, de végül is arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a kiválóbb tehetségeket nem szabad rejtgetnünk, hanem alkalomadtán az ország színe előtt is szerephez kell juttatnunk. Ebben a felfogásunkban különösen megerősített ifjúságunknak a kerületi és az országos bajnokságban elért eredményei, amelyeken *három országos rekorddal* összesen *hat bajnokságot* nyertünk.

Intézetünk ifjúságának erről a szerepléséről a «*Nemzeti Sport*» így emlékezett meg: «A kerületi versenyen a döntőbe fölverekedett iskolák közül külön ki kell emelni az I. ker. áll. tanítóképzőt, Nagy Ferenc tanár tanítványait, akik az idén valóssággal «betörték» s a legszebb eredményeket produkálták.»

Tagadhatatlanul nekünk igen jól esett ez az elismerés, de a történeti hűség kedvéért mégis megemlítjük, hogy ez a «betörés» nem is volt egészen váratlan, hanem mindössze négy-szeri szereplésünk alatt: a legszebb fokozatos előnyomulás. 1928. őszén, első versenyünkön, mint 4-ik helyezettek végeztünk, 1929-ben tavasszal 3-ik, ősszel a 2-ik s végül az 1930. évi kerületi versenyen mint győztesek kerültünk ki a bajnoki címekért küzdő iskolák sorából. Győzelmeink e szerint a következők:

1. *Kerületi csapatbajnokság.* A hat számból álló dekatlonban 5-ös csapatokban 17 növendék vett részt.

Helyezésük: 1-ső hely magasugrás, távolugrás és az 5×100 m. stafétafutás. 2. h. súly- és diszkoszvetésben. 3. h. gerely-

vetésben. Tehát 3 első, 2 második és 1 harmadik hely. Verhetetlenül első.

2. *Távolugró bajnokság.* Koller 648, Zsebők 588, Marx 587, Csulik 581, Nádasdy 574 cm. *Átlag 595.6 cm. Kisok-rekord.*

3. *Magasugró bajnokság.* Koller 170, Csulik 164, Marx 158, Kovács 155, Révay 150. *Átlag 159.4 cm.*

4. *Az 5×100 m. stafétafutás bajnoksága.* Völgyi, Marx Taliga, Csulik, Zsebők. *Idő 56.6 mp.*

5. *A távolugrás kerületi bajnokságát* Koller Henrik 17 éves, III. éves növendékünk nyerte *6 m 55 cm Kisok rekord-eredménnyel.*

6. *Koller Henrik a távolugrás országos bajnokságát is megnyerte* 1930. jun. 27-én az F. T. C. pályán, ahol általános meglepetésre az eddigi 655 cm-es országos rekordot 666 cm-re javította. Ugyanakkor, mint 2-ik helyezett 177 cm. magasat ugrott. Végül 1930. jul. 6-án «Magyarország ifjúsági távolugró bajnoka» lett *6 m 83 cm* országos bajnoki rekorddal.

Az említett győzelmeken kívül igen szépen szerepeltek sportkörünk tagjai az úszásban és a vízipolóban is. Ezekben különösen Marx, Varga és Weichardt tűntek ki. A fenti szereplők mellett még dicséretre méltó atlétáink Bugyi, Bubenik, Szamkó, Ménesi, Tóth és Adámi, de általában az egész ifjúság sportéletéről a legnagyobb elismeréssel szólhatunk s nagy a reményünk, hogy ez évi fényes sikerünket a jövőben is meg tudjuk ismételni.

IX.

Tanítás.

A tanítás teljesen az új tanítóképző-intézeti tanterv és utasítás, valamint az új népiskolai tanterv szerint folyt. A szakképzés határozottabb kiemelkedése meglátszik a növendékek pedagógiai gondolkodásán. Nehézségekkel küzdünk mindazokban a tárgyakban, melyek tanításához nincsen megfelelő tan-könyv.

Nagy gondot fordítottunk arra, hogy növendékeinknek a német és a tót nyelvben, továbbá zenében alkalmat nyujtsunk alaposabb elmélyedésre. Ezt a célt szolgálta a német és tót fakultatív óra és a fakultatív zeneóra.

A módszeres értekezleteken foglalkoztunk a tanítási óra gazdaságos beosztásával, a felületesség tüneteivel, az írásbeli dolgozatok egységes kiállításának kérdésével, a társadalmi érintkezés formáival és a magyar nyelv tisztasága érdekében való küzdelemmel. Az év folyamán összesen 15 tanári gyűlést tartottunk, 11 rendesét és 4 rendkívülit.

1. Gyakorlati kiképzés.

A növendékek gyakorlati kiképzésében is szigorúan alkalmazkodtunk a tantervi utasításhoz.

A III., IV. és V. osztály növendékei naponként névsor szerint váltakozva hospitáltak a gyakorló-iskolában, még pedig a III. és IV. osztály növendékei az alsó, az V. osztály növendékei pedig a felső tagozatban. Itt valamennyien — előre megadott szempontok szerint — tapasztalatokat gyűjtöttek a tanulók testi és leki életére nézve. A IV. és V. osztály növendékei emellett megfigyelték a nevelés és tanítás munkáját, megismerték az iskola berendezését és felszerelését; az V. osztály növendékei pedig még az iskolai rendtartást is tanulmányozták, segédkeztek az adminisztratív munkálatokban és mindezekről be is számoltak.

A IV. osztály növendékeinek tanítási gyakorlatait két csoportban Frank Antal dr. és Váradai József vezették. A mintatanításokat Drozdy Gyula mutatta be.

A gyakorlati tanítások száma 216 volt. Egy-egy növendék 3—4-szer tanított.

Az V. osztály növendékei is két csoportban végezték tanítási gyakorlataikat Frigyes Béla és Váradai József vezetése alatt. A mintatanításokat Drozdy Gyula és Szalatsy Richárd mutatták be.

A gyakorlati tanítások száma 216 volt. Egy-egy növendék 6—7-szer tanított.

Ezt a gyakorlatot teljesebbé tették a helyettesítéskor végzett tanítások, mesélések, valamint az óráközi szünetekben és kirándulásokon a tanulók játékos foglalkoztatása, valamint ünnepélyes szerepléseik betanítása és vezetése.

2. Fakultatív tárgyak.

a) *A fakultatív német nyelvgyakorlatokon* csak olyan tanulók vettek részt, akik némi nyelvkészséggel rendelkeznek. Kivétel csak az első osztály volt, ahol csak egy olyan tanuló volt, aki már tudott valamit németül. A II. osztályból 5, a III. osztályból 4, a IV. osztályból 4 és az V. osztályból 6 tanuló vett részt a fakultatív nyelvgyakorlatokon.

Az alsó négy osztályban heti 2—2, az V. osztályban heti 3 órában folytak a nyelvgyakorlatok. A nyelvgyakorlatok célja egyfelől a német nyelv tökéletesebb elsajátítása volt, amit nyelvtani, nyelvhelyességi és stílusgyakorlatokkal igyekeztünk elérni, másfelől bevezetés a német irodalomtörténetbe és a német pedagógiai irodalomba, amit német irodalmi és irodalomtörténeti, valamint pedagógiai olvasmányokkal igyekeztünk elérni.

Az I. és V. osztály tanfolyamát Lux Gyula, a II., III. és IV. osztály tanfolyamát Dr. Prochaska Ferenc vezette.

Az I., II. és V. osztályokban volt osztályonként 65 óra, III. és IV. osztály együttes csoportjában 67 óra.

Az első és második osztályban elvégeztük a tankönyvben a haladók számára szóló részt és olvastunk a hazai német kisebbségi népiskolák számára kiadott olvasókönyv II. osztályos kötetéből. A III—IV. osztályban olvastunk szemelvényeket a német irodalomból és pedagógiai olvasmányokat, nevezetesen P. G. Münch-nek «Kunst Kinder zu unterrichten» és «Der Aufsatzunterricht» című műveit.

Az V. osztályban olvastunk szemelvényeket a német irodalom főbb alkotásaiból, német irodalomtörténeti művekből, átvettük a német irodalom főbb korszakait, végeztünk nyelvhelyességi gyakorlatokat, kidolgoztunk német nyelven tanítási tervezeteket. A tanítási tervezetek alapján végeztünk gyakorlati tanításokat is; német tanulók hiányában egymás között tanítottak. A tanításokat megbeszélések követték. Ezenkívül kaptak a növendékek még rövid áttekintést a hazai németiség történetéről és nyelvjárásairól is.

A növendékek általában szorgalmasan látogatták a nyelvgyakorlati órákat.

b) *A fakultatív tót nyelvgyakorlat* Az 1929—30. tanévre a *tót nyelv* tanulására beiratkozott összesen nyolc tanuló. Ezek közül négy tanuló teljesen kezdő, a többi haladó volt. Úgy a kezdők, mint a haladók szorgalmasan látogatták a tanfolyamot és megfelelő előhaladást tettek. Összes órák száma 105 volt. A tót nyelvet Pázmán József tanár tanította.

c) *Fakultatív zene és egyházi ének.* A növendékek a kötelező hangszerükön kívül egy második hangszert is tanulhatnak, a III. oszt.-tól kezdve pedig a kántori teendőket is gyakorolhatják. Fakultatív zenét 28-an, egyházi zenét 34-en tanultak. Ezeknek a rendkívüli tárgyagnak a tanulásaért havi 1, illetőleg 2 P-t fizettek.

3. Írásbeli dolgozatok.

a) Magyar dolgozatok.

I. osztály.

1. gyakorlat: A szarka és a gilice (iskolai). 2. gyakorlat: Ónéletrajz (házi). 3. gyakorlat: Kirándulásunk a budai hegyekbe (iskolai). 4. gyakorlat: Tanteremünk leírása (iskolai). 5. gyakorlat: Az 1848—49-iki szabadságharc vértanúiról (házi). 6. gyakorlat: Takarékoskodjunk! (iskolai). 7. gyakorlat: Nemzetesjáték az udvaron (iskolai). 8. gyakorlat: November 1-én a temetőben (házi). 9. gyakorlat: Jön a Mikulás . . . (iskolai). 10. gyakorlat: Közeledik a karácsony (házi). 11. gyakorlat:

Karácsony estéjén (iskolai). 12. gyakorlat: Petőfi szeretete szülei iránt (iskolai). 13. gyakorlat: Bethlen Gábor-ünnepélyünk leírása (házi). 14. gyakorlat: Gondolataim a második félév elején (iskolai). 15. gyakorlat: Egy elmenetibe gyalog-ösvényt vágott, visszajövetelibe szekérutat csapott . . . (iskolai). 16. gyakorlat: A tél örömei (házi). 17. gyakorlat: Március idusán (iskolai). 18. gyakorlat: Ismét a gazdasági kertben (iskolai). 19. gyakorlat: Vitéz nagybányai Horthy Miklós ünneplése (házi). 20. gyakorlat: Napfelkelte (iskolai). 21. gyakorlat: Magyart a magyarnak! (házi). 22. gyakorlat: Husvétii vakációm legkedvesebb napja (iskolai). 23. gyakorlat: Május 1-én a tabáni temetőben (iskolai). 24. gyakorlat: Mi tetszett legjobban Gödöllőn? (házi).

II. osztály.

Iskolai dolgozatok: Üres egy hely az osztályban. 2. Szabodon választott tétel a tanuló gyermekkori élményei köréből. 3. Legkedvesebb barátom. 4. Csendélet (tejes üveg, egy darab kenyér, tankönyv). 5. Legkedvesebb játékomból. 6. Ahol én tanulni szoktam. 7. Nincs már legegő . . . (Jelige: «Egy-egy bozontos, bús tinó el-elbődül, Jobb szeretne inni kinn a tó vizéből». Petőfi). 8. Mit álmodtam? Elbájoló egy piaci karácsonyfa. 9. Kődbe borult a táj. 10. Képzelt történet a világháború idejéből. 11. Minő gondolatokat és érzelmeket ébresztett bennem Petőfinék «István öcsémhez» című költeménye? 12. Mese népiszkolai szemléltető kép alapján. (A róka). 13. Mit teszek a hazai ipar érdekében? 14. Alkalmi beszéd egyik osztálytárs anyagi megsegítése érdekében. 15. Hogyan hatottak rám a lelki gyakorlatok? 16. Az én husvéthétfőm. 17—20. Közéleti fogalmazványok.

Házi dolgozatok: 1. A Gárdonyiba tett iskolai kirándulás valamely mozzanata. 2. A Kerepesi-temetőben. 3. Petőfi: «Az Alföld» című költeményének szóképei. 4. A tanuló lakóhelyének valamelyik jellegzetes alakja. 5. Milyennek képzelem Szép Ilonkát? 6. Szabodon választott természeti kép. (Pl. napkelte, napnyugta, útszéli kereszt stb.) 7. Birálat valamelyik osztálytárs legutóbbi házi dolgozatáról. 8. Családunk története. 9. Jegyzőkönyv.

III. osztály.

1. Tanévnyitó beszéd az elemi iskolában (házi). 2. Gondolataim okt. 6-án gr. Batthyány Lajos sirjánál (iskolai). 3. Egy művészi festményről és alkotójáról (házi). 4. Bethlen Gábor fejedelemről (iskolai). 5. Megemlékezés elhunyt osztálytársunkról (házi). 6. Horthy Miklós kormányzó (iskolai). 7. Pártoljuk a hazai ipart! (házi). 8. A legutóbbi tenyészállatvásár tanulságai (iskolai). 9. A «Bánk bán»-ról és előadásáról (házi).

IV. osztály.

Iskolai dolgozatok: 1. Emlékezzünk régiekről. 2. Bethlen Gábor. 3. Balassa és Szenczi Molnár. 4. Önálló kisebb leírás vagy jellemrajz. 5. Ballag már a vén diák . . .

Házi dolgozatok: 1. Szabadon választott tudományos leírás. 2. A reformáció hatása művelődésünkre. 3. Apáczai Csere János. 4. Szónoki beszéd.

V. osztály.

Iskolai dolgozatok: 1. Petőfi: «Fa leszek, ha . . .» című költeménye. 2. Bethlen Gábor (rövid iskolai beszéd). 3. Miféle tehet a tanító a magyar ipar védelme érdekében? 4. Szabadon választott tétel a tanítóképzőben eltöltött öt esztendő élményei köréből.

Házi dolgozatok: 1. Hogyan neveltem tanítványaimat tettekre? 2. Hazafias költészetünk a romanticizmus korában. 3. A szülőföld szeretete a haza szeretete. 4. Irodalmunk száz esztendő halottai.

b) Német nyelvi dolgozatok.

I. osztály.

1. Der Lehrer. 2. Unsere Schule. 3. Der Faule. 4. Der Faule von Reinick. 5. Gefunden. 6. Mein Körper. 7. Der Frühling. 8. Der Sommer. 9. Der Herbst.

II. osztály.

1. Unser Dorf. 2. Lorelei. 3. Erlkönig. 4. Auf dem Bauernhofe. 5. Dein Lehrer. 6. Kind und Apfel. 7. Das kranke Auto. 8. Karl besucht seinen Vetter. 9. Münchhausen.

III. osztály.

1. Verkehr und Handel. 2. Budapest. 3. Heidenröslein. 4. Erlkönig. 5. Ungarn. 6. Die Eisenbahn. 7. Die Alpen. 8. Faust in Auerbachs Keller. 9. Johann Wolfgang Goethe.

IV. osztály.

1. Amos Comenius. 2. Aus dem Vorwort der Didaktika magna. 3. Die Grenadiere. 4. Aus dem Krebsbüchlein. 5. Uhland-Lieder. 6. Heine. 7. Pestalozzi. 8. Lenau. 9. Lienhard und Gertrud.

V. osztály.

1. Schicksal und Anteil (Diktat). 2. Schicksal und Anteil. 3. Hermann. 4. Die Bürger. 5. Hermanns Mutter sucht ihren Sohn. 6. Inhalt des Gedichtes Hermann und Dorothea (V—IX. Gesang). 7. Der Lehrer: des Kindes Ideal. 8. Lessing.

c) Mennyiségtani dolgozatok.

I. osztály.

Algebrai alaplételek, a közönséges számtan gyakorlati és időszerű alkalmazásai és mértani alapfogalmak, alapszerkesztések.

II. osztály.

A gyökvonásra, logaritmusra, negatív hatványkitevőkre vonatkozó példák, másodfokú függvények, egyenletek, mértani szerkesztési, számítási feladatok, bizonyítások az összeillőség, kerületszámítás, körszámítás köréből.

III. osztály.

Kereskedelmi számtan és arányossági geometriai feladatok, Pythagoras tétele.

IV. osztály.

Számtani, mértani sorok, politikai számtan, felület és köbtartalom számítások.

V. osztály.

Az alsó évfolyamok anyagának példái.

4. Kirándulások.

Szeptember havában egy napos kirándulást tett mind az öt osztály a tanári testület vezetésével Gárdonyba, a Velencei-tó mellé. A tó keletkezéséről, életéről dr. Prochaska Ferenc tanár tartott tanulságos előadást. Majd a Gárdonnyal szomszédos Agárd-pusztát kereste fel az ifjúság; itt Gárdonyi szülőházánál Németh Sándor tanár emlékezett meg a melegszívű tanítóról s a nagy íróról. Május havában Gödöllőre tettünk egész napos kirándulást, ahol a királyi nyaraló, a premontrei rend főgimnáziuma s a különböző gazdasági telepek szemlélete bőséges tanulságokkal gazdagították tanítványaink lelkét. Az év folyamán minden egyes osztály egy-egy tanár vezetésével több kirándulást tett kulturintézmények, ipartelepek stb, megtekintésére. E kirándulások céljukhoz képest néhány órára, legfeljebb egy-egy félnapra terjedtek.

X.

Egészségi állapot.

1929. június 30-án orvosi vizsgálat alá kerültek az I. évfolyamra jelentkező tanulók, számszerint 39-en.

1929. szeptember 4-én újabb orvosi vizsgálat anyagát képezték azok, akik a június 30-iki vizsgálaton, különösen fogazatuk szempontjából kifogás alá estek.

Ugyanakkor vizsgáltuk meg az idegen intézetekből hozzánk került új tanulókat is.

Növendékeink egészségi állapota a lefolyt tanévben kielégítő volt.

Az internátusban volt 54 fekvő betegünk, akik legnagyobb-részt influenzában és annak szövődményeiben betegedtek meg. Az ezidei influenzaesetek mind igen enyhék voltak.

Elenyésző kis számban betegedtek meg internistáink torokgyulladásban.

Ezek a fekvőbetegek néhány napi ágybanfekvés után ismét visszanyerték egészségüket.

Fentjáró beteg tanuló volt 76. Ezek az intézeti orsvost lakásán keresték fel. Ebben a kategóriában általában csak igen könnyű megbetegedések szerepeltek.

XI.

Tanítóképesítés.

A tanítóképesítő-vizsgálat elnöke decemberben Takács Béla kir. tanfelügyelő, júniusban pedig Keleti Gyula dr. kir. tanfelügyelő és Horn József dr. kereskedelmi iskolai igazgató volt, akik mélyszéges megértéssel és meleg szeretettel vezették a vizsgálatokat.

Az egyházak részéről Halász György dr., Gaudy László dr. és Haypál Béla dr. küldettek ki vizsgálatainkra.

Örömmel állapítjuk meg, hogy az évvégi képesítő-vizsgálat nagyon jól sikerült.

1. Tanítói oklevelet nyertek :

1929. december.

1. Kapus Mihály, 1899. II. 5. Esztergom (Esztergom m.) r. k.
2. Kovách Zoltán, 1905. X. 1. Kispest (Pest m.) r. k.
3. Kristó István, 1908. X. 27. Budapest, r. k.

1930. június.

4. Bali Mihály*), 1910. VIII.31. Fadd (Tolna m.) r. k.
5. Bubenik Ernő. 1911. V. 20. Kassa (Abauj-Torna m.) r. k.
6. Bugyi Béla, 1909. VI. 8. Farnos (Pest m.) r. k.
7. Csáth István, 1909. IV. 28. Kékes (Szolnok-Doboka m.) r. k.
8. Deák Zsigmond, 1910. V. 25. Mány (Fejér m.) ref.
9. Durnyi György, 1908. V. 20. Gyöngyös (Heves m.) r. k.
10. Elek Sándor, 1908. VIII. 26. Sarkad (Bihar m.) ref.
11. Forgó István*, 1909. XI. 9. Budapest, r. k.
12. Fürch Ferenc*, 1910. X. 2. Csepel (Pest m.) r. k.
13. Gilmayer Márton*, 1911. IV. 5. Törökbálint (Pest m.) r. k.
14. Gyöngyösi Károly, 1910. III. 27. Sarkad (Bihar m.) ref.
15. Horváth Ernő, 1910. X. 30. Losonc (Nógrád m.) r. k.
16. Kiss János, 1910. XI. 24. Szentendre (Pest m.) r. k.

17. Koch István*, 1911. VII. 15. Budapest, ág. ev.
18. Marx Viktor, 1909. X. 13. Komárom (Komárom m.) r. k.
19. Novakovics András, 1906. VII. 3. Erdőbénye (Zemplén m.) r. k.
20. Pabst Ede, 1911. II. 13. Érd (Fejér m.) r. k.
21. Pechloch Adolf, 1909. X. 26. Szentendre (Pest m.) r. k.
22. Petrovits Gusztáv, 1910. I. 2. Érd (Fejér m.) r. k.
23. Pődör János, 1911. II. 2. Kapuvár (Sopron m.) r. k.
24. Samu György, 1909. VI. 3. Nagysitke (Vas m.) r. k.
25. Sarodi Gyula, 1910. VIII. 5. Budapest, r. k.
26. Strausz József, 1905. VII. 30. Pesterzsébet (Pest m.) r. k.
27. Szilágyi Károly, 1909. IX. 24. Gyulavári (Békés m.) ref.
28. Tihanyi János, 1911. I. 1. Hegybánya (Hont m.) r. k.
29. Tóth János, 1910. V. 1. Budapest, ref.
30. Tőke Gyula, 1911. IX. 19. Budapest, r. k.
31. Thuróczy Gyula, 1908. XI. 8. Zólyom (Zólyom m.) r. k.
32. Varga István, 1911. I. 14. Paks (Tolna m.) ref.
33. Záboji Tibor, 1909. I. 27. Budapest, ág. ev.
34. Hamvai Vilmos, 1896. X. 5. Budapest, ref.
35. Hubai János, 1901. VI. 22. Kistétény (Pest m.) r. k.
36. dr. Nóga Tibor, 1904. V. 12. Környe (Komárom m.) r. k.
37. Rátz Frigyes, 1894. XI. 5. Szolnok (Jász-Nagykun-Szolnok m.) r. k.

*Német nyelvű iskolákra is.

2. Kántori oklevelet nyertek.

1. Bali Mihály.	8. Petrovits Gusztáv.
2. Bubenik Ernő.	9. Pődör János.
3. Bugyi Béla.	10. Strausz János.
4. Durnyi György.	11. Tihanyi Jenő.
5. Gilmayer Márton.	12. dr. Nóga Tibor.
6. Forgó István.	13. Koch István.
7. Marx Viktor.	

3. Honosító vizsgálatot tett.

1. Antritter András. 1901. IV. 12. Galac (Románia) ref.
2. Ágoston György, 1902. X. 31. Mindszent (Csongrád m.) r. k.
3. Fischer Nándor, 1899. III. 31. Ogradena (Krassó-Szörény m.) r. k.

4. Tanítóképesítő vizsgálat statisztikája.

Vizsgálatra jelentkezők 38, oklevelet nyert 37.
 Két tárgyból javítóvizsgálatra utasított 1.
 Egyházi énekből és zenéből vizsgázott 13.
 Német nyelvű kiegészítő vizsgálatot tett 5.
 Honosító vizsgát sikerrel letette 3.

5. Tanítóképesítő vizsgálati tétel.

a) Neveléstudományból.

Melyek az új népiskolai tanterv szerint a tanítás főbb elvei.

b) Magyar nyelv- és irodalomból.

A női ideálok hatása lírai költészetünkre.

c) Mennyiségtanból.

1. Valamely 56 dm. sugarú gömb felületétől egy világító pont 420 cm távolságra van. Milyen nagy a gömbfelületnek az a része, amely árnyékban van?

2. A 12 cm-es oldalú szabályos hatszöget középpontján és egy csúcson átmenő átlója körül forgatunk. Mekkora a keletkezett forgási test felszíne és köbtartalma?

3. A számtani sor második és negyedik tagjának összege 40; második és ötödik tagjának szorzata 450. Mekkora e sor első tíz tagjának az összege?

4. Egy község iskolaépítés céljaira 56000 P-t vesz fel 5%ora s a kölcsönösszeget 25 év alatt, féléves annuitással akarja törleszteni. Készítsük el a törlesztési terv első öt és 15. sorát.

d) Német nyelvből.

1. *Bitte der Vogel.* Gedicht Behandlung. II. Klasse.

2. *Der Buchstabe au.* Schreibunterricht. I. Klasse.

3. *Unser Garten.* Anschauungsunterricht. II. Klasse.

4. *Unsere Gasse.* Anschauungsunterricht. III. Klasse.

5. *Ein Wunderland.* Lesestückbehandlung. II. Klasse.

XII.

Gyakoró-iskola.

Gyakorlóiskolánk két tagozatú. Az egyik tagozatban az I—IV., a másodikban a III—VI. osztály van. Az I—IV. tagozatot Drozdy Gyula, a III—VI.-ot Szalatsy Richárd vezette.

A beiratásokat június hó 26-án tartottuk. A tanítást szeptember hó 3-án kezdtük s június hó 15-én záróvizsgálattal végeztük.

Gyermekeink magaviselete, szorgalma, előmenetele kifogástalan volt. Az egészségi viszonyok azonban nem voltak kielégítőek. Az I—IV. tagozatban két ízben is kanyarójárvány volt, amely okból e tagozatban, tisztí orvosi rendeletra, a tanítások 1—1 hétig szüneteltek. A III—VI. tagozatban pedig mumsz, illetve fültömirigylob miatt mulasztott több tanuló. Egyéb betegségek miatt is történtek rövidebb-hosszabb ideig tartó mulasztások, ezek azonban a szokásos évi átlagnál nem voltak nagyobbak.

Az iskolai ünnepélyeket részint a tanítónövendékekkel közösen, részint külön tartottuk meg. Az alkohol káros hatásával január hó 31-én 1—1 órás tanítás keretében foglalkoztunk. Szülői értekezletet ősszel és tavasszal tartottunk. Az őszi a gyermek otthoni és iskolai viselkedésével, a tavaszi az iskolaszerekekkel való takarékoság kérdésével foglalkoztunk. Mindkét kérdést élénk érdeklődéssel kísérték a szülők. A madarak és fák napját május hó 7-én ünnepélyes keretek között tartottuk meg.

Gyakorlóiskolánkban a tanítónövendékeken kívül a tanítóképző-intézeti tanárjelöltek is tanítottak. Ezenkívül több tanító- és tanítónőképző-intézet V. éves növendékei tanáraik vezetésével, fővárosi és vidéki tanítók, tanárok, sőt több gimnázium igazgatója és tanárai is hospitáltak gyakorló-iskolánkban.

Május havában a kalocsai róm. kath. tanítóképző gyakorló-sai három napos kirándulásra jöttek Budapestre. A kis pajtasokat a mi gyakorló-iskolásaink szülei látták vendégül s velük egy napot együtt töltöttünk a Szépművészeti Muzeumban, a Városligetben s az Állatkertben.

Gyakorlóiskolánk V—VI. osztályának tanulói rendkívüli szegény szülők gyermekei. Ezért módokat kerestünk ez évben is a tanulók anyagi támogatására, ami sikerült is. Budapest székesfőváros Tanácsa ez évben 10 pár cipőt, 5 öltözet ruhát, 1 télikabátot, 3 nadrágot, 3 swaetert, 8 pár harisnyát, 4 drb. fehérneműt adományozott tanulóinknak s 10 gyermek kapott új cipőtálpát. A Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete pedig 2 pár cipővel és 2 készlet fehérneművel segítette tanulóinkat. Végül a Budapesti áll. Tanítóképző-intézeti Iskolatársak Egyesülete karácsonykor 5 doboz (kg) cukrot és 9 drb. mesekönyvet ajándékozott szegénysorsú tanulóinknak. A kegyes adományozóknak ezúton hálás köszönetet mondunk adományaikért.

1. A gyakorló-iskola tanulóinak névsora.

I. osztály:

Boronkay Attila
Buzik Ferenc
Czermann Izabella
Clementis Iván
Csapó Mária
Gerlóczy Zsuzsanna
Gomperz János
Kecskeméthy Mária
Kévy János
Molnár Judith
Novakovszky László
Rozgonyi Rössler Mária
Schmérs Lívia
Szentpétery Márta
Weszely Hilda
Kell Marianna (m. t.)

II. osztály:

Binder Jenő
Csapó Ferenc
Clementis Zsuzsanna
Kanizsai Etelka
Kertész Gizella
Koch Márta
Lendvay Julia
Lenz József
Major Ferenc
Nemessányi Zoltán
Reichardt Gyula
Rorárius Kató
Szukováthy Géza
Zalai György

III. osztály:

Bergmann István
 Csermann Gizella
 Csapó György
 Gyürky Antal
 Feyér Zoltán
 Feymann László
 Hantal György
 Hajde György
 Homonnay Farkas
 Kormos Jolán
 Krivosic Iván
 Lázár Egon
 Ludvig István
 Lux Emil
 Mensárosi Andor
 Névery Lévia
 Pongrácz Zoltán
 Rozgonyi Rössler Dénes
 Ruszkó István
 Szekeres György
 Sabihe de Šarif
 Szentmihályi András
 Tischler Mihály

IV. osztály:

Campen Brunó
 Eggenberger Csépay Márta
 Hantal József
 Horváth József
 Kató István
 Kertész Évi
 Lipner Imre

IV. osztály:

Majer Mercédes
 Németh Sándor
 Novakovszky Edit
 Pongrácz Miklós
 Petrik Zoltán
 Rázsó Kázmér
 Rosconi Hedvig
 Remethey Judith
 Remsey Viktória
 Schneider Friderika
 Szekeres Magdolna
 Szende Béla
 Váradi János

V. osztály:

Csiszár Ferenc
 Epsteni Dezső
 Gimpl Rezső
 Klemer Béla
 Knurovszky Ferenc
 Szerémi Gusztáv
 Tiszka Ágoston
 Török Ferenc

VI. osztály:

Baswald József
 Brancigy István
 Halász Ágoston
 Herzl Gyula
 Krapec János
 Papp Jenő

2. Gazdasági ismétlő-iskola.

Évenként megismétlődő eredménytelen próbálkozások után ez iskolai évben a gazdasági ismétlő-iskolába sikerült 7 tanulót beiratnunk, de csak olyképpen, hogy a 7 fiú közül 6-ot, a székesfővárosi kir. tanfelügyelőség rendelkezésére, a Czakó-utcai községi iskola telepített át intézetünkbe, 1930. január 20-án. E 7 tanuló közül 3 az I., 2 a II., 2 pedig a III. osztályba iratkozott. A 7 tanuló közül már febr.—márc. hónapokban tanoncnak szegődött s így kimaradt 4 tanuló; az iskolai év végén tehát csak 3 tanuló maradt. E 3 tanuló közül is gyakran hiányzott 1, sőt 2 tanuló is, betegség, vagy egyéb okból. Így az iskolával nem tudtuk tanítónövendékeink ezirányú gyakorlati kiképzését megfelelő módon szolgálni.

3. A gyakorló-iskolai tanulók statisztikai adatai.

Osztály	Beiratkozott			Nem szerint		Előmenetel szerint						Vallás szerint					Anya-nyelv szerint	A szülők foglalkozása szerint				
	Beiratkozott	Kimaradt	Vizsgát tett	Fiú	Leány	Kitünő	Jeles	Jó	Elégséges	Nem osztályozható	Róm. kath.	Ref.	Ág. h. ev.	Izr.	Mohamedán	Magyar	Tisztviselő	Katona	Iparos, kereskedő	Tanár, tanító	Más	
I.	15	1	15	6	9	12	3	—	—	—	9	6	1	—	—	15	8	5	—	1	1	
II.	14	—	14	8	7	11	3	1	—	—	10	2	2	—	—	14	8	3	2	1	—	
III.	24	—	24	20	4	15	6	3	—	—	17	2	4	—	1	24	14	4	2	3	1	
IV.	24	2	22	12	10	13	8	1	—	—	16	3	3	—	—	22	14	3	1	2	2	
V.	8	—	8	8	—	—	1	3	4	—	5	2	—	1	—	8	—	—	1	—	7	
VI.	6	—	6	6	—	2	1	3	—	—	5	1	—	—	—	6	—	—	—	—	7	

XIII.

Tanítói továbbképző tanfolyamok.

A Vkm. az 1925-ben kiadott népiskolai tanterv keresztülvitele s az ennek nyomába lépő módszerjavító törekvések terjesztése céljából, 1929. év nyarán öt továbbképző tanfolyamot rendezett. Ebből kettő intézetünkben, három pedig vidéki testvér-intézetekben tartatott meg.

Intézetünkben az első továbbképző-tanfolyam a Vkm. 883-05-22. számú rendelete alapján július hó 1-től 6-ig folyt le. Ezen a tanfolyamon a tanítóképző-intézetek tanárai és gyakorlóiskolai tanítói vettek részt. A tanfolyam vezetésével *Frank Antal dr.* helyettes igazgatót, az előadói teendők ellátásával őt és *Drozdy Gyula* gyakorlóiskolai tanítót bízta meg a Vkm. A tanfolyamon *Frank Antal dr.* neveléstani előadásokat tartott s mintatanítás keretében mutatta be, miként kell a neveléstan tanítása közben a tanítónövendek aktív részvételét biztosítani s a tanítandó anyagot nevelési célokra felhasználni. *Drozdy Gyula* a beszéd- és értelemgyakorlatok, az olvasmány- és költeménytárgyalás, a helyesírás és nyelvi magyarázatok, a fogalmazás, a számolás és mérés, a természeti és gazdasági ismeretek és a földrajz tanításának módszerét ismertette s minden tantárgy köréből az elméleti fejtegetések gondolatait demonstráló bemutató tanítást tartott. Kívüle a tanfolyamon résztvevő hat gyak. isk. tanító tartott még bemutató tanításokat. Ennek a tanfolyamnak 79 hallgatója volt, akik lakást és teljes ellátást élveztek s vasúti költségük is megtérítettett. A férfighallgatók intézetünkben, a nők pedig a II. ker. áll. tanítónőképző-intézetben voltak elszállásolva.

A második tanfolyamot július 8-tól 13-ig tartottuk intézetünkben. Ezen a Vkm. 883-05-100/1929. számú rendelete értelmében azok a tanítók vettek részt, akiket a kir. tanfelügyelők alkalmasaknak találtak arra, hogy a tanítói szemináriumokban előadásokat tartsanak. Ennek a tanfolyamnak *Frank Antal dr.*, *Drozdy Gyula* és *Stolmár László* voltak az előadói. *Frank Antal dr.*, h. igazgató neveléstani előadásokat tartott, *Drozdy Gyula* pedig ugyanazon tantárgyak módszerét ismertette, mint az előző tanfolyamon s elméleti fejtegetéseivel kapcsolatban minden tantárgy köréből mintatanítást tartott. *Stolmár László* s naponként egy-egy hallgató szintén az elméleti fejtegetésekkel kapcsolatban tartottak tanításokat. A tanításokat megbeszélések követték. Ezeket *Frank Antal dr.* és *Drozdy Gyula* vezette. Ugyancsak ők adtak feleleteket azokra a kérdésekre, melyeket a hallgatók felvetettek. Ennek a tanfolyamnak 78 hallgatója volt.

Ezen a tanfolyamokon kívül még július hó 15-től 20-ig Szegeden, augusztus hó 21-től 24-ig Pápán, augusztus hó 26-tól 31-ig pedig Nyiregyházán voltak tanítói továbbképző tanfolya-

mok, melyeken az előadói teendők ellátásával *Frank Antal dr.-t*, *Drozdy Gyulát* és *Putnoky Jenő* kiskunfélegyházai gyakorlóiskolai tanítót bízta meg a Vkm., akik ugyanazon tantárgyak köréből tartottak előadásokat és tanításokat, mint az előző tanfolyamokon. E három tanfolyamon 474 tanító vett részt.

Tanfelügyelői értekezlet.

A Vkm. 820-05-100. számú rendelete alapján nov. hó 25-től 28-ig négynapos tanfelügyelői értekezlet volt intézetünkben, melyen 70 tanfelügyelő vett részt. Az értekezletet *Petri Pál dr.*, államtitkár nyitotta meg s négy napon át *Nagy Árpád* h. államtitkár és *Takács Béla* kir. tanfelügyelő ügyosztályfőnök vezette. A Vkm. megbízásából az értekezleten *Frank Antal dr.* naponként neveléstani előadásokat tartott, *Drozdy Gyula* pedig a beszéd- és értelemgyakorlatok, az olvasmány- és költőménytárgyalás, a helyesírás és nyelvi magyarázatok, a természeti és gazdasági ismeretek, valamint a földrajz tanításának módját ismertette s ezeknek a tantárgyaknak keretéből mintatanításokat tartott. Kivülük az értekezleten még *Padányi Andor*, *Kehrer Károly*, *Ruszték Károly*, *Szokolszky Rezső*, *Dezső* és *Beyer Ede dr.* kir. tanfelügyelők tartottak az új népiskolai tanterv végrehajtásával kapcsolatos előadásokat. Bugyi Béla V. éves növendékünk a beszéd- és értelemgyakorlatokból tartott próbatanítást az értekezleten, melyet megbeszélés követett.

XIV.

Apponyi Kollégium.

Az iskolai év elején az első éves hallgatókat már Szegedre vették fel, itt csupán a tanulmányaikat befejező másodéves hallgatók és a speciális helyzetet élvező zene- és rajzszakos jelöltek maradtak.

A beltagok intézetünk egyik szobájában laktak és a köztartás asztalánál étkeztek.

A Kollégium szakvezető tanárai 1929—30-ban a következők voltak:

1. Baránszki E. László (rajzdidaktika).
2. Traub Antal dr. (iskolaszervezetten).
3. Gyulai Ágost dr. (magyar, német, latin).
4. Gulden Jenő (hegedű).
5. Kádár Levente dr. (közgazdaságtan).
6. Koszó János dr. (német irodalomtörténet).
7. Madzsar Imre dr. (történelem).
8. Sztankó Béla (zenepedagógia).
9. Zalánfi Aladár (orgona).
10. Zsiray Miklós dr. (magyar nyelvészet).
11. Szabó Gábor (fizika, matematika).

A Kollégium tagjai és didaktikai gyakorlataik.

Sorszám	N é v	Egyetemi tanulmányai		Évfolyam	Vezető tanárok	Jegyzet
		Főtárgy	Melléktárgy			
1.	Galló Pál	történelem	magyar	II.	Nagy Ferenc Mesterházy Jenő	beltag
2.	Jurassa E. Medard	fizika	mennyiségtan	II.	Éber Rezső	beltag
3.	Lenkei István	német	magyar	II.	Lux Gyula Németh Sándor	beltag
4.	Móricz István	mennyiségtan	fizika	II.	Éber Rezső	beltag
5.	Králik Jenő	ének, zene	—	II.	Kishonti Barna	kültag
6.	Vikár Sándor	ének, zene	—	II.	Kishonti Barna	kültag
7.	Hofbauer László	magyar	történelem	II.	Mesterházy Jenő Nagy Ferencz Németh Sándor	kültag
8.	Ádám Jenő	ének, zene	—	I-II.	Kishonti Barna Horvay Ede	kültag
9.	Faragó Kálmán	ének, zene	—	I.	Kishonti Barna Horvay Ede	kültag
10.	Kopeczky Alajos	orgona	—	I.	Kishonti Barna	kültag
11.	Szlabóczky Emil*	rajz	—	I.	Tscheik Ernő	kültag

* Kilépett

XIV.

1. Értesítés a következő iskolai évre.

A budapesti (I. ker., Fery Oszkár-u. 40.) állami tanítóképző-intézetbe felvételért pályázhatnak azok a kifogástalan erkölcsi magaviseletű tanulók, akik életük 14. évét betöltötték, de a 16. életévet még nem lépték túl s akiknek a polgári iskola vagy középiskola IV. osztályáról szóló félévi értesítőjük, illetőleg ugyanazon osztályról szóló bizonyítványuk általános jeles, vagy legalább általános jó tanulmányi előmenetelt igazol. Általános jeles bizonyítvány e felvétel szempontjából az, amelyben a rendes tárgyakból legfeljebb csak egy jó van. Általános jó az a bizonyítvány, amelyben legfeljebb egy elégséges fordul elő. A folyamodók kérvényüket a tanítóképző-intézetek kir. Főigazgatóságához címezve, április hó 30-ig az intézet igazgatóságánál tartoznak benyújtani.

Más úton (esetleg közvetlen a miniszteriumba) beadott folyamodványok iktatás és tárgyalás nélkül küldetnek vissza a folyamodónak.

Azok a folyamodók, akik előtanulmányaik során valamely tantárgy tanulása alól fel voltak mentve, felvételük esetén a tanév elején sikeres felvételi vizsgát tartoznak tenni.

A szabályszerű, ezidőszerint 1:60 pengős bélyeggel ellátott kérvényhez a következő okmányok csatolandók:

1. születési anyakönyvi kivonat,
2. újkeletű hatósági orvosi bizonyítvány arról, hogy folyamodó éptestű, érzékszervei teljesen egészségesek, beszélszerve és színérzéke hibátlan és így a tanítói pályára alkalmas,
3. iskolai bizonyítvány annak igazolására, hogy folyamodó a polgári iskola, vagy középiskola négy osztályát a fentebb jelzett eredménnyel elvégezte; ha folyamodó a kérvény beadása idején a IV. osztály elvégzését igazoló bizonyítvánnyal még nem rendelkezik, a III. osztálybeli bizonyítványát és a IV. osztálybeli félévi értesítőjét csatolja,
4. újkeletű hiteles községi bizonyítvány a családfő állásáról, vagyoni állapotáról, jövedelméről és a kérvényező esetleges magánvagyonáról vagy ösztöndíjáról, továbbá a családtagok számáról, életkoráról és a családfő közvetlen gondozása alatt álló gyermekek számáról.

Azok a folyamodók, akik a folyó iskolai évben mint rendes tanulók iskolába nem jártak, erkölcsi magaviseletük kifogástalanságáról szabályszerű községi bizonyítványt is tartoznak mellékelni.

Minden melléklet szabályszerű okmánybélyeggel látandó el, akiknek újkeletű hiteles szegénységi bizonyítványuk van,

tartozik az intézet pénztárába befizetni. Nem kötelező díj, a táncdíj: 10.— P; azonban kívánatos, hogy öt évi tanulmányai ideje alatt minden növendék legalább egyszer vegyen részt az intézetben minden évben rendezendő táncanfolyamon.

A bentlakók hozzanak magukkal legalább 2 rend ruhát, amelyek közül az egyik sötét legyen, 1 téli kabátot, 2 pár cipőt, 6 pár fehéreneműt, 3 hálóinget, 4 törülközőt, 6 pár harisnyát, 10 zsebkendőt, 3 ágylepedőt, 1 vánkost 3 huzattal, 1 téli takarót, vagy dunyhát 3 huzattal, 1 hatszemélyes abroszt, 2 asztalkendőt, 2 poharat, 1 fogkefét, 1 fésűt, 1 ruhakefét, 1 pár hálópapucsot és cipőtisztító felszerelést. Minden fehéreneműbe bejegyzendő (színes fonállal, vagy moshatlan tintával) a ruha száma. A felszerelés minden darabja magyar gyártmányú legyen. A szalmazsák és az ágyterítő a méret és az egyöntetűség miatt a beírásakor itt szerzendő be annál a kereskedőnél, akivel az igazgatóság ár és minőség tekintetében előzetesen megállapodott. A szalmazsák ára kb. 14 P., az ágyterítőé 25 P.

Fogazatával, orrával, torkával és fülével kapcsolatos bajokat mindenki hozza rendbe és szemüvegről gondoskodjanak, akiknek kell.

A zenéből egy hangszer, a hegedű vagy a zongorá, illetőleg a harmónium tanulása kötelező. Aki második hangszert, egyházi éneket vagy zenét akar tanulni, vagy német, illetőleg tót nyelvben akarja magát tovább képezni, hogy az év végén más ajkú népiskolában való tanításra is szerezhessen képesítést, ezt az év elején írásban kell kérnie. A nyelvoktatás ingyenes, a fakultatív zeneoktatásért havi 1 P, az egyházi ének- és zeneoktatásért havi 2 P fizetendő hangszerre és hangjegyekre.

Az intézeti házi szabályok értelmében mindenki köteles az előírt tankönyveket és tanítási eszközöket legkésőbb szeptember hó 10-ig beszerezni. Senki könyveit el nem adhatja, mástól régi könyvet nem vásárolhat.

A felvételtől, az esetleges kedvezményről, a jelentkezés idejéről, valamint a fizetendő díjakról, a kötelezett felszerelésről a folyamodók az intézet igazgatósága útján értesítetnek, azzal a hozzáadással, hogy a felvétel csak akkor válik véglegesé, ha a felvett tanulók az intézetben tartandó orvosi vizsgálat, zenei hallási és színérzéki vizsgálaton tanítói pályára alkalmasnak találtnak.

**2. A budapesti I. ker. állami tanítóképző-intézetben az
1930/31. iskolai évben használandó iskolakönyvek jegyzéke.**

(Tankönyvek, vezérkönyvek, segédkönyvek.)

I. osztály.

Dr. Pokorny: Polg. isk. biblia, rk.
Bányai: Bibliaismertetés, ref.
Pálffy-Bereczky: Egyháztörténet, ev.
Sarudy: Magyar nyelvtan.
Sarudy: Magyar stilisztika.
Lux: Német nyelvkönyv.
Mesterházy-Madai: Egyetemes történet. I.
Fodor: Földrajz tanítóképzők részére.
Jaloveczky-Koch: Szervetlen kémia.
Móczár-Török: Gazdasági ismeretek.
A magyar helyesírás szabályai.
Kelemen: Magyar-német és német-magyar szótár.
Kogutovicz: Atlasz a világtörténelem tanításához.
Cholnoky és társai: Földrajzi iskolai atlasz. II.
Lévay: Számtani példatár.
Lévay: Algebrai példatár.
Lévay: Geometriai példatár.
Sztankó: Énekiskola. I.
Zoltai v. Chován: Zongora iskola. I.
Zoltai: Hegedű iskola. I.

II. osztály.

Dr. Pokorny: Keresztény kath. hittan.
Bányai: Bibliaismertetés, ref.
Pálffy-Bereczky: Egyháztörténet, ev.
Quint: Testi élet.
Sarudy: Szerkesztéstan és retorika.
Lux: Német nyelvkönyv. II.
Mesterházy-Maday: Egyetemes történet. II.
Dr. Fodor: Földrajz II. oszt. számára.
Móczár: Növénytan:
Móczár-Török: Gazdaságtan. II.

A magyar helyesírás szabályai.
Kogutovicz: Atlasz a világtörténelem tanításához.
Cholnoky és társai: Földrajzi isk. atlasz. II.
Lévay: Számítási példatár.
Lévay: Algebrai példatár.
Lévay: Geometriai példatár.
Sarudy-Hódossy: Összhangzattan.
Sztankó: Énekiskola. II.
Kovács: Orgonaiskola.
Zoltai: Hegedüiskola I.

III. osztály.

Matuska: Erkölcstan.
Révész: Kereszténység története, ref.
Batizfalvy-Bereczky: Bibliaismertetés, ev.
Kornis Gy.: Lélektan és logika.
Sarudy: Poétika.
Lux: Német tankönyv III., Lux: Német nyelvtan III—V. o.
Mika-Marczinkó: Egyetemes történet. IV.
Dr. Fodor: Magyarország földrajza.
Móczár: Állattan.
Jaloveczky-Koch: Földtan.
Éber: Fizika.
A magyar helyesírás szabályai.
Kogutovicz: Atlasz a világtörténelem tanításához.
Cholnoky és társai: Földrajzi isk. atlasz.
Lévay: Számítási példatár.
Lévay: Algebrai példatár.
Lévay: Geometriai példatár.
Sarudy-Hódossy: Összhangtan.
Kovács: Orgonaiskola.
Bloch: Hegedüiskola. II.
Sarudy-Hódossy: Gyakorlatok és énekek.

IV. osztály.

Auberman: Kath. egyháztörténet, rk.
Révész: A magyar protestantizmus története, ref.
Batizfalvy-Bereczky: Bibliaismertetés.
Weszely: Nevelés- és tanítástan.
Weszely: Módszertan.
Sarudy: A magyar-német irodalom története.
Szinnyei: A magyar nyelv.
Schusztler-Novy: Német tankönyv IV., Lux: Német nyelvtan III—V. o.
Gáspár: Deutsches Lesebuch für die IV. Kl.
Farkas: Magyar nemzet történelme.
Thiring: Budapest részletes kalauza.

Dr. Fodor : A földrajz tanítás módszere.
Jaloveczky-Koch : Szerves kémia.
Kovács : Fizika.
Népiskolai tanterv 1925.
A magyar helyesírás szabályai.
Kogutovicz : Atlasz a magyar történelem tanításához.
Bardócz-Erődi-Kogutovicz : Térkép Budapest székesfőváros
elemi iskolái részére.
Lévay : Számítási példatár.
Lévay : Algebrai példatár.
Lévay : Geometriai példatár.
Kovács : Orgonaiskola.
Bloch : Hegedüiskola III.
Frank-Drozdy : Hogyan tanítsunk a népiskolában.
Sarudy-Hódossy : Összhangzattan.

V. Osztály.

Dr. Magdics : Hitelemzésttan, rk.
Dr. Makkay : Kegyelemből, hit által, ref.
Raffay : Elemi vallásttan, módszertan, ev.
Dr. Szelényi : Keresztény világnézet, ev.
Frank-Németh : Neveléstörténet.
Váradi : Iskolaszervezetten.
Sarudy : A magyar nemzet irodalomtörténete.
Goethe-Weber : Hermann und Dorothea.
Schiller : Wilhelm Tell. Lux : Német nyelvtan III—V. o.
Dr. Horn : Alkotmánytan.
Quint-Jaloveczky : Egészségtan.
Dr. Horn J. : Közgazdaságtan.
Népiskolai tanterv, 1925.
A magyar helyesírás szabályai.
Lévay : Számítási példatár.
Lévay : Algebrai példatár.
Lévay : Geometriai példatár.
Sarudy-Hódossy : Összhangzattan.
Krais : Orgonaiskola.
Bloch : Hegedüiskola IV.
Egységes vezérkönyvek.

Gyakorló elemi iskola.

I. osztály.

Quint-Drozdy : Abc színes.

II. osztály.

Quint-Drozdy : Olvasókönyv II.

III. osztály.

Quint-Drozdy : Olvasókönyv III.
Urhegyi : Magyar nyelvtan III.
Tanfi-Stelly : Számтан III.

IV. osztály.

Quint-Drozdy : Olvasókönyv IV.
Urhegyi : Magyar nyelvtan IV.
Tanfi-Stelly : Számтан IV.
Kiss-Nagy : Földrajz IV.
Kogutovicz : Térképfüzet IV.

V. osztály.

Quint-Drozdy : Olvasókönyv V—VI.
Urhegyi : Magyar nyelvtan V—VI.
Tanfi-Stelly : Számтан V—VI.
Dr. Novy : Állampolgári ismeretek.
Jaloveczky-Móczár : Természetrajz.
Éber : Vegytan és természettan.
Kogutovicz : Térképfüzet V—VI.
Bexheft : Egészségtan.

